JULES VERNE

Livonya'da Bir Dram

1828’de Fransa’da doğdu. Jules Verne, denizcilik geleneği olan bir ailenin çocuğuydu ve bu durum onun yazın hayatım derinden etkiledi. Küçük bir çocukken gemilerde tayfalık yapmak için evden kaçtı ama yakalanıp ailesine teslim edildi.

1847’de hukuk öğrenimi görmesi için Paris’e gönderildi. Ancak Paris’teyken tiyatroya ilgisi derinleşti. 1850’lerin sonlarında ilk oyunu yayımlandı. Babası, hukuk öğrenimini bıraktığını duyduğunda aralarında büyük bir tartışma çıktı ve harcamaları için gönderilen para kesildi. Bu durum Jules Verne’i öykülerini satarak para kazanmaya zorladı.

Paris’in kütüphanelerinde jeoloji, mühendislik ve astronomi okunarak geçirilen uzun saatlerden sonra, Jules Verne ilk kitabı Balonla Beş Hafta'yı yayımladı. Bu romanı, Dünya’nın Merkezine Seyahat, Dünya’dan Ay’a ve Denizler Alanda 20 Bin Fersah gibi romanlar izledi.

Romanlarının büyük beğeni toplaması Jules Verne’i zengin bir adam yaptı. 1876’da büyük bir yat aldı ve Avrupa’nın çevresini yatıyla dolaştı.

1905'te Amiens'te öldü.

Jules Verne

Livonya'da Bir Dram

Özgün Adı: Un Drame en Livonie

Çeviren: Volkan Yalçıntoklu

İthaki Yayınları - 419

Edebiyat - 336

ISBN 975-273-170-8

1. Baskı Man, 2006, İstanbul

Yayın Koordinatörü: *Füsun Taş*
Sanal Yönetmeni: *İbrahim Çeşmecioğlu*
Sayla Düzeni Ve Baskıya Hazırlık: *Cemile Öz*
Kapak, İç Baskı: *İdil Matbaacılık*
(Penguen Kitap-Kaset Bas. Yay, Paz. Tic Ltd. Şii.)
Cilt: *Yıldız Mücellit*

İthaki Yayınları

Mühürdar Cad. İller Ertüzün Sok. 4/6 34710 Kadıköy İstanbul
Tel: (0216) 330 93 08 - 348 36 97
Faks: (0216) 449 98 34
www.ithaki.com.tr
Çatalçeşme Sok. Yavuz Han 26 Cagaloğlu-İstanbul
Tel: (0212) 512 76 00 Faks: (0212) 519 56 56

Jules Verne Kitaplığı; Jules Verne kitaplarını yıllar önce Türkçeye kazandırmış olan A. İhsan Tokgöz’e' ithaf edilmiştir.

A. İhsan Tokgöz: Türk yazar, yayıncı ve siyaset adamı. Jules Verne’in romanlarını Türkçe'ye ilk çeviren kişidir. 1890 yılında Âlem Basımevi’ni kurdu ve Edebiyat-ı Cedide akımının yayın organı olan Servet-i Fünun Dergisi’ni yayımlamaya başladı. İkinci Meşrutiyet'ten Birinci Dünya Savaşı sonlarına değin Yüksek Ticaret Mektebi'nde coğrafya öğretmenliği yaptı. 1919’da Avrupa'ya giderek Heyet-i Temsiliye'nin amaç ve fikirlerini batı kamuoyuna duyurmaya çalıştı. Lozan Barış Konferansı sırasında da Türk Basın Bürosu’nun yöneticiliğini yaptı. 1931’de Ordu milletvekili olarak girdiği TBMM’de yasama görevini ölümüne değin sürdürdü. Başlıca yapıtları: Altı Hafta Nil’de Seyahat, Avrupa’da Ne Gördüm, Tuna'da Bir Hafta, Tirol Cephesinde Ateş Hattında, Matbuat Hatıralarım.

Karanlığın ortasında tek başına ilerleyen adam, kışın uzun süren soğuğuyla üst üste yığılmış olan buz kütlelerinin arasından bir kurt gibi süzülüyordu. Astarlı pantolonu, inek tüyünden bir kaftanı andıran paltosu, kulaklığı kıvrılmış kasketi onu karayelin dondurucu soğuğundan yeterince koruyamıyordu. Dudakları ve ellerindeki derin çatlakların acısı içine işliyordu. Parmak uçları acıyla sızlıyordu. Nisanın ilk günlerinde olunmasına rağmen, ellisekizinci enlem derecesinde alçalmış göğün bulutları kara dönüşme eğilimi gösteriyorlardı.

1

Adam durmamak için direniyordu. Bir molanın ardından belki de yola devam edecek gücü kendinde bulamayacaktı.

Akşam ona doğru adam durdu. Bunun nedeni bacaklarında yürüyecek derman kalmanormalması, soluğunun kesilmesi ya da yorgunluğa yenik düşmesi değildi. Fizik gücü de en az morali kadar yerindeydi. Tasvir edilemez bir vatanseverlik duygusunu belli eden güçlü bir sesle,

"Nihayet... sınır..." diye haykırdı, "Livonya sınırı.... ülkenin sınırı!" Kollarını alabildiğince iki yana açarak önünde batıya doğru uzanan boşluğu nasıl da kucaklamıştı! Zeminin beyaz yüzeyine bu son etabın izini bırakmak istermişçesine, nasıl da güvenli adımlarla basmıştı!

Çok uzaktan; yürekliliğiyle meydan okuduğu, zekasıyla üstesinden geldiği, gücü ve her fırsatta gösterdiği dayanıklılığıyla yendiği onca tehlikenin arasından, binlerce verst[1] uzaktan geliyordu.

İki aydan beri kaçaktı, uçsuz bucaksız stepleri aşarak, kazak karakollarıyla karşılaşmamak için zahmetli dönemeçleri katederek, art arda sıralanmış yüksek dağların sarp kıvrımların arasından süzülerek, polisin sıkı bir denetim uyguladığı Rus İmparatorluğu'nun merkez bölgelerine dek uzanarak batıya doğru ilerliyordu. Ve sonunda hayatını kaybedebileceği çatışmaları mucize eseri atlatmış olarak haykırıyordu,

"Sınır... Livonya sınırı!"

Kaçağın uzun yıllardan sonra hiçbir korkuya kapılmadan geri döndüğü bu ülke, onun güvenlik içinde olacağı, dostlarının, ailesinin onu kollarını açarak bekleyeceği ve bir kadın ile çocukların, geri dönüşüyle onları şaşırtıp büyük bir sevince boğana dek yolunu gözleyecekleri anavatanı mıydı?

Hayır! Buradan yalnızca kaçak olarak geçecekti. En yakın limana ulaşmayı deneyecek, hiç şüphe uyandırmadan bir gemiye binmeye çalışacaktı. Ve

Livonya kıyısı gözden kaybolana dek kendisini güvende hissetmeyecekti.

“Sınır!” diye haykırmıştı bu adam. Ancak ne bir akarsuyun, ne bir dağ zincirinin, ne de sık ağaçlıklı bir ormanın ufkunu sınırlamadığı bu sınır hangisiydi?... Hiçbir coğrafi tanımlamaya uymayan bu sınırı belirleyen uluslararası bir hat yok muydu?...

Bu sınır Rus İmparatorluğu’nu Baltık bölgesinin üç ülkesi olan Estonya, Livonya ve Courlande’dan ayırıyordu. Bu noktada sınır hattı Peipous Gölü’nün kışın katı, yazın sıvı halde bulunan yüzeyini kuzeyden güneye doğru ikiye bölüyordu.

Kararlı adımlarla ilerleyen, güçlü göğsü, geniş omuzları ve gürbüz bedeniyle yaklaşık otuz dört yaşındaki bu uzun boylu kaçak kimdi? Yüzüne kadar inmiş olan ve arasından sarı, gür bir sakalın uzandığı kapüşonu rüzgarla havalandığında, ışıltısını buz gibi esen yelin bile söndüremediği canlı bir çift gözün parladığı fark ediliyordu. Belini kavrayan geniş kıvrımlı bir kemer, içinde uzun bir yolculuğun gereksinimlerini karşılayamayacak birkaç kağıt rubleden ibaret tüm parasının bulunduğu ince, deri bir çantayı muhafaza ediyordu. Donanım olarak yanında bir altıpatlar, deri kılıfta bir bıçak, içinde hâlâ bir miktar erzak bulunan küçük bir torba, yarısına kadar kiraz rakısıyla dolu bir matara ve sağlam bir baston vardı. Ona göre bu torba, bu matara, hatta bu para çantası vahşi hayvanlarla ya da polislerle karşılaştığında kullanmaya kararlı olduğu silahlarından daha değersizdi.

İşte bu koşullar altında yolculuk ederek fark edilmeden Baltık Denizi’nin ya da Finlandiya Körfezi’nin limanlarından birine ulaşmaya çalışıyordu.

Kaçışı Moskova yönetimince karakol amirlerine bildirilmiş olsa da bu tehlikeli yolculu-gu şu ana dek elverişli koşullarda sürdürmüştü. Ancak bu durum, denetimin daha sıkı olduğu kıyıya yakın bölgelerde de aynı şekilde devam edecek miydi?... Bir kamu hukuku suçlusu ya da siyasi bir mahkum olarak kaçışının diğer birimlere bildirildiğine hiç şüphe yoktu ve büyük bir dikkatle arandığı ortadaydı. Şimdiye dek yaver giden talihi onu Livon-ya sınırına kadar getirdiyse de limanda işler tersine dönebilirdi.

Yaklaşık olarak yüz yirmi verst uzunluğunda ve altmış verst genişliğinde olan Peipous Gölü, yaz mevsimi boyunca bereketli sularında avlanan balıkçılarla dolup taşıyordu. Yarım yamalak yontulmuş ağaç gövdelerinin ve baştan savma rendelenmiş tahta parçalarının bir araya getirilmesiyle yapılan, “struzze” adlı hantal kayıklarla gölde yolculuk ediliyordu. Bu kayıklar, gölün doğal savağı boyunca yol alarak çevre köylerle Riga Körfezi’ne kenevir,

keten ve buğday taşıyordu. Oysa ilkbaharların geciktiği bu yüksek enlem derecesinde, yılın bu döneminde, göl teknelerin yol alması için elverişli değildi, hatta kışın sert soğuklarıyla donmuş yüzeyinin üzerinden bir topçu birliği bile geçebilirdi. Orta bölümünde yükselen buz kütleleri ve ırmaklara açılan ağzını tıkayan devasa buz kütleleriyle geniş, beyaz bir ovayı andırıyordu.

İşte kaçağın yönünü bulmakta zorlanmadan, emin adımlarla yürüdüğü ürkütücü buz çölünün görünümü böyleydi. Zaten bölgeyi tanıyordu, gün ağarmadan önce gölün batı kıyısına ulaşabilmek için hızlı adımlarla ilerliyordu.

"Daha gecenin ikisi," dedi o zaman. "En fazla yirmi verst sonra akşama kadar dinlenebileceğim bir balıkçı kulübesi bulmakta zorluk çekmeyeceğim... Artık yabancısı olmadığım bu ülkede el yordamıyla yol almayacağım!"

Yorgunluğunu unutmuş, güvenini yeniden kazanmış gibi görünüyordu. Kötü talih polislerin kaybettikleri izini bulmalarına izin verse de onları atlatmasını bilecekti.

Peipous Gölü'nü şafağın ilk ışıklarından önce aşamayacağından endişelenerek adımlarını sıklaştırdı.

Matarasındaki kiraz rakısından aldığı sıkı bir yudumla canlandıktan sonra hiç mola vermeden, hızlı adımlarla yoluna devam etti. Sabah dörde doğru ufukta kırağıyla kaplı birkaç çam, kayın ağacı ve akağaçtan oluşan cılız bir ağaç kümesi seçilebiliyordu.

Kara oradan başlıyordu. Yine orada tehlikeler artacaktı.

Livonya sınırı, Peipous Gölü'nü ortadan bölüyorsa da gümrük karakolları bu hat üzerinde değildi. Yönetim onları yaz mevsimi boyunca struzzelerin yanaştığı batı kıyısına taşımıştı.

Kaçak bu durumdan haberdardı ve sis perdesinin ortasında sarımtırak bir delik gibi belli belirsiz parıldayan ışığı gördüğünde şaşırmadı.

Etrafında yükselen buz kütlelerinden birinin yanında durarak, "Bu ışık hareket ediyor mu?..." diye sordu kendi kendine.

Hareket ediyorsa, büyük bir ihtimalle Peipous Gölü'nün bu bölümünü teftişe çıkmış olan gümrükçülerin yollarını aydınlatmak için kullandıkları el fenerlerinin ışığıydı ve önlerine çıkmamak için bu yoldan uzak durmak gerekecekti.

Eğer ışık sabitse, kıyıdaki gümrükçü barınaklarından birini aydınlatan bir lambaya ait olabilirdi, çünkü nisan ayının ancak ikinci yarısında başlayan çözülmeyi bekleyen balıkçılar henüz kulübelerine geri dönmemişlerdi. Bu kulübenin önüne çıkmamak için tedbirli davranarak sağa ya da sola yönelmek gerekiyordu.

Kaçak sol tarafı tercih etti. Bu tarafta sabah rüzgârının havalandırdığı sis perdesinin arasından görülebildiği kadarıyla daha sık ağaçlıklar beliriyordu. Takip edilmesi durumunda belki de orada sığınabilecek bir yer bulacak ve kaçması daha kolay olacaktı. Adam henüz elli adım atmıştı ki, sağ taraftan “ Kim var orada?” diyen bir ses yankılandı.

Almanca “verda?” kelimelerini andıran ve güçlü bir Alman aksanıyla telaffuz edilen bu “Kim var orada?” sorusu, kaçağın üzerinde, hiç de hoş olmayan bir etki bırakmıştı. Almanca, Baltık bölgesinde yaşayan köylüler tarafından olmasa da kentliler tarafından sık kullanılıyordu.

Kaçak, “Orada kim var?” sorusuna hiç yanıt vermedi. Kendini yüzükoyun buzun üstüne atmakla, iyi yapmıştı, yoksa hemen ardından patlayan mermi göğsüne saplanacaktı. Ama gümrükçülerden kurtulabilecek miydi?... Onu fark etmiş oldukları belliydi... Bağırışlar ve silah sesi bunun kanıtlıyordu... Yine de bu puslu karanlığın ortasında bir göz yanılsamasının oyununa gelmiş olduklarını düşünebilirlerdi...

Ona yaklaştıkları sırada adamların aralarında geçen konuşmalara bakılırsa, bunun kabul edilebilir bir varsayım olduğuna inanılabilirdi.

Peipous karakollarından birinde görev yapan ve eskiden yeşil olduğu anlaşılan üniformaları artık sarıya çalan bu zavallıların, Moskova gümrüğünden aldıkları yetersiz maaş nedeniyle rüşvete kolayca yanaşacakları tahmin edilebilirdi. Karakollarına geri dönmekte olan bu iki gümrükçü, buz kütlelerinin arasında bir gölge gördüklerini sanmışlardı.

“Onu gördüğünden emin misin?... “diyordu biri.

“Evet,” diye karşılık veriyordu, diğeri, “Li-vonya’ya sızmak isteyen bir kaçakçı olmalı...”

“Bu kış ilk değil, son da olmayacak ve sanırım izine rastlayamadığımıza göre bu adam hâlâ kaçmaya devam ediyor!”

“Hey!” diye karşılık verdi silahını ateşlemiş olan, “böyle bir sisin ortasında hedefi tutturmak kolay değil ve adamımızı yere seremediğim için üzgünüm... Bir kaçakçının matarası her zaman doludur... Onu kardeşçe paylaşacaktık...”

“Midemizin düzelmesi için bundan daha iyi bir fırsat olamazdı!” diye ekledi diğeri.

Gümrükçüler bir kaçakçıyı yakalamaktan çok, ondan arta kalan sağlam bir yudum kiraz rakısı ya da votka ile ısınmak düşüncesiyle araştırmalarını daha sıkı bir şekilde sürdürdüler. Ancak bu yararsız bir çabaydı.

Kaçak onların yeterince uzaklaştıklarından emin olur olmaz, kıyıya doğru yönelerek yoluna devam etti ve gün doğmadan önce güney karakoluna üç mil mesafedeki ıssız bir kulübenin gübre yatağının arkasında bir barınak buldu.

Hiç kuşkusuz tedbirli davranarak gün boyunca tetikte olması, yaklaşan şüphelilere karşı etrafı gözlemesi, hatta gümrükçülerin araştırmalarını kulübenin yakınlarına kadar sürdürmeleri halinde kaçması gerekecekti. Ancak ne kadar dayanıklı olursa olsun, yorgunluktan tükenmiş olan bu adam, gözlerinin kapanmasına engel olamadı.

Bir köşeye uzanıp üzerine kaftanını örterek derin bir uykuya daldı, uyandığında gün oldukça ilerlemişti.

Saat öğleden sonra üç buçuktu. Gece attıkları tek mermiyle yetinen gümrükçüler, gözlerinin yanıldığını düşünerek kulübelerinden çıkmamışlardı. Kaçak ülke sınırını aşarken karşılaştığı bu tehlikeyi atlattığı için kendisiyle gurur duyabilirdi.

Uykusunu almış olarak uyandıktan sonra karnını doyurması gerekiyordu. Torbasındaki azık bir iki öğün daha yetecekti. Ama son yudumuna dek tükettiği kiraz rakısını ve erzaklarını bir sonraki molada takviye etmesi gerekecekti.

“Köylüler beni asla geri çevirmediler,” dedi kendi kendine, “ve Livonya’dakiler kendileri gibi bir Slavı geri çevirmeyeceklerdir.”

Haklıydı, ancak kötü talihin onu bu bölgede sık rastlanan Alman meyhanelerinden birine sürüklememesi gerekiyordu. Alman meyhanecileri, bir Rusu Moskova imparatorluğunun köylüleri gibi içten bir şekilde karşılamayacaklardı.

Zaten kaçağın kimseden merhamet dilemesi gerekmiyordu. Yanında Livonya’yı aşarken ihtiyaçlarını karşılayacak kadar rublesi hâlâ vardı. Yine de gemiye binmek için gerekli parayı nereden bulacaktı?... Buna daha sonra karar verecekti. Önemli olan yakayı ele vermeden Baltık Denizi ya da Finlandiya Körfezi’ndeki limanlardan birine ulaşabilmekti, çabalarını bu hedefe yoğunlaştırması gerekiyordu.

Akşam yediye doğru karanlığın yeterince bastırdığına karar veren kaçak, ateşlemeye hazır haldeki tabancasını gözden geçirerek kulübeden ayrıldı. Rüzgarın gün boyunca güneyden esmesiyle ısı sıfır santigrat dereceye kadar yükselmiş, siyahımtırak noktalarla lekelenmiş buz tabakaları erime eğilimi göstermeye başlamıştı. Bölgenin görünümü hep aynıydı. Pek de yüksek olmayan orta bölümü, kuzeybatıda yükseklikleri yüz, yüz elli metreyi aşmayan birkaç önemsiz tepecikle kaplıydı. Bu uzun ovalar bir yayanın kolayca yol alması için elverişliydi, ancak buzların çözülmesi yürüyüşü kaygı duyulacak ölçüde güçleştirebilirdi.

Bu durumda limana varmak gerekiyordu, zamansız bir çözülme gerçekleşirse, gölde yolculuk etmek mümkün olacak ve işi daha kolaylaşacaktı.

Kaçağın sabah altıda ulaştığı Ecks köyü, Peipous Gölü’ne on beş verst mesafedeydi. Köye girmemeye karar verdi, polislerin kimliğini sorması, onu güç duruma düşürebilirdi. Bu köy sığınmak için elverişli değildi. O günü bir yıkıntıda geçirdikten sonra akşam altıda güneybatıya doğru yola koyuldu, on verstlik bir mesafeyi katettikten sonra Embach nehrinin Watzjero Gölü’ne döküldüğü kuzey ucuna ulaştı.

Burada kıyıyı kaplayan kızılağaç ve akağaç ormanları yerine, buzun sağlamlığından hâlâ emin olduğu göl yüzeyinden ilerlemeyi tercih etti.

O sırada yükselen bulutlardan iri damlalı bir yağmur yağıyor, buz tabakalarının erimesini hızlandırıyordu. Bu durum yakın bir çözülmenin habercisiydi. Bölgedeki akarsuların yüzeyindeki buzların dağılmaya başlayacağı gün uzak değildi.

Şafak sökmeden önce gölün ucuna ulaşmak isteyen kaçak, hızlı adımlarla ilerliyordu. Şimdiden yorgun düşmüş bir kişi için yirmi beş verstlik bu mesafe oldukça uzundu, gece boyunca katedeceği elli verstlik mesafe -yaklaşık on fersah-, onun şu ana dek aştığı en uzun etap olacaktı.

Bir sonraki günün on saatlik uykusunu fazlasıyla hak edecekti.

Netice itibariyle havanın yağışlı olması can sıkıcı bir durumdu. Ayazın devam etmesi hızlı ve kolay bir yolculuk için daha elverişli olacaktı. Embach’ın bu sıkı buzunun üzerinde, şimdiden çözülmüş buzların çamuru içinde kalmış kıyıya oranla daha rahat ilerlemek mümkündü. Ancak boğuk çatırtılar, yer yer görülen yarıklar, yakın bir çözülmenin ilk belirtileriydi. Çözülme sonucunda yüzerek geçemeyeceği bir nehirle karşılaşması, bir yaya

için büyük güçlükler anlamına gelecekti. Bu tehditler nedeniyle gerekirse etapları iki katına çıkarmak gerekiyordu.

Bu olasılıkları iyi bilen bu adam insanüstü bir gayret gösteriyordu. Sıkıca iliklediği kaftanı onu boralardan korurken, yakın zamanda yenileyerek tabanını iri çivilerle güçlendirdiği sağlam botları kaygan zeminde güvenle yürümesini sağlıyordu. Dahası Embach onu doğrudan hedefine götürdüğü için bu zifiri karan-' lıkta yolunu bulması gerekmiyordu.

Sabahın üçünde yirmi verst daha yol almıştı. Şafaktan önce iki saat boyunca ilerleyerek mola noktasına ulaşacaktı. Bir günlük azığı olduğu için bu kez de bir köye girmesi ya da bir hana sığınması gerekmeyecekti. Akşama dek güven içinde olacağı herhangi bir barınak onun için yeterliydi. Watzjero’nun kuzey ucunu çevreleyen bu ormanlarda kışın terk edilmiş oduncu kulübelerine rastlanabilirdi. Şöminelerindeki azıcık kömüre, ağaçlardan dökülen ölü dalların ekleyerek her yanı ısıtacak, çıtırdayan bir ateş yakmak mümkündü ve bu ıssız buz çölünün ortasında baca dumanının bir insanın varlığını ele vermesinden kaygılanmak gerekmiyordu.

Kuşkusuz bu kış çok sert geçmişti, ancak bu sertlik imparatorluk topraklarına ayak bastığından beri kaçağın işini nasıl da kolaylaştırmıştı!

Zaten bir Slav deyişine göre kış Rusların dostu değil miydi ve bu dostun sertliği onların güven içinde yaşamalarını sağlamıyor muydu?...

O sırada Embach’ın sol kıyısından bir uluma duyuldu. Yanılmış olamazdı, bu birkaç yüz adım ötedeki vahşi bir hayvanın ulumasıydı. Zifiri karanlık hayvanın hangi yöne doğru ilerlediğini öğrenmeye izin vermiyordu.

Adam kulak kabartarak bir an için durdu. Gafil avlanmamak için tetikte beklemesi gerekiyordu.

Daha şiddetli yankılanan uluma Seslerine karşılıklar geliyordu.

Bir vahşi hayvan sürüsünün Embach kıyıları boyunca ilerlediğine hiç şüphe yoktu ve bir insanın varlığını hissetmiş olmaları mümkündü.

Birazdan bu iç karartıcı konser öylesine şiddetli bir hal almıştı ki, kaçak, kurtların eline düşmek üzere olduğunu düşünmeye başlamıştı.

“Bunlar kurt,” diye tekrarlıyordu kendi kendine, “sürü hiç de uzakta değil.”

Tehlike büyüktü. Bu sert kış boyunca, bir deri bir kemik kalmış olan bu yırtıcı hayvanlar oldukça ürkütücü bir hal almışlardı. Tek bir kurt olsa, soğukkanlılığını kaybetmeyen güçlü bir adamın elinde bir baston olması

yeterliydi. Ancak yarım düzine kurtla karşı karşıya kalan bir kişinin belinde silah da olsa, tüm mermileri isabet ettirmeksizin onları geri püskürtmesi çok güçtü.

Saldırıyı atlatabileceği bir barınak bulmayı ise akıldan bile geçirmemek gerekiyordu. Basık ve çıplak olan Embach kıyılarında dallarına tırmanacak tek bir ağaç dahi yoktu. Kâh buzların üzerinde ilerleyen, kâh stepin ortasında sıçrayan sürü en fazla elli adım geride olmalıydı.

Bu etoburlarla arayı açmak mümkün olmasa da alınacak tek karar son hızla kaçmaktı, gerekirse onlara karşı koymak için geri döne-çekti. Adamın yaptığı da buydu, ancak kısa süre sonra kurtları ensesinde hissetti. Ulumalar yirmi adım gerisinden geliyordu. Durdu, karanlık parıltılı noktalarla, kızgın korlarla aydınlanmış gibi görünüyordu.

Bunlar, uzun bir açlık döneminin ardından bir deri bir kemik kalarak iyice vahşileşmiş olan ve dişlerinin ucunda hissettikleri avı ele geçirmek için yanıp tutuşan kurtların gözleriydi.

Kaçak; bir elinde tabanca, diğerinde bastonla geri döndü. Yakınlarda devriye gezen polislerin dikkatlerini çekmemek düşüncesiyle baston yeterli oldukça silahını ateşlememeye karar verdi. Ellerini rahatça kullanabilmek için kaftanının kollarını sıvadıktan sonra bacaklarını iki yana açarak onları beklemeye başladı. Hızla savurduğu bastonla en yakındakileri durdurdu. Ve boğazına doğru hamle yapan bir diğerini bir sopa darbesiyle yere serdi.

Ancak sayıları yarım düzineyi bulduğundan onları ürkütmek ve tabancayı ateşlemeden sopayla işlerini bitirmek oldukça güçtü. İkinci kurdun kafasına yerleştirdiği darbenin ardından şiddetle savurduğu baston da kırıldı.

Adam yeniden kaçmaya başladı, kurtların son süratle peşinden gelmeleri üzerine geri dönerek silahını dört kez ateşledi.

Ölümcül yaralar alan iki kurt kanlarının rengiyle kızıllaşan zemine yığıldı, ancak son iki mermi bir sıçrayışta yirmi adım uzaklaşan diğer iki kurda isabet etmemişti.

Kaçak silahını dolduracak zamanı bulamamıştı. Sürü yeniden ona doğru koşmaya başladı. iki yüz adım sonra topuklarının dibine ulaşan vahşi hayvanlar, kaftanının ağızlarında parçalanan eteklerini ısırıyorlardı. Sıcak soluklarını ensesinde hissediyordu. Yanlış bir adım atarsa, bir daha ayağa kalkmamak üzere bu öfkeli hayvanlar tarafından parçalanacaktı.

Son saati gelmiş miydi?... Doğduğu topraklara geri dönebilmek için göğüs

gerdiği onca tehlike, yaşadığı onca yorgunluk geriye birkaç parça kemik bile bırakmamak için miydi?

Nihayet, şafağın ilk ışıklarıyla birlikte gölün uç kısmı belirdi.

Yağmur durmuş, bölgenin tamamı hafif bir sis tabakasıyla kaplanmıştı. Kurtlar kendilerine kabza darbeleriyle karşı koymaya çalışan kurbanlarına diş ve pençeleriyle karşılık veriyorlardı.

Adam aniden bir merdivene çarptı... Bu merdiven nereden destek alıyordu?... Bu çok da önemli değildi. Basamaklarını çıkmayı başarırsa, kurtlar ardından gelemeyecek, geçici bir süre için güvenlik içinde olacaktı. Bu merdiven yere yanlamasına olarak duruyordu ve daha da garibi ayağı yerden destek almıyor, havada asılı gibi duruyordu, sis tabakası üst taraftaki destek noktasının görülmesine izin vermiyordu.

Kaçak, dikmelerine tutunduğu merdivenin ilk basamaklarını tırmanırken son bir hamleyle üzerine atılan kurtlar, sivri dişlerini derisi yırtılmış botlarına geçiriyorlardı.

Bu arada adamın ağırlığıyla çatırdayan merdiven, attığı her adımda sarsılıyordu. Eğer koparsa, kurtlar onu canlı canlı yiyerek paramparça edeceklerdi...

Merdiven kopmadı ve yelken direklerinin halat basamaklarım tırmanan bir gabyacının çevikliğiyle son basamakları çıktı.

Orada ucuna oturulması mümkün olan iri bir poyrayı andıran bir kiriş çıkıntısı vardı.

Adam merdivenin dibinde sıçrayan ve ürkütücü ulumalardan sonra artık güçleri tükenmeye başlayan kurtların ulaşamayacağı bir noktadaydı.

2

Kaçak bir süre için güvenlikteydi. Kurtlar, Livonya ormanlarında sayılan hiç de az olmayan tehlikeli ayılar gibi tırmanmayı başaramıyorlardı. Yine de güneşin dogmasıyla ortadan kaybolacak olan bu kurtların oradan ayrılmasından önce aşağıya inmek zorunda kalmaması gerekiyordu.

Ve öncelikle sorulması gereken bu merdivenin burada ne aradığı ve üst ucunun nereye yaşlandığıydı?...

Daha önce de belirtildiği gibi bu, üzerine aynı türden üç merdivenin monte edildiği bir çarkın poyrasıydı. Aslında bunlar Embach'ın göle döküldüğü yerin yakınlarında, küçük bir tepenin üzerinde yükselen bir değirmenin kanatlarından başka bir şey değildi. Kaçağın kanatlardan birine tırmandığı sırada değirmen şans eseri çalışmıyordu.

Geriye rüzgar şiddetlenirse, günün doğmasıyla aygıtın faaliyete geçmesi olasılığı kalıyordu. Bu durumda dönen poyranın üzerinde tutunabilmek güçleşecekti. Zaten dış kolu harekete geçirmeden önce kanatları örten muşambaları kaldıracak olan değirmenci onu fark etmeyecek miydi? Ama kaçak aşağıya inmeyi göze alabilir miydi?... Ulumalarıyla yakınlardaki evlerin sakinlerini uyandırmakta gecikmeyecek olan kurtlar hâlâ tepeciğin eteğinde bekliyorlardı!...

Alınacak tek karar değirmenin içine girmek, değirmenci orada değilse -ki büyük ihtimalle öyleydi- gün boyunca orada kalıp yola koyulmak için akşam olmasını beklemekti.

Bunun üzerine çatıya doğru süzülen adam, ortasında kolu yere kadar uzanan hareket kaldıracının yer aldığı çatı penceresine ulaştı.

Değirmenin damı, ülkede yaygın olarak rastlandığı gibi ters dönmüş bir gemi karinasına ya da daha doğrusu sipersiz bir kaskete benziyordu. Bu çatı, rüzgara göre yön değiştirmesine izin veren bir iç tekercikler sisteminin üzerinde dönüyordu. Hollanda'daki değirmenlerde olduğu gibi merkezi bir

eksenin etrafında dönmek yerine zemine sabitlenmiş olan ahşaptan yapılmış ana yapıya karşılıklı olarak açılmış iki kapıdan giriliyordu.

Çatı penceresine ulaşan kaçak, hiç zorlanmadan, gürültüsüzce içeri girdi. İçeride bir çark aracılığıyla değirmenin alt katındaki değirmentaşına bağlanan yatak ekseninin düşey olarak geçtiği bir çatı boşluğu vardı.

İçeriye zifiri karanlıkla ahenk içinde olan derin bir sessizlik hakimdi. Bu saatte zemin katta muhtemelen kimse yoktu. Kalaslardan yapılmış duvar boyunca uzanan dik bir merdiven, zemini tepeciğin toprağıyla kaplı olan giriş katına dek iniyordu. Ancak tedbirli davranarak çatı katını terk etmemek gerekiyordu. Kaçak uzun süre erteleyemeyeceği yemek ve uyku gereksinimlerini gidermeliydi.

Böylece erzak stokunu tüketmişti, bu durumda bir sonraki etapta torbasını yeniden doldurması lazımdı. Bunu nerede ve nasıl yapacağına o zaman karar verecekti.

Sabah yedi buçukta sisin kalkmasıyla değirmenin etrafını gözlemlemek daha kolaylaşmıştı. Kafasını çatı penceresinden uzattığında sağ tarafta buzların erimesiyle sular altında kalmış, sukuşlarının uçuştuğu bir bataklığın ortasından geçen ağaç gövdeleriyle kaplı, uçsuz bucaksız bir yolu görebiliyordu. Sol tarafta ise, yüzeyi Embach nehrinin başladığı noktanın dışında buzlarla kaplı olan göl uzanıyordu.

Sağda solda iskelet haline dönüşmüş akağaç ve kızılağaçlarla tezat oluşturan sık yapraklı çamlar ve köknarlar yükseliyordu.

Kaçak öncelikle bir saatten beri ulumalarını duymadığı kurtların tepeciğin eteğini terk etmiş olduklarını gözlemledi.

“İyi,” dedi kendi kendine, “ama gümrükçüler ve polisler bu vahşi hayvanlardan daha tehlikeli!... Kıyıya yaklaştıkça onları atlatmak iyice güçleşecek... Uykusuzluktan ölüyorum... Yine de uyumadan önce tehlike anında nasıl kaçacağımı belirlemem gerek.”

Yağmur durmuş, rüzgarın batıdan esmesiyle ısı birkaç derece yükselmişti. Ancak sert esen bu rüzgarı gören değirmenci, değirmenini çalıştırmaya gelmeyecek miydi?...

Çatı penceresinden yarım verst uzaklıkta yer yer beyazlarla kaplı damlarından sabah dumanlan yükselen birkaç ev görülebiliyordu.

Kuşkusuz değirmenci orada oturuyordu ve bu köyü gözden ayırmamak

gerekiyordu. Küçük iç merdivenin basamaklarına yönelen kaçak, değirmentaşının üzerine yerleştiği desteğe kadar aşağı indi. Etrafta buğday torbaları vardı. Demek ki, değirmen terk edilmemişti ve rüzgar kanatlarını döndürmeye yetecek kadar güçlü estiğinde harekete geçecekti. Değirmenci de onu çalıştırmak için oraya gelmek üzere olmalıydı...

Bu durumda alt katta kalmak tedbirsizlik olacaktı, en iyisi birkaç saat uyumak için yeniden çatı katına çıkmaktı. Aşağıda gafil avlanma tehlikesi vardı, hafif birer sürgüyle desteklenmiş iki kapı yağmur başladığında içeriye sığınmak isteyen herhangi bir kişiye engel olamazdı. Zaten rüzgar sertleşiyordu ve değirmenci oraya gelmekte gecikmeyecekti.

Duvardaki mazgal deliklerinden dışarıyı son bir kez daha inceledikten sonra tahta merdiveni tırmanarak yeniden çatı katına çıkan kaçak, yorgunluğun ağır basmasıyla derin bir uykuya daldı.

Uyandığında saat kaçtı?... Yaklaşık dört olmalıydı. Hava hâlâ aydınlıktı. Bununla birlikte değirmen henüz faaliyete geçmemişti.

Soğuktan her yanı tutulmuş olsa da ayağa kalkarken varlığını belli edecek aşırı hareketlerden tesadüfen kaçınmıştı, bu onu büyük bir tehlikeden korumuştu.

Kulağına alt katta hararetle konuşan birkaç kişinin sözleri geliyordu. Uyanmasından yarım saat önce değirmene gelmiş olan bu adamlar çatı katına çıksalar, onu fark edeceklerdi.

Hiç ses çıkarmamaya özen gösteren kaçak, zemine uzanarak aşağıda konuşulanlara kulak kabarttı.

Duyduğu ilk sözcüklerden aşağıdakilerin kim olduklarını anlaması hiç de zor olmadı. Değirmenciyle konuşan adamların gelişinden önce oradan ayrılmış olsaydı, ne büyük bir tehlikeyle karşı karşıya kalacağını anlamıştı.

Bunlar bir jandarma onbaşısı ve iki adamıydı.

O dönemde yönetim Alman unsurların yerine Slavları yerleştirerek Baltık bölgelerini Ruslaştırma politikası uygulamaya başlamıştı. Ancak çok sayıda jandarma hâlâ Alman kökenliydi. Onlardan biri olan Onbaşı Eck, görevini yaparken kendi ırkından vatandaşlara Livonyalı Ruslara oranla daha hoşgörülü davranmakla dikkati çekiyordu. Oldukça çalışkan ve zeki olan, sürekli olarak üstlerinin takdirini toplayan bu asker başarılarıyla kibirlenirken yenilgiyi hazmedemiyor, kendisine verilen görevleri büyük bir hırsla yerine getiriyordu. Hele söz konusu olan Sibirya'dan kaçmış, Moskova kökenli bir

Livonyalıyı yakalamaksa, işine daha büyük bir kararlılıkla sarılıyordu...

Kaçağın uyuduğu sırada değirmenci gün boyunca çalışmak için değirmene gelmişti. Saat dokuza doğru rüzgarın elverişli olduğuna karar vermişti, eğer kanatları döndürmeye başlasa, adam ilk gürültüyle uyanacaktı. Ancak yağan ince yağmurun etkisiyle rüzgar sertleşmemişti.

Değirmenci kapıdan içeri gireceği sırada kendisini fark eden Eck ve adamları, ondan bazı bilgiler almak amacıyla değirmene yönelmişlerdi.

O sırada Eck,

“Dün akşam gölün ucunda otuz, otuz beş yaşlarında bir adama rastladın mı?...” diyordu.

“Kesinlikle hayır,” diye karşılık verdi değirmenci. “Bu mevsimde köyümüze çok az kişi uğrar... Bahsettiğiniz kişi bir yabancı mı?...”

“Bir yabancı mı?... hayır, bir Rus, Baltık bölgesinden bir Rus.”

“Ah! demek bir Rus?...” diye tekrarladı değirmenci.

“Evet..., ele geçirmekten gurur duyacağım bir alçak!”

Siyasi bir suçtan hüküm giymiş biri, polis tarafından her zaman için bir alçak olarak görülüyordu.

“Onun peşinde misiniz?...” diye sordu değirmenci.

“Yirmi dört saat önce, bölge sınırında görüldüğünün bildirilmesinden beri."

“Nereye gittiği biliniyor mu?...” diye yeniden sordu, oldukça meraklı bir kişiliğe sahip olduğu anlaşılan değirmenci.

“Bunu tahmin etmek hiç de zor değil,” diye karşılık verdi Eck. “Deniz buzlardan arındığında gemiyle yola çıkabileceği bir limana, hiç şüphesiz Revel’e ya da Riga’ya.”

Onbaşı, imparatorluğun kuzeyinde Rusların eski Kolyvan’ı olan bu önemli liman şehrinin adını anmakla doğru bir saptamada bulunuyordu. Bu şehir Courlande kıyısını bir demiryolu hattıyla Petersburg’a bağlıyordu. Re-vel’e ya da onun sahildeki banliyösü olan ve körfezin ucunda bulunması nedeniyle buzların daha önce çözüldüğü Balliski’ye gelmek, bir kaçak için her zaman avantajlıydı.

Ahalisinin üçte biri Almanlardan ve üçte ikisi de Estonya’nın gerçek yerlileri olan Estlerden oluşan ve en eski Ortaçağ kentlerinden biri sayılan

Revel’in değirmene uzaklığı yüz kırk versti buluyordu, bu da dört uzun etaba denk düşmekteydi. '

“Neden Revel olsun ki?... Bu alçak Pernau’ya yönelmekle daha akıllıca davranmış olacak!” diye karşılık verdi değirmenci.

Pernau’ya varmak için katedilmesi gereken mesafe yalnızca yüz mildi. Pernau’nun iki katı uzaklıkta bulunan Riga’ya gelince, araştırmaların bu yol üzerinde sürdürülmesi uygun değildi.

Çatının dibinde nefesini tutmuş bir halde konuşulanları dinleyen kaçak, şüphesiz bu söylenenleri değerlendirecekti.

“Evet,” diye yanıtladı onbaşı, “Pemau’ya gitmesi de bir ihtimal, Fallen’daki birlikler bölgeyi araştırmak için talimat aldılar, ama tüm belirtiler kaçağımızın bir gemiyle denize açılmanın daha kolay olacağı Revel’e doğru gittiğini gösteriyor.”

O dönemde Albay Raguenofun komutasındaki Livonya jandarmasını yöneten Binbaşı Verder’in görüşü buydu. Eck’de bu doğrultuda bilgilendirilmişti. Slav kökenli Raguenof, Alman asıllı Verder’in sempatilerini ve nefretlerini paylaşmıyordu; binbaşı ise, astı Onbaşı

Eck ile aynı fikirleri taşıyordu.

Yine de üstlerinde onları yönlendirerek uzlaşmalarını sağlayacak olan Baltık Bölge Valisi General Gorko vardı.

Zaten bu yüksek şahsiyet hükümetin daha önce de belirtilen bölge yönetiminin kademeli olarak Ruslaştırılması düşüncesini savunuyordu.

Sohbet birkaç dakika daha devam etti. Onbaşı, kaçağın bölge birliklerine bildirilen eşkalini tarif etti: Adamın boyu ortanın üzerindeydi, yapısı güçlü, yaşı otuz beşti, sık ve sarı sakalı vardı, sınırı geçtiğinde üzerinde kahverengiye çalan, kalın bir kaftan vardı.

“Bir kez daha sormak istiyorum,” dedi değirmenci, “söz ettiğiniz kişi bir Rus mu?...”

“Evet... bir Rus!”

“Bu adamın köyümüze gelmediğine şahidim, hiçbir evde onun izine rastlayamayacak-sınız...”

“Ona evini açanın, kim olursa olsun, onun suç ortağı durumuna düşeceğini biliyor musun?...”

“Tanrı bizi korusun, bunu biliyorum ve böyle bir şeye asla yeltenmeyeceğim!”

“Haklısın, kimsenin Binbaşı Verder’i karşısına almaması gerek.”

“Buna dikkat edeceğiz, Onbaşı.”

Bunun üzerine adamlarıyla birlikte bölgeyi karış karış tarayacağını ve jandarma birliklerinin birbirleriyle sürekli olarak irtibat halinde bulunacağını tekrarlayan onbaşı yola çıkmaya hazırlandı.

“Bu arada,” dedi değirmenci, “güneybatıdan esmeye başlayan rüzgar giderek sertleşiyor. Kanatları harekete geçirmek için bana yardımcı olur musunuz?... Böylece köye geri dönmek zorunda kalmadan, bütün geceyi burada geçirebileceğim.”

Eck, değirmenin çalışması için seve seve yardım etti. Karşı kapıdan çıkan adamları, büyük kaldıracın kolunu çevirerek çatının tekercikleri üzerinde dönmeye başlamasını ve aygıtın rüzgar yönünde hareket etmesini sağladılar. Muşambalar kaldırılıp çark harekete geçince değirmenin düzenli tıkırtıları duyulmaya başladı.

O zaman onbaşı ve adamları kuzeybatı istikametine doğru yöneldiler.

Kaçak bu konuşmaları can kulağıyla dinlemişti. Buradan çıkarması gereken, maceralı yolculuğunun sonunda kendisini daha büyük tehlikelerin beklediğiydi. Eşkali bildirilmişti... Jandarma bölgeyi araştırıyordu... Birlikler onu ele geçirmek için ortak hareket edeceklerdi... Bu koşullar altında Revel’e gitmesi doğru olacak mıydı?. Hayır, diye düşündü. En iyisi daha kolay ulaşabileceğim Pernau’ya gitmek... Havaların ısınmasıyla hem Bal tık Denizi’nde, hem de Finlandiya Körfezi’nde buzların çözülmesi gecikmeyecek.

Bu kararı aldıktan sonra karanlık kaçışını mümkün kılacak derecede bastırınca değirmeni terk etmek üzere beklemeye başladı.

Ancak değirmenciye fark ettirmeden bunu nasıl başaracaktı? Düzenli esen rüzgar değirmenini çalıştırdıkça geceyi burada geçirecekti. Aşağı kata inerek kapılardan birinden çıkmayı akimdan bile geçirmemesi gerekiyordu...

Çatı penceresinden süzülerek çatıyı döndüren büyük kaldıraca ulaşması ve ardından yere inmesi mümkün müydü?...

Kanat yatağının hareket halinde olması ve çarkın dişlerine kapılma tehlikesine rağmen, güçlü ve becerikli bir adam bunu deneyebilirdi.

Karanlığın yeterince bastırması için daha bir saat beklemek gerekiyordu. Bu süre içinde değirmencinin yukarı çıkması durumunda kaçak fark edilmemeyi başarabilecek miydi?... Hayır, hava hâlâ aydınlıksa, bu mümkün değildi; hava kararmış olsa, bu kez değirmenci yanına bir el feneri alacaktı.

Bu durumda değirmenci yukarı çıkıp adamın saklandığını fark ederse, üzerine atılarak onu etkisiz hale getirecek, sonra elini ayağını bağlayacaktı. Değirmenci direnip kendini savunmaya ve çığlıklarıyla köy halkını durumdan haberdar etmeye kalkarsa, bu onun sonu olacaktı... Kaçağın bıçağı çığlıklarını boğazına tıkayacaktı. Bu adam, onca tehlikeye göğüs gererek katettiği binlerce verstlik yolu, özgürlüğünü engelleyecek bir girişim karşısında geri adım atmak için gelmemişti.

Yine de yeniden yola koyulmadan önce birinin kanını dökmemek konusundaki umudunu koruyordu... Değirmenci bu çatı katma neden çıkacaktı ki?... Büyük kanatların etkisiyle pervane gibi dönen değirmentaşlarının başında durması gerekmiyor muydu?...

Eksenin tıkırtıları, çarkın gıcırtıları, esen yelin vınlaması ve ezilen buğdayların iniltisi arasında geçen bir saatin ardından, bu bölgelerde uzun süren alacakaranlığın yerini zifiri bir karanlık alıyordu. Çatının içine koyu bir karanlık hakimdi. Yola çıkma hazırlıklarına başlamanın zamanı geliyordu. En az kırk verst katedeceği bu geceki etap oldukça yorucu olacaktı, hiç gecikmeden yola çıkmak gerekiyordu.

Belinde taşıdığı bıçağın kınından kolayca çıkıp çıkmadığını kontrol eden kaçak, kurtların üzerine boşalttığı altı merminin yerine yenilerini tabancasının topuna yerleştirdi.

Geriye mekanizmanın desteğine yaslanan ucu çatı penceresinde yer alan eksenin dönüşüne bir tarafını kaptırmadan aşağıya inebilmek kalıyordu. Bu oldukça zorlu işin üstesinden gelirse, çatının çıkıntılarına tutunarak kolayca büyük kaldıraca ulaşabilirdi.

Kaçak çatı penceresine doğru süzülürken değirmentaşı ve çarkların gürültüsünün arasından bir ses duydu.

Bu, ağırlığıyla merdiven basamaklarını gıcırdatan bir ayağın sesiydi. Değirmenci elindeki fenerle çatı katına çıkıyordu.

Kaçak elindeki silahla üzerine atılmaya hazırlandığı sırada çatının zemini üzerinde belirerek şunları söyledi,

“Babacığım, yola çıkma zamanı geldi... geç kalma... Aşağıya inebilirsin...

kapı açık.” Kaçak afallamış bir halde ne yanıt vereceğini bilemedi. Bu yürekli değirmenci orada olduğunu biliyor muydu?... Yani onun değirmene sığındığını görmüş müydü?... Evet, uyuduğu sırada çatı katma çıkarak onu görmüş, uyandırmamıştı. O da kendisi gibi bir Rus muydu?... Slavlar yüz ifadelerinden birbirlerini tanıyabiliyorlardı... Livonya jandarmasının bu adamın peşinde olduğunu anlamıştı... Ama bunun gerekçesi neydi?... Onu Eck ve adamlarına teslim etmeye niyetli olmadığı için bunu sormak bile istemiyordu.

“Aşağıya gel,” diye tekrarladı şefkat dolu bir sesle.

Yüreği heyecanla çarpan, kaçak, kapılarından biri açık olan alt kata indi.

“İşte biraz erzak,” dedi, torbasını ekmek ve etle dolduran değirmenci... “Tıpkı mataran gibi onun da boş olduğunu gördüm... Mataranı da doldur ve yola çık...”

“Ama ya jandarma bundan haberdar olursa...”

“Onları atlatmaya çalış, benim için endişelenme... Sana kim olduğunu sormuyorum... Bildiğim tek şey bir Slav olduğun ve bir Slav asla bir Slavı Alman jandarmalara teslim etmez.”

“Teşekkürler... teşekkürler!” diye haykırdı kaçak.

“Haydi git, babacığım!... Tanrı yolunu açık etsin, bağışlanacak günahın varsa, seni affetsin!”

Gece oldukça karanlıktı, tepeciğin eteğinden geçen yol tamamıyla ıssızdı. Değirmenciye son kez el sallayan kaçak az sonra gözden kayboldu.

İzlemeye karar verdiği yeni güzergaha uygun olarak gece boyunca Fallen’a ulaşması, gün boyunca köyün dışındaki bir mekanda dinlenmesi gerekiyordu. Kırk verstlik bu etabı aştıktan sonra Pernau’ya varması için önünde altmış verst kalacaktı. Sonra gecikmesine neden olacak talihsiz bir olayla karşılaşmazsa, 11 Nisan gecesi Pernau’ya varmayı hesaplıyordu. Orada bir gemiye binmesine yetecek kadar parayı bulana dek saklanacaktı, Baltık Denizi buzlardan arındığında yola çıkacak çok sayıda gemi bulabilecekti.

Kâh ovada, kâh köknar ve kayın ağaçlarından oluşan karanlık ormanların sınırında ilerleyen kaçak hızla yol alıyordu. Bazen bir tepenin eteği boyunca ilerlemesi, dar vadilerin etrafını dolaşması, granit kayalardan oluşan kıyılarının ortasında yarı donmuş haldeki çayları aşması gerekiyordu. Zemin, sarı kumla karışmış toprağı zayıf bir bitki örtüsüyle kaplı Peipous Gölü

kıyısından daha çoraktı. Zaman zaman sabanın kısa süre içinde karabuğday, çavdar, keten ve kenevir ekimine girişeceği hepsi birbirine benzeyen tarlalara komşu, uyuyan köyler beliriyordu.

Isı hissedilir derecede artıyordu. Yarı erimiş karlar çamura dönüşüyordu. Bu sene buzlar zamanından önce çözülecekti.

Kaçak, saat beşe doğru Fallen köyü yakınlarında kimseye görünmeden içinde dinlenebileceği boş bir yıkıntı keşfetti. Değirmencinin vermiş olduğu yiyeceklerin bir bölümü gücünü geri getirdi, gerisini uyku halledecekti. Deliksiz bir uykunun ardından, akşam altıda yeniden yola çıktı. Ayın 9'unu 10'una bağlayan bu gece Pernau'ya varması için geri kalan altmış verstlik mesafenin yarısını katederse, sondan bir önceki etap tamamlanmış olacaktı.

Kaçak gün doğarken yola yarım verst mesafedeki bir çam ormanının derinliklerinde durmak zorunda kaldı. Günü orada geçirmek, bir çiftliğe ya da hana gidip yemek ve yatacak yer istemekten daha güvenli olacaktı. Göldeki değirmenci gibi konuksever insanlara her zaman rastlanmıyordu.

O gün öğleden sonra sık ağaçlıkların arasına gizlenmiş olan kaçak, bir jandarma mangasının Pernau yolundan geçtiğini gördü. Manga sanki köknar ormanını araştırmak istermişçesine bir an durdu. Ancak kısa bir moladan sonra yoluna devam etti.

Akşam altıda tekrar yola koyuldu. Gökyüzünde bulut yoktu. Neredeyse dolunaya dönecek olan ay canlı bir parıltıyla ışıldıyordu. Sabah üçe doğru Pernau'nun beş verst yukarısındaki Pernowa nehrinin sol kıyısı boyunca ilerlemeye başladı.

Nehri izleyerek hareket edeceği güne kadar mütevazı bir hana yerleşmeyi planladığı kentin kenar mahallelerine ulaştı.

Çözülmenin Pernowa'nın buzlarını şimdiden körfeze doğru sürüklediğini gördüğünde sevinci izlenmeye değerdi. Birkaç gün sonra zorlu etaplar, yorgunluklar ve her türden tehlikelerle dolu bu bitmek bilmeyen yolculuk sona erecekti.

En azından o böyle olacağını umuyordu...

Aniden bir çığlık yankılandı. Bu Peipous Gölü'nden, Livonya sınırına geçerken işittiği ve kulağına Almanca “verda?" sözcüğünü çağrıştıran sese benziyordu. Bu çığlık, bu kez bir gümrükçünün ağzından çıkmıyordu.

Onbaşı Eck yönetiminde, Pernau yolu yakınlarında nöbet tutan dört kişilik

bir manga beliriyordu.

Bir an için duraksayan kaçak, kıyıya doğru inmeye başladı.

“Bu o!...” diye gürledi jandarmalardan biri.

Ne yazık ki, ayın yoğun ışığı fark edilmeden gözden kaybolmasına izin vermiyordu. Eck ve adamları kaçağın peşine düştüler. Uzun bir yolculuğun ardından bacaklarının gücü tükenmiş olan kaçak, her zamanki hızıyla ilerleyemiyordu. On saatlik bir etaptan sonra kendisi gibi yorgun olmayan bu jandarmaların elinden kurtulması kolay olmayacaktı.

“Onların eline düşmektense, ölmeyi yeğlerim!” dedi kendi kendine.

Kıyının beş, altı ayak açığından geçmekte olan bir buz kütlesinin üzerine sıçradı.

“Ateş!... ateş!...” diye haykırdı Eck adamlarına.

Dört patlama sesi duyuldu, ancak mermiler çözülen buzların arasında yitip gitmişti.

Pernowa’mn erimenin ilk günlerindeki hızlı akıntısı sayesinde kaçağın üzerinde bulunduğu buz kütlesi süratle yol alıyordu.

Kıyı boyunca koşarak ilerleyen Eck ve adamlarının hareket halindeki bu buz kütleleri arasında hedefi vurmaları oldukça güçtü. Çözülen buz tabakalarının ortasında kaçağın yaptığını yaparak, onu bir buz kütlesinden diğerine sıçraya sıçraya izlemeleri gerekiyordu.

Başlarındaki Eck ile birlikte bu düşünceyi uygulamaya koyacakları sırada şiddetli bir gürültü duyuldu. Kaçağın üzerinde bulunduğu buz kütlesi, nehrin sağa doğru yönelip ani bir dirsekle daralması yüzünden diğer büz kütleleriyle çarpışıyordu. Devrilip dikilen, yeniden devrildikten sonra bir set oluşturarak üst üste yığılan buz yığınlarının altında gözden kayboldu.

Bu noktada buzların çözülmesi durmuştu. Buz tarlasına dalan jandarmalar araştırmalarını bir saat boyunca sürdürdüler.

Bu çarpışma sırasında öldüğünden şüphe duyulmayan kaçaktan hiçbir iz yoktu.

“Onu sağ olarak yakalasak daha iyi olacaktı...” dedi jandarmalardan biri.

“Bu doğru,” diye karşılık verdi Onbaşı Eck, “ama onu canlı olarak ele geçiremediysek de ölüsünü bulmaya çalışalım!”

3

12 Nisan akşamı saat yedi ile sekiz arasında üç kişi Riga’nın genellikle Rusların oturduğu kenar mahallesindeki evlerden birinin yemek salonunda gelecek konuğu bekliyordu. Mütevazı görünümlü bu ev mahalledeki birçok ahşap evin aksine tuğladan yapılmıştı. Duvardaki oyuğa yerleştirilmiş olan soba sabahtan beri yandığı için salonun ısısı on beş, on altı derecelik yeterli bir dereceye ulaşmıştı, çünkü dışarıya konmuş olan termometre beş, altı santigradı gösteriyordu.

Abajurlu gaz lambası ortadaki masayı yetersiz bir ışıkla aydınlatıyordu. Üstü mermer masada bir semaver fokurduyordu. Altlıkların üzerinde bekleyen fincanlardan, dört kişinin çay içeceği anlaşılıyordu.

Ancak randevu saatinin üzerinden kırk dakika geçmesine rağmen, dördüncü kişi henüz gelmemişti.

“Dimitri gecikti”... dedi, caddeye bakan çift çerçeveli pencereye yaklaşan davetlilerden biri.

Elli yaşlarındaki bu adam, ailenin en sadık dostlarından biri olan Doktor Hamine’di. Yirmi beş seneden beri Riga’da hekimlik yapıyordu, mesleki becerisinden dolayı çok rağbet edilen, kişiliği nedeniyle çok sayılan ve meslektaşları tarafından çok kıskanılan bir kişiydi. Bilindiği gibi Rusya’da da başka yerlere benzer şekilde, meslektaşlar arasındaki kıskançlık çok çirkin boyutlara ulaşabiliyordu.

“Evet...birazdan saat sekiz olacak...” diye yanıtladı, iki pencere arasında asılı saate bakan diğer davetli. Ancak Bay Nicolef'in, Fransa’da söylendiği gibi çeyrek saatlik bir gecikme hakkı vardı ve bu çeyrek saat genellikle on beş dakikayı aşardı.

Bu yanıtı veren kişi Riga’nın Fransız konsolosu Bay Delaporte’du. On yıldan beri bu şehirde oturan kırk yaşlarındaki bu adamın kibar davranışları ve yardımsever mizacı ona büyük saygı duyulmasını sağlıyordu.

“Babamın şehrin diğer ucunda dersi vardı,” dedi o sırada üçüncü kişi. “Bu karla karışık yağmurlu fırtına, katedeceği uzun yolu daha da zorlaştıracak. Buraya vardığında soğuktan donmuş olacak, zavallı babam...”

“iyi ya!” diye haykırdı Doktor Hamine, “soba kürsüdeki yargıç gibi gürlüyor! Salon yeterince sıcak... Semaver sobayla yarışıyor... Bir, iki fincan çaydan sonra Dimitri normal vücut ısısına kavuşacak!...Hiç korkma sevgili İlka !...Zaten babanın bir doktora ihtiyacı olursa, o buradan uzakta değil ve babanın en yakın dostlarından biri...”

“Bunu biliyoruz, sevgili Doktor,” diye gülümseyerek yanıtladı genç kız.

İlka Nicolef, yirmi dört yaşında safkan bir Slavdı. Riga’nın pembe tenli, mavi gözlü, donuk bakışlı, duygusuz Alman kökenli sakinlerinden ne kadar farklıydı. Aşırıya kaçmayan kumral, canlı bir tene sahip olan İlka uzun boylu bir genç kızdı. Soylu bir anlam taşıyan hatları yüz ifadesini biraz katı gösterse de akimdan kötü bir düşünce geçmedikçe derin bir içtenlikle bakan gözleri bu katılığı yumuşatıyordu. İlka ciddiyeti ve düşünceliliği, sade ve zevkli giyinişi ile tam Rus kökenli bir Livonyalı havasını taşıyordu.

İlka, on sene önce dul kalan Dimitri Nicolef'in tek çocuğu değildi. On sekiz yaşma girmiş olan erkek kardeşi Jean, eğitimini Dorpat Üniversitesi’nde sürdürüyordu. İlka, çocukluğu boyunca ona annelik yapmıştı, hangi kadın ona bu kadar özverili ve fedakarca yaklaşabilirdi ki? Genç öğrenci, kız kardeşinin olağanüstü tasarrufları sayesinde baba ocağından uzakta epeyce yüksek olan eğitim masraflarını karşılayabilmişti.

Dimitri Nicolef tüm gelirini evde ya da şehirde verdiği derslerden elde ediyordu. Matematik ve fizik alanlarında oldukça birikimli olan bu değerli profesöre ailesinden hiç miras kalmamıştı. Bu meslekle Rusya’da bir servete sahip olmak başka yerlerden daha zordu. Eğer bu servet halkın itibarını kazanmakla elde edilebilseydi, Dimitri Nicolef saygınlığıyla Riga’nın Slav sakinleri arasında ilk sırayı alan bir milyoner olacaktı. Bu açıdan hiçbir şüpheye yer kalmaması için profesörün dönüşünü bekleyen Doktor Hamine ile konsolos arasında geçen sohbete kulak vermek yeterliydi.

Bu sohbet Rusça yapılıyordu, Bay Delaporte Rusça’yı seçkin Rusların Fransızca’yı konuştukları kadar düzgün konuşuyordu.

“Evet, Doktor, “dedi konsolos, “Estonya, Livonya ve Courland’ın koşullarını değiştirecek politik bir sürecin eşiğindesiniz... Estonya gazeteleri, kullandıkları dille bunu hissettiriyorlar!...”

“Değişim yavaş yavaş olsa da,” diye yanıtladı doktor, “yönetim ve belediyelerin Alman sultasından kurtarılması çok geç olmayacak! Almanların bizim topraklarımızda siyasi ağırlığa sahip olmaları kabul edilemez bir anormallik değil mi?”

“Ve ne yazık ki,” dedi lika, “siyasi ağırlıklarını kaybetseler de topraklar ve işletmeleri ellerinde bulundurdukça paranın gücü onlarda olmayacak mı?...”

“İşletmeler,” diye yanıtladı, Bay Delaporte, “onlar da ellerinden alınabilecek... Topraklara gelince, bu zor olacak fakat imkansız değil!... Almanlar, Livonya dışında hiçbir yerde dört yüz bin hektar genişliğinde kırsal bölge toprağına sahip değiller.”

Doğrusu bu ya, Baltık bölgelerinde soylular, saygın yurttaşlar, burjuvalar ve tüccarlar neredeyse tamamen Cermen kökenliydi. Yine de önce katolik, sonra da protestan olan Almanlar tarafından dinleri değiştirilse de halk hiçbir zaman Cermenleştirilememişti. Neredeyse tamamı yerleşik tarımcılıkla uğraşan,

Finlilerin kardeşi olan Estonya ve Letonyalılar bu ırktan toprak sahiplerine karşı antipatilerini hiç gizlemiyorlardı ve Revel’de, Dorpat’ta, Petersburg’da yayınlanan birçok gazete, bu tarım işçilerinin haklarını savunuyordu!

O zaman konsolos şunu ekledi,

“Slav kökenli Ruslarla Alman kökenli Ruslar arasındaki mücadelede kimin üstün geleceğini bilemiyorum!”

“Bunu çara bırakalım,” diye yanıtladı Doktor Hamine. “O safkan bir Slavdır ve yabancı unsurları bölgemizden temizlemeyi becerecektir.”

“Sonunda başaracak!” diye yanıtladı genç kız ciddi bir sesle.”Yedi yüz yıl önceki işgalden beri çiftçilerimiz, işçilerimiz işgalcilerin baskılarına direndiler ve onları ülkeden çıkardılar!” “Ve senin baban, sevgili lika, davamız için kahramanca savaşacaktır!...” diye ekledi doktor. “işte Slav Partisi’nin başında olmasının nedeni bu.”

“Tabii bunun bedeli olarak korkunç düşmanlar edindi!...” dedi Bay Delaporte.

“En başta,” diye karşılık verdi doktor, “Johausen kardeşler geliyor, bu bankerler Dimitri Nicolef'in onları Riga Belediyesi yönetiminden attığı gün öfkeden deliye dönecekler!...” “Ne de olsa, şehrimizde kırk dört bin Almana karşılık yirmi altı bin Rus ve yirmi dört bin Letonyalı bulunuyor... Slavların

çoğunlukta olması Nicolef'in işini kolaylaştıracak..” “Babam çok ihtiraslı bir adam değildir,” dedi İlka.”Yeter ki, Slavlar mücadelelerini kazanarak kendi ülkelerini kendileri yönetsinler...” “İlk seçimlerden sonra yönetecekler, Bayan İlka," diye karşılık verdi Bay Delaporte, “Dimitri Nicolef, Slavların temsilcisi olmayı kabul ederse...”

“Bu, sakin bir yaşamı olan babama ağır bir yük getirecektir,” diye yanıtladı İlka, “biliyorsunuz ki sevgili Doktor, rakamları bir kenara bırakırsak, Riga Ruslardan çok Almanların ağırlıklarını hissettirdikleri bir şehir!”

“ Bırakalım Dwina akmaya devam etsin!...” diye haykırdı doktor. “Eski gelenekler aşağıdan gelirken, yeni düşünceler yukarıdan akacaklar... Ve o gün yürekli Dimitri’de onlarla birlikte çağlayacak!”

“Size babama karşı hissettiğiniz duygular için çok teşekkür ederim doktor, tabii size de Bay Delaporte, ancak tedbirli davranmak gerek... Günden güne daha da içine kapandığını fark etmediniz mi? Bu durum beni kaygılandmyor!”

Dostlan da aynı şeyi gözlemlemişlerdi. Bir süredir Dimitri Nicolef oldukça düşünceli görünüyordu. Kimseyle konuşmuyor, derdini ne çocuklarına, ne de eski dostu Hamine’e açıyordu. Kendini işine veriyor, kuşkusuz bunu derdini unutmanın tek yolu olarak görüyordu. Ve Riga’nın Slav halkı ona geleceğin yeni Belediye Başkanı gözüyle bakıyordu.

İçinde bulunulan 1876 yılında Baltık bölgelerini Ruslaştırma politikası neredeyse yüz yaşını dolduruyordu. 2.Catherine bu tamamıyla ulusal reformu akimdan hiç çıkarmıyordu. Hükümet Alman lobisini kentlerin ve kasabaların yönetiminden uzaklaştırmak için önlemler alıyordu. Meclis seçiminde oy verme hakkı belli bir eğitim ve gelir düzeyine sahip yurttaşlara verilecekti. Baltık bölgelerinin o sıradaki nüfusu yuvarlak hesapla bir milyon dokuz yüz seksen altı bindi. Bölge halkının üç yüz yirmi altı bini Estonya’da, bir milyonu Livonya’da, altı yüz altmış bini Courlande’da yaşıyordu, Alman nüfus ise on dört bin soylu, yedi bin tüccar ya da saygın yurttaş ve doksan beş bin burjuvadan oluşuyordu, geri kalan yüz elli beş bin kişi Yahudiydi. Bu durumda hükümette ve üst düzey görevlerde Slavların çoğunlukta olması olağandı.

Bu dramatik öyküde önemli bir role sahip olan bankacı Johausen’lerin en etkili mevkilerde bulunduğu şu anki belediyeye karşı aktif bir mücadele yürütülüyordu.

Nicolef ailesinin, babadan kalma mütevazı evlerinin bulunduğu Riga’nın nüfusu sekiz binden az olmayan kenar mahallesinde profesöre karşı büyük bir saygı besleniyordu.

Dimitri Nicolef'in servetinin ne kadar yetersiz, hatta önemsenmeyecek kadar küçük olduğu biliniyordu. Buna İlka’nın yirmi dört yaşma gelmesine rağmen, hâlâ evlenmemiş olduğunu da eklemek gerekmiyor muydu?... Batıda söylendiği gibi belki de bölgenin bu Slav topluluğunda para evlilikler için en önemli etken değildi.

Bu durumda İlka Nicolef'in birçok talibi çıkmasına şaşırmamak gerekirdi, asıl şaşılması gereken ise, en uygun görünen evlilik tekliflerinin bile Dimitri ve kızı tarafından reddedilmesiydi.

Bunun bir nedeni vardı. İlka Nicolef, birkaç yıl önce Dimitri Nicolef'in bir dostu olan Slav kökenli Bay Yanof'un biricik oğluyla nişartlanmıştı. Her ikisi de Riga’nın aynı mahallesinde oturuyorlardı. Bugün otuz iki yaşında olan Wladimir Yanof başarılı bir avukattı. Aralarındaki yaş farkına rağmen, iki çocuğun birlikte büyüdükleri söylenebilirdi. 1872’de, yani bu öykünün başlamasından dört yıl önce, yirmi sekiz yaşındaki genç avukat ile yirmi yaşındaki İlka’nın aynı yıl içinde evlenmelerine karar verilmişti.

Bu gelişme iki aile arasında gizli kalmış, en yakın dostlar bile bu durumdan haberdar edilmemişti. Evlilik kararının herkese açıklanacağı sırada yaşanan bir olay bu projenin ertelenmesini gerektirmişti.

Wladimir Yanof, Rusya’da çarın otokrasisine karşı mücadele eden gizli örgütlerden birinin üyesiydi. O dönemde etkinliklerini düşünceden eyleme aktarmış olan nihilistlerden ayrılmıştı.

Ancak karanlık Moskova yönetimi düşünce ile eylem arasında bir fark gözetmiyor, yasal bir dayanağı olmadan,, her zamanki klasik formülle “eyleme teşvik amacı taşıdığını” öne sürerek propagandayı da suç sayıyordu. İmparatorluğun birçok şehrinde olduğu gibi Riga’da da tutuklamalar başlamış, evinde kaba kuvvetle gözaltına alman Wladimir Yanof Doğu Sibirya’daki Minnsinsk madenlerine gönderilmişti. Bir gün geri dönecek miydi?... Bunu ummaya kim cesaret edebilirdi?...

İki aileye büyük bir darbe indiren bu olay Riga’nın Slav halkı arasında şok yaratmıştı. Aşkından aldığı güç olmasa, İlka yaşayamayacaktı. izin çıktığında nişanlısının yanına giderek o uzak topraklardaki sefil sürgün yaşamına ortak olacaktı. Ancak Wladimir’in başına neler geldiğini, nereye götürüldüğünü

bilmiyordu, dört yıldan beri ondan haber alamamıştı.

Oğlunun tutuklanmasından altı ay sonra Bay Yanof ölümünün yaklaştığını hissetti. O zaman elindeki her şeyi -zaten yirmi bin ruble* değerinde tahvilden başka bir şeyi yoktuparaya çevirerek bu meblağı ileride oğluna vermesi için Dimitri Nicolef'e emanet etti.

Dimitri Nicolef emaneti kabul etse de bu durumdan kızı İlka’nın bile haberi olmamıştı, bu para o günden beri emanetçinin elinde duruyordu.

Bilindiği gibi sadakat bir gün bu dünyadan sürgüne gönderilse, en son sığınacağı yer Livonya olacaktı. Orada yirmi, yirmi beş yıllık zorlu bir dönemden sonra evlenen o inanılmaz nişanlılara rastlanmaktaydı. Ve büyük sıklıkla birleşmek için beklemelerinin nedeni, evlenmeye yetecek paraya sahip olmamalarıydı..

Wladimir ve İlka’nın birleşmelerine engel olan parasızlık değildi. Genç kızın hiçbir şeyi yoktu, babasının ona bıraktığı mirastan bile haberi olmayan genç avukat ondan bir şey istemiyordu. Ancak yeteneği ve zekasının parlaklığı dikkate alındığında kendileri için de, kuracakları aile için de gelecekten kaygılanmalarına gerek yoktu.

Wladimir sürgüne gittiğinde İlka onun kendisini unutmayacağından, en az kendisinin onu unutmayacağı kadar emindi. Burası “ruh ikizlerinin” ülkesi değil miydi?... Sıklıkla Tanrı rıza göstermediği için bu dünyada birleşemeyen bu ruhlar, hiç ayrılmadan birbirlerine öbür dünyada kavuşuyorlardı.

İlka bekliyordu ve tüm kalbiyle sürgünün yanındaydı. Pek mümkün olmasa da çıkacak bir affın ona Wladimir’e kavuşma imkanı sağlamasını bekliyordu. Verilecek bir iznin kendisini sürgünün yanına götürecek yolları açmasını bekliyordu. O yalnızca nişanlısı değildi, kendisini onun karısı gibi hissediyordu.

Yine de oraya giderse, düzenliliği ve tutumluluğu sayesinde yaşamı kolaylaştırdığı bu evde babası tek başına ne yapacaktı?...

Ama durumun daha ciddi olduğundan haberi yoktu. Kendi payına utanmasını gerektirecek bir durum olmasa da Dimitri Nicolef ona bundan hiç söz etmemişti. Ve bunu neden yapacaktı ki?... Şu anki kaygılara gelecektekileri de eklemenin ne anlamı vardı?... Zaten süre yaklaştığı için öğrenmekte gecikmeyecekti

Dimitri Nicolef'in Riga’da ticaretle uğraşan babası ölürken iflasın eşiğine gelmişti. Borcu yirmi beş bin rubleyi buluyordu. Babasının iflas etmiş bir kişi

olarak anılmasını istemeyen Dimitri, borçları ödemeye karar vermişti. Elindeki her şeyi paraya çevirerek borcun birkaç bin rublesini ödemeyi başarmıştı. Borcun geri kalan kısmını verilen süre içinde çalışarak kapatacaktı. Alacaklı firmaya gelince, bu Johausen kardeşlerin şirketinden başkası değildi. Babasının borcunu üstlenmiş olan Dimitri Nicolef'in bugün itibariyle kendisi için oldukça yüksek bir meblağ olan on sekiz bin rublelik bir ödemesi daha vardı.

Durumu daha da ciddi, hatta daha da ürkütücü hale getiren borcun vadesinin beş hafta içinde, Mayısın 15'inde sona ermesiydi.

Dimitri Nicolef, Johausen kardeşlerin yeni bir ödeme planı hazırlayarak borcun vadesini uzatmalarını ümit edebilir miydi?... Hayır! Karşısındakiler yalnızca bankacı ya da işadamı değillerdi, onlar kamuoyunda oluşan Alman karşıtı harekette rakip olarak gördüğü siyasi düşmanlarıydı. Şirketin sahibi Frank Johausen, onu bu alacağı sayesinde dize getirmeyi planlıyordu.

Acımasız olacaktı.

Doktor, konsolos ve İlka arasındaki sohbet yarım saat kadar daha devam etti, genç kız babasının gecikmesinden oldukça endişelenmeye başlamıştı ki, Dimitri Nicolef salonun kapısında belirdi.

Dimitri Nicolef, kırk yedi yaşında olmasına rağmen, ortanın üzerindeki boyu, kırlaşmış sakalı, sert yüz ifadesi, sağlam cüssesi ve hüzünlü düşüncelere daldığında kırışıklarla kaplanan alnıyla on yaş daha fazla gösteriyordu.

Yine de gençliğinden kalan mağrur bakışlara, insanın içine işleyen tok ve dokunaklı bir ses sahipti. Yağmurdan sırılsıklam olmuş paltosunu çıkaran Dimitri Nicolef, şapkasını koltuğun üzerine bıraktıktan sonra kızının yanına giderek onu alnından öptü, ardından iki dostunun ellerini sıktı.

"Geç kaldın baba..." dedi İlka.

"Ders biraz uzadı," diye karşılık verdi Dimitri.

"Haydi o zaman, çay içelim..." dedi genç kız.

"Tabii çok yorgun değilsen, Dimitri," diye araya girdi Doktor Hamine. "Seni rahatsız etmeyelim... Yüzünün rengi hiç hoşuma gitmedi... Dinlenmelisin..."

"Evet," diye yanıtladı Nicolef, "ama önemli değil... Uyku beni kendime getirecek... Çay içelim, dostlarım... Zaten sizi yeterince beklettim, izin

verirseniz, erkenden uykuya çekileceğim...”

“Neyin var, baba?... diye sordu İlka, Dimitri’nin gözlerinin içine bakarak.

“Hiçbir şey, sevgili kızım, hiçbir şey. Eğer böyle endişelenmeye devam edersen, Hamine, beni iyileştirmenin hazzını yaşamak için mevcut olmayan bir hastalığın teşhisini koyacak!”

“Asıl iyileştirilemeyen hastalıklar o gruba giriyor!...” diye karşılık verdi doktor, başını iki yana sallayarak.

“Yeni bir şeyler öğrenebildiniz mi, Bay Nicolef?...” diye sordu konsolos.

“Petersburg’da bulunan Vali Gorko’nun Riga’ya geri dönmesi dışında hiçbir şey.”

“Bu güzel!” diye haykırdı doktor, “bu dönüşün Johausen’lerin hoşuna gitmeyeceğinden eminim, bunu görememek için kör olmak gerekir.”

Dimitri Nicolef'in alnı kırış kırış oldu. Bu isim yazgısını Alman bankacının eline bırakacak olan o lanet vadenin yaklaştığını mı hatırlatıyordu?

İlka demlenmiş çayı fincanlara doldurdu. Zenginlerin yarım kilosu yüz altmış frank tutan çayı kadar pahalı olmasa bile yoksullar da dahil olmak üzere tüm Rusların geleneksel içkisi haline gelmiş olan bu sıcak karışımın masada olması mutluluk veriyordu..

Çay fincanlarının yanında genç kızın hazırladığı tereyağlı ekmek dilimleri vardı, üç arkadaş arasındaki sohbet Riga’ya ve Baltık bölgesinin önemli şehirlerine hakim olan düşüncelere dek uzanarak yarım saat daha devam etti. Almanlar ve Slavlar arasındaki bu mücadele en duyarsızları bile harekete geçiriyordu.

Siyasi çatışmanın artmasıyla özellikle iki ırkın doğrudan temas halinde yaşadığı Riga’daki mücadelenin kızışacağı öngörülebilirdi.

Zihni oldukça meşgul görünen Dimitri, konumu itibariyle sık sık söz alması gereken bu sohbete nadiren katılıyordu. Aklı başka yerdeydi... Ama nerede?... Bunu yalnızca kendi bilebilirdi. Ancak kendisine bir soru yöneltildiğinde kaçamak sözcüklerle yanıt veriyor, aldığı cevaplar doktoru tatmin etmiyordu.

“Söylesene Dimitri, Riga’da olmamıza rağmen, aklın Courlande’daymış gibi görünüyorsun!... Yoksa niyetin mücadeleden uzak durmak mı?... Kamuoyu ve üst düzey yöneticiler senin arkanda... Johausen’lere bir kez daha kazanma şansı vermek mi istiyorsun?....” Zengin bankanın bahtsız borçlusu

üzerinde şok tesiri yaratan bu isim yine tekrarlanmıştı.

“Sandığından daha güçlüler, Hamine...” diye yanıtladı Dimitri.

“Ama söylemediklerinden daha az, bunu göreceğiz!”

Saat dokuz buçuğu çaldı. Kalkma zamanı gelmişti. Doktor ve Bay Delaporte ev sahiplerinden izin istemek üzere ayağa kalktılar.

Dışarıda hava berbattı. Bora camlan kamçılıyordu. Cadde köşelerinde vızıldayan rüzgar, bazen bacadan içeri girerek sobanın dumanını bastırıyordu.

“Ne şiddetli bir fırtına!” dedi konsolos.

“Bir doktorun sokağa çıkmamasını gerektiren bir hava!...” diye ekledi doktor. “Haydi gelin, Delaporte, size arabamda bir yer ayırdım... İki ayaklı, tekerleksiz bir araba!”

Doktor eski alışkanlığıyla İlka’yı kucakladıktan sonra. Bay Delaporte ile birlikte kendilerini kapıya kadar uğurlayan Dimitri Nicolef'in elini içtenlikle sıktı. Biraz sonra her ikisi de rüzgarın öfkeyle estiği karanlığın ortasında gözden kayboldular.

İlka babasına akşam öpücüğünü verdiğinde Dimitri Nicolef kızına belki de her zamankinden daha büyük bir şefkatle sarıldı.

“Bu arada gazeteni göremedim, baba... Postacı getirmedi mi?...”

“Getirdi, sevgili kızım... Ona bu akşam geri dönerken evin önünde rastladım...” “Mektup yok muydu?” diye sordu İlka... “Hayır kızım, yoktu.”

Ve dört yıldan beri bu böyleydi; mektup yoktu- en azından Sibirya’dan gelen ve Wla-dimir Yanof'un, İlka’nın gözyaşlarıyla ıslatacağı imzasını taşıyan mektup yoktu!...

“iyi geceler, baba... dedi.

“İyi geceler, kızım.”

4

O dönemde yaya ya da atlı olarak aşmayı tercih etmezlerse, yolcuların Baltık bölgelerinin bitmek bilmez ovalarını katetmek için iki yolları vardı. Bunlardan ilki Finlandiya Körfezi'ni dönerek Estonya kıyıları arasında ulaşımı sağlayan demiryoluydu. Revel ile Petersburg arasında tren seferleri yapılsa da Livonya ve Courlande'm başkentleri olan Riga ve Mittau'yu Rus İmparatorlugu'nun başkentine bağlayan bir demiryolu hattı yoktu.

Bu bölgelerde turistler için yük ya da posta arabaları dışında ulaşım olanağı yoktu.

Yük arabaları, bilindiği gibi çeşitli parçaları çivi ya da demir akşamıyla değil, iplerle bir araya getirilmiş basık tavanlı arabalardı, oturma yeri olarak ağaç kabuklarıyla dolu torbalar ya da yalnızca bavullar bulunurdu ve engebeli yollarda sık rastlanan tehlikeli devrilmelerden sakınmak isteniyorsa, bunları bir kayışla bağlamak gerekiyordu.

Posta arabalarının yapısı daha ilkeldi. Bunlara araba yerine tekerleklerin üzerine oturtulmuş konforsuz kasalar demek daha doğru olurdu, yine de onların içinde yağmurdan ve rüzgardan korunmak mümkündü. O sırada Riga ve Revel arasında haftada iki sefer yapan posta arabasında dört kişilik yer vardı.

Söylemeye bile gerek yok, kış boyunca posta ya da yük arabalarının bu buzlu yollar üzerinde yolculuk etmesi mümkün değildi. Onların yerini koşulan atlar sayesinde Baltık bölgesinin beyaz stepleri arasında yeterince hızlı yol alan ve "perklwsnoio" olarak anılan bir tür kızak alıyordu.

13 Nisan sabahı Revel'e hareket edecek olan posta arabası yerini dünden ayırtmış olan tek yolcusunu bekliyordu. Tam saatinde büroya gelen elli yaşındaki bu adamın dudaklarında tebessüm, yüzünde neşeli bir ifade vardı. Yünlü kumaştan ceketinin üzerine giydiği kalın kabanı onu sımsıcak tutuyordu, koltuğunun altında sıkıca tuttuğu bir evrak çantası vardı.

İçeri girdiğinde posta arabacısının sürücüsü tarafından şu sözlerle karşılandı,

“Hey, Poch, demek arabada yer ayırtan şendin?...”

“Bendim, Broks.”

“Sana bir yük arabası yetmez!... Sana üç sağlam atın çektiği büyük bir araba gerek...” “Ve senin gibi bir sürücü, eski dostum...” “Dostum, görüyorum ki, masraftan kaçınmıyorsun...”

“Elbette, özellikle kendim ödemediğim zamanlar.... “

“Senin yerine kim ödüyor?”

“Patronum... Bay Frank Johausen.”

“Hey!” diye haykırdı sürücü, “o adam isterse, arabanın tamamını kiralayabilir...”

“Söylediğin doğru, Broks, ama tek kişilik yer ayırttıysam bunun nedeni yolculuk boyunca sıkıntımı unutturacak yol arkadaşlarıyla sohbet edebilmek...”

“Hey! Zavallı dostum Poch, bunu unutman gerekecek! Bu sık olmuyor, ama bugün senden başka yolcu yok...”

“Nasıl... hiç kimse yok mu?...”

“Kimse yok ve yolda bir yaya ile karşılaşmazsak, yalnızca benimle sohbet etmek zorunda kalacaksın... Bilirsin, biraz sohbet canımı hiç sıkmaz...”

“Benim de Broks.”

“Nereye gidiyorsun?...”

“Son durağa, Revel’e, Bayjohausen’in temsilcisine.”

Poch, kemerine bakır bir zincirle bağladıktan sonra koltuğunun altına sıkıştırdığı evrak çantasını işaret ederek göz kırptı.

“Hey!... şuraya bak!... dostum,” diye karşılık verdi Broks, “fazla söze gerek yok!... Artık yalnız değiliz.”

O sırada bürodan içeriye bir yolcu giriyordu. Kapüşonu yüzünün bir bölümünü gizleyen geniş bir kaftana sarınmış olan bu yolcu, tanınmak istemezmiş gibi görünüyordu. Sürücüye yaklaşarak,

“Arabada boş yeriniz var mı?...” diye sordu. “Üç kişilik yer var,” diye yanıtladı Brooks. “Bir kişilik yeter.”

“Yolculuk Revel’e mi?...”

“Evet... Revel’e,” diye karşılık verdi yolcu kısa bir tereddütten sonra.

Ve bunu söyledikten sonra iki yüz kırk verstlik yolculuğun bilet ücretini kağıt ruble olarak ödedi.

Ardından sert bir sesle;

“Yola ne zaman çıkacaksınız?...” diye sordu. “On dakika içinde.”

“Bu akşam nerede oluruz?”

“Hava bozmazsa, Pemau’da. Yine de bu fırtınalı havalara hiç güven olmaz...”

“Gecikmemize neden olacak bir şey mi var?...” diye sordu banka kuryesi.

“Hımm,” dedi Broks, “gökyüzünün görünümü hiç hoşuma gitmiyor! Bulutlar hızla süzülüyorlar... Yağmur önemli değil, ama kar yağarsa...”

“Haydi, Broks, muavinlerden kiraz rakısını esirgemezsek, yarın akşam Revel’de oluruz...” “Dilerim öyle olur! Oraya genellikle otuz altı saatte vanrım.”

“O zaman,” diye karşılık verdi Poch, “oyalanmadan yola koyulalım!”

“Atlar koşuldu,” diye yanıtladı Broks. “Beklediğim biri yok... Hareketten önce bir tek atalım, Poch... kiraz rakısı mı, votka mı?...”

“Kiraz rakısı,” diye karşılık verdi banka kuryesi.

Muavine kendilerini izlemesi için işaret ettikten sonra karşıdaki meyhaneye yöneldiler. İki dakika sonra yolcunun şimdiden yerini aldığı arabanın yanına döndüler. Poch yerini alır almaz araba sarsılmaya başladı.

Arabaya koşulan üç atın iriliği eşekten farksızdı, pas rengi donlarının altındaki uzun ve sert kıllarla kaplı bedenlerinin zayıflığı, kemiklerinin çıkıntılarının belirmesinden anlaşılıyordu. Yine de oldukça diri oldukları söylenebilirdi, sürücü muavininin ıslığı onları tınsa kaldırmaya yetiyordu.

Poch uzun yıllardan beri Johausen kardeşlerin yanında çalışıyordu. Küçük yaşta girdiği bu şirketten, emekli olduğunda ayrılacaktı. Patronlarının güvenini kazanmış olduğundan sık sık şirketin Revel’de, Pernau’da, Mittau’da ya da Dorpat’taki temsilciliklerine, posta arabalarına teslim edilemeyecek kadar yüklü miktar para götürüyordu. Bu kez evrak çantasına her biri yüz Frank değerindeki yüz elli rubleyi özenle yerleştirmişti, toplam meblağ on beş bin rubleyi buluyordu. Bu parayı Revel’deki temsilciliğe

teslim ettikten sonra Riga’ya geri dönecekti.

Geri dönmekte acele etmesi boşuna değildi. Broks ile sohbet ettiğinde bunun nedeni öğrenilecekti.

Kollarını iki yana açarak kayışları Rus usulü tutan sürücü muavini atlarını hızla koşturuyordu. Kentin kuzey banliyösünü geride bıraktıktan sonra kırlar arasındaki anayola daldı. Riga yakınlarında bulunan ekime elverişli arazide yakın zamanda toprağı sürme işleri başlayacaktı. Ama on, on iki verst ötede tekdüzeliği ara sıra yalnızca yeşil ağaçlı sık ormanlarla kesintiye uğrayan uçsuz bucaksız stepler göz alabildiğince uzanıyordu.

Broks’un da gözlemlediği gibi gökyüzünün görünümü hiç de iç açıcı değildi. Şiddetli boralar esiyor, güneş ufkun üzerinde yükseldikçe kasırganın etkisi artıyordu. Bereket versin ki, rüzgar güneydoğudan esiyordu.

Hemen hemen yirmi verstte bir kurulmuş olan posta istasyonlarında atları ve onları süren sürücü muavinini değiştirme imkanı doğuyordu. Bu uygulama yolculara düzenli ve hızlı bir yolculuk olanağı sağlıyordu.

Arabanın hareket etmesinden sonra yol arkadaşıyla sohbet etmenin mümkün olmayacağım anlayan Poch’un canı sıkılmıştı.

Yüzünün görülmesine izin vermeyen kapüşonuyla bir köşeye çekilmiş olan bu yolcu uyuyor ya da uyuyormuş gibi görünüyordu. Banka kuryesinin birkaç kez laf açmayı denemesi boşa gitmişti.

Bunun üzerine doğası itibariyle çenesi düşük olan Poch, deri bir kaputun koruduğu ön koltukta, muavininin yanında oturan Broks ile sohbet etmek zorunda kalmıştı. Ancak arabanın önündeki camı indirerek konuşabilmek mümkündü. Sürücü de en az banka kuryesi kadar geveze olduğundan çeneleri boş durmayacaktı.

“Broks, yarın akşam Revel’de olacağımızdan eminsin değil mi?...” Bu soruyu dördüncü kere soruyordu.

“Evet, Poch, hava gecikmemize neden olmaz ve özellikle gece yol almamızı engellemezse.”

“Revel’e vardığımızda, araba oradan yirmi dört saat sonra mı hareket edecek?...”

“Yirmi dört saat sonra” diye yanıtladı Broks. “Seferler bu şekilde düzenlendi.” “Dönüşte beni Riga’ya sen mi götüreceksin?...”

“Evet, Poch.”

“Şimdiden seninle birlikte dönüş yolunda olmak isterdim, biliyor musun?”

“Benimle mi Poch?... Gösterdiğin yakınlığa teşekkür ederim!... Ama bu acelenin sebebi ne?...”

“Çünkü seni bir yere davet edeceğim, Broks”.

“Beni mi?”

“Seni, hem de güzel bir ortamda yemeyi içmeyi seviyorsan çok hoşuna gidecek bir yere.” “Hey!” dedi dilini dudaklarının üzerinde gezdiren Broks, “insanın bunu sevmemesi için kendisine düşman olması lazım!... Bir yemekten mi söz ediyorsun?...”

“Daha da iyisi, bir düğün şöleninden!” “Düğün mü?...” diye haykırdı sürücü. “Ama neden bir düğüne davet edilecekmişim ki?...” “Çünkü damat seni şahsen tanıyor.”

“Beni tanıyor mu?...”

“Evet, gelin de öyle!”

“O zaman,” diye karşılık verdi Broks, “bu çiftin kim olduğunu bilmesem bile daveti kabul ediyorum...”

“Bunu öğreneceksin.”

“Bundan önce, onların yürekli insanlar olduklarını söylememe izin ver!”

“Kuşkusuz... yürekli insanlar, damat ben olduğuma göre!”

“Sen, Poch!”

“Ta kendisi ve gelin de o zarif Zenaide Pa-rensof.”

“Ah! o muhteşem kadın!... Doğrusu senden bunu beklemezdim...”

“Şaşırdın mı?...”

“Hayır, mutlu bir yuvanız olacak, Poch, elline gelmiş olsan da...”

“Zenaide’de kırk beş yaşında, Broks. Ne yapalım, mutluluğumuz biraz daha kısa sürecek,-hepsi bu! Ah! dostum, birbirini seven iki kişi evlenmek isterlerse, bu ancak koşullar izin verdiğinde mümkün olabiliyor. Ona aşık olduğumda yirmi beş yaşındaydım, Zenaide ise yirmisindeydi. Ama cebimizde yüz ruble bile yoktu! Beklemek, en mantıklısı buydu. Yanımda yeterli miktarda para olduğunda ve o da buna layık bir çeyiz düzdüğünde tasarruflarımızı birleştirmek uygun olacaktı... Bugün artık para cebimde! Bu, Livonya’mızın yoksul insanlarının sıklıkla karşılaştığı bir durum değil mi?... Zaten yıllar boyunca ümidini koruyabilmen için ona daha fazla

bağlanıyorsun, insan böylece gelecekten kaygılanmamayı öğreniyor...”

“Haklısın, Poch.”

“Johausen şirketinde iyi bir mevkiim var, yılda elime beş yüz ruble geçiyor, kardeşler düğün günü maaşıma zam yapmalılar. Zenaide’e gelince, o da benim kadar kazanıyor, işte gördüğün gibi zengin olduk... tabii kendi çapımızda!... Şu evrak çantasının içindekilerin dörtte birine bile sahip değiliz...” Poch burada sözünü yarıda keserek hâlâ hareketsiz bir halde uyur gibi gözüken yol arkadaşına kuşkuyla baktı. Belki biraz ileri gitmişti... Sonra devam etti,

“Evet, Broks, kendi çapımızda zengin sayılırız! Biriktirdiğimiz parayla Zenaide bir bakkal dükkanı açacak! Limanın yanında devreden bir dükkan var...”

“Dostum Poch, iyi bir müşterin olacağıma söz veriyorum!” diye haykırdı sürücü.

“Teşekkürler, Broks, şimdiden teşekkürler! Şölende sana yer ayırıyorum.”

“Nereyi?...”

“Gelinin yakınında bir yeri! Zenaide’nin gelinliği, başındaki mersinden tacı ve Bayan Johausen’in takacağı kolyesiyle ne kadar güzel olduğunu göreceksin.”

“Sana inanıyorum, Poch, sana inanıyorum! Ancak bu kadar güzel bir kadın, bu kadar iyi olabilir... Tören ne zaman?...”

“Dört gün sonra ayın 16’sında... Muavinleri sıkıştırmanı söylememin nedeni bu!... Onlardan içkiyi esirgemeyeceğim!... Atların arabanın kolları arasında uyuklamasına izin vermesinler, yeter!... Araban bir nişanlıyı taşıyor ve yolculuk sırasında fazla yaşlanmaması lazım!”

“Evet! Yoksa Zenaide seni beğenmeyecek!...” diye karşılık verdi neşeli sürücü gülerek.

“Ah! Söylesene!... Yirmi yaş daha ihtiyar olsaydım, beni hâlâ beğenir miydi?”

Banka kuryesinin dostu Broks’a anlattıklarına molalardaki kiraz rakıları da eklenince, Riga postası daha önce hiç rastlanmayan bir hızla yolu katetmeye başlamıştı.

Yaz aylarında keskin kenevir kokularının yayılacağı uzun ovalarıyla bölgenin görünümü hep aynıydı. İki ve dört tekerlekli arabaların izleriyle

kaplı olan yolun bakıma ihtiyacı vardı. Bazen ağırlıklı olarak akağaç, kızılağaç ve kayın ağaçların oluşturduğu geniş ormanların kenarından geçiliyor, sonra boralarla hışırdayan uçsuz bucaksız köknar korularının sınırından yola devam ediliyordu. Yollarda ve tarlalarda insanlara nadiren rastlanıyordu. Bu yüksek enlem derecelerinde sert geçen bir kıştan henüz yeni çıkılıyordu. Araba, Broks'un talimatlarıyla bir köyden ötekine, bir moladan sonrakine hiç zaman kaybetmeden ilerliyordu. Gecikmeye neden olacak herhangi bir engel görülmüyordu, fırtınaya gelince, arkadan estiği sürece kaygılanılacak bir durum yoktu.

Atların çözülmesi ve yenilerine koşum takılması sırasında banka kuryesi ile sürücü arabadan iniyorlardı. Ancak meçhul yolcu yerinden hiç ayrılmıyordu. Tek başına kaldığı bu anlardan, yalnızca dışarıya bir göz atmak için yararlanıyordu.

"Yol arkadaşımız hiç kıpırdamıyor!" diye tekrarlıyordu Poch.

"Ve hiç konuşmuyor!..." diye yanıtlıyordu Broks.

■ "Kim olduğunu bilmiyor musun?"

"Hayır... ve sakalının renginden başka bir şey görmedim!"

"Öğle yemeği için mola verdiğimizde yüzünü bize göstermesi gerekecek..."

"Tabii yemeği de konuştuğu kadar az yemiyorsa!" diye karşılık verdi Broks.

Araba öğle yemeği için mola verilecek olan kasabaya varmadan önce yolun üzerindeki onlarca yoksul köyün yanından geçti. Her tarafta içinde yaşamanın neredeyse mümkün .olmadığı kulübeler, kanatları hep kapalı olan pencereleri ve kış rüzgarının geçtiği aralıklı tahtalarıyla yıkılacakmış gibi duran viraneler vardı! Bununla birlikte Livonya çiftçileri güçlü insanlardı. Saçları fırça gibi sert erkekler, yırtık pırtık giysilere sarınmış kadınlar, bakımsız ağıl hayvanlan gibi kolları, bacakları çamura bulanmış, çıplak ayaklı çocuklar. Bahtsız mujikler! Ve kümesi andıran kulübelerinde yazın sıcakların, kışın soğukların, yağmurun ya da karın çilesini çekmelerinin yanı sıra, öğünleri kenevir tohumu yağına daldırılan siyah ve tutkal gibi ağza yapışan bir ekmekle arpa veya yulaf bulamacından ibaretti. Mönüye nadiren biraz domuz yağı ya da tuzlu sığır eti ekleniyordu! Ne yoksul bir yaşamdı! Ancak onlar buna alışkındı ve yakınmak ne demek bilmiyorlardı. Zaten bu ne işe yarayacaktı ki?

Yolcuları büyük bir köyün girişinde, öğle yemeği molasının verileceği handa süt domuzu çorbası, tuzlu suya dilimlenmiş salatalıklar, “ekşi ekmek” adı verilen iri ekmek parçaları, Dwina sularında avlanmış somon dilimleri, sebze, havyar, zencefil ve yabanturpu ile süslenmiş bir kalıp domuz yağı ve yabanmersini reçellerinden oluşan besleyici bir yemek bekliyordu. Vazgeçilmez içecek olarak Baltık bölgesinin tüm nehirlerini besleyecek kadar bol miktarda demlenmiş çay vardı. Bu muhteşem yemek, gün boyunca Broks ve Poch’un keyiflerini yerine getirmeye yetecekti.

Diğer yolcuya gelince, onlar kadar mutlu görünmüyordu. Salonun karanlık bir köşesinde kapüşonunu sakalının ucu zorlukla seçilebilecek kadar kaldırarak yemeğini çabucak yemiş, diğerlerinden önce arabadaki yerini almıştı. Banka kuryesi ve sürücünün suratını görebilme çabaları boşa gitmişti.

Bu durum yol arkadaşlarının kafasını karıştırmaya başlamış, özellikle bu suskun adamın ağzından tek bir söz bile alamayan Poch’un canı çok sıkılmıştı.

“Bu adamın kim olduğunu öğrenmeyi başaramayacak mıyız?...” diye sordu.

“Bunu sana söyleyeceğim,” diye yanıtladı Broks.

“Onu tanıyor musun?”

“Evet! Biletinin ücretini ödeyen bir beyefendi, bu da benim için yeterli.”

Saat ikiye birkaç dakika kala yeniden yola koyuldular, araba kısa süre içinde yeniden hızla yol almaya başladı. Sürücünün “Haydi güvercinlerim, uçun kırlangıçlarım” gibi tatlı sözlerine, muavinin kamçısıyla eşlik etmesi üzerine atlar tınsa kalkarak dörtnala ilerlediler.

Poch’un haber stoklarının tükenmeye başlamasıyla sohbet eski canlılığını kaybetmeye başlamıştı. Zaten böyle mükemmel bir yemeğin ardından üzerine ağırlık çöken Poch’un votkayla dumanlanan başı, uykunun ağırlığıyla sağa sola gitmeye başlamıştı. Bir çeyrek saat sonra Zenaide Parsenof'un güzel yüzüyle süslediği düşlerin ortasında derin bir uykuya daldı.

Bu arada hava giderek kötüleşiyor, bulutlar yere doğru alçalıyordu. Araba taşıtların yol almasına elverişli olmayan bataklık bir araziye girmişti. Zemin Livonya’nın bu bölgesinde çok rastlanan çaylar nedeniyle bataklık halini almıştı. Su birikintilerinin üzerinde güvenle yol almak için yere düzgünce yontulup birbirlerine eklenen ağaç gövdeleri serilmişti. Bir yaya için bile oldukça yetersiz olan bu düzeneğin üzerinde bir arabanın yol alması bir hayli

güçtü. Birbirlerine kötü bir şekilde bağlanmış birçok kalas, arabanın kaygı verici bir demir gürültüsüyle çınlayan tekerlekleri altında sarsılıyordu.

Sürücü muavini bu koşullar altında hayvanları fazla zorlamıyordu. Tedbirli davranarak yavaşça ilerlerken, her adımda ayakları takılan atların dizginlerini çekiyordu. Bu şekilde yol alarak birçok etabı kazasız belasız atlatsalar da hayvanlar mola yerine yorgunluktan bitmiş bir halde geliyorlardı ve onlardan daha fazlasını beklemek mümkün değildi.

“Akşam beşte bulutlardan arınmış gökyüzü kararmaya başlamıştı. Bu bataklıkların ortasında yön tayin edebilmek için büyük bir dikkat gerekiyordu. Nallarının altında güvenli bir zemin olmamasından ürken atlar, başlarını sallayarak solurken sağa sola savruluyorlardı.

“Adım adım, durum bunu gerektiriyor!...” diye tekrarlıyordu Broks. “Bir felaket yaşamaktansa, Pernau’ya bir saat geç varmak daha hayırlı olacak...”

“Bir saat geç varmak!...” diye haykırdı, sarsıntılarla uykusundan uyanmış olan Poch.

“Böylesi daha güvenli!” diye karşılık verdi, birçok kez atlan dizginlerinden tutup çekmek için yere inmek zorunda kalan sürücü muavini.

Hafifçe kımıldayan yolcu, başını doğrultarak camın dışını görmeye çalıştı. Ancak her yan hiçbir şey görülemeyecek ölçüde koyu bir karanlıkla kaplanmıştı. Arabanın fenerlerinden yayılan iki ışık huzmesi karanlığı hafifçe yarıyordu.

“Neredeyiz?...” diye sordu Poch.

“Pernau’ya yirmi verst uzaklıkta,” diye yanıtladı Broks, “mola yerine vardığımızda geceyi orada geçirmemiz gerekeceğini düşünüyorum...”

“Lanet kasırga, bizi on iki saat geciktirecek!” diye haykırdı banka kuryesi.

Yola devam ediliyordu. Bazen bora öyle şiddetli esiyordu ki, araba hayvanların üzerine doğru yığılıyordu. Atlar şaha kalkıyor, ardından sakinleşerek yere iniyorlardı.

Durum çok ciddileşmişti. Poch ve Broks, Pernau’ya kadar yola yaya olarak devam edip etmemeyi tartışıyorlardı. Belki de böylesi, araba yolculuğunda tehlikeli bir kazayla karşı karşıya kalmaktan daha akıllıcaydı.

Yol arkadaşlarına gelince, arabayı terk etmeye niyetli görünmüyordu. Ancak vurdumduymaz bir Ingiliz olaylara onun kadar tepkisiz kalabilirdi. Posta arabasının ücretini yaya olarak yolculuk etmek için ödememişti, bu

araba onu gideceği yere kadar götürmek zorundaydı.

Akşam altı buçukta kasırganın en şiddetli anında birden korkunç bir çatırtı duyuldu. Ön tekerleklerden biri yol üzerindeki tekerlek izlerinin oluşturduğu bir yarığa saplanmış, atların sert bir kamçı darbesinin etkisiyle öne doğru fırlaması yüzünden kırılmıştı.

Dengesini kaybeden araba sol tarafa devrildi.

Acılı çığlıklar duyuldu. Bacağından yaralanan Poch'un aklından geçen tek şey kemerine zincirle bağlı olan değerli evrak çantasının yerinde olup olmadığıydı. Evrak çantası onu terk etmemişti ve arabadan çıkmayı başaran banka kuryesi şimdi onu daha da sıkı tutuyordu.

Broks ve yolcu kazayı önemsiz birkaç sıyrıkla atlatmışlardı, sürücü muavini kendini yere attıktan sonra atları zapt etmeyi başarmıştı.

Issız bir bölgedeydiler, önlerinde, sol tarafta sık ağaçlıklarla kesilen bir ova uzanıyordu.

"Şimdi ne yapacağız?..." diye haykırdı Poch.

"Araba yola devam edecek durumda değil," diye yanıtladı Broks.

"Pernau'ya kadar yürüyebilir misin?..." diye sordu Broks banka kuryesine.

"On beş versti mi?..." diye haykırdı Poch, bacağımdaki bu yarayla!

"Peki, ya atla?..."

"Atla!... Birkaç adım sonra yeri boylarım!"

Alınacak en doğru karar, çevrede bir han varsa, oraya sığınmak ve geceyi orada geçirmekti. Bu, en azından Poch ve yolcu için geçerliydi. Broks ve muavini ise, atların koşumlarını çözdükten sonra mümkün olduğunca hızlı bir şekilde Pernau'ya gidecek, ertesi sabah arabayı tamir edecek bir usta ile geri döneceklerdi.

Üzerinde yüklü miktarda para olmasa, bu banka kuryesi için mükemmel bir teklifti. Ancak yanındaki on beş bin ruble ile...

Zaten bu ıssız bölgede yolcuların sabaha kadar sığınabilecekleri bir çiftlik, bir han, bir meyhane mevcut muydu?... Poch'un öncelikle merak ettiği buydu.

"Evet... orada... buna hiç kuşku yok!" diye karşılık verdi yolcu.

Eliyle iki yüz adım solda, ormanın karanlıkta güçlükle seçilebilen bir köşesinde yanan solgun bir ışığı işaret ediyordu. Ama bu bir hanın feneri ya

da bir oduncu ateşi olabilir miydi?...

“Bu Kroff'un yeri,” dedi muavin.

“Kroffun yeri mi?...” diye tekrarladı Poch.

“Evet... Kırık Haç meyhanesi.”

“Tamam o zaman,” dedi Broks, yol arkadaşlarına, “bu handa kalmaya karar verirseniz, sabahın ilk saatlerinde sizi almak için geri döneceğiz.”

Yolcu bu öneriyi olumlu bir şekilde karşıladı. Zaten yapılacak en akıllıca iş buydu. Gökyüzü giderek daha kasvetli bir görünüm alıyor, sağanak yağmurun gecikmeyeceği anlaşılıyordu. Sürücü ve muavininin atlarıyla Pernau’ya ulaşabilmeleri hiç de kolay olmayacaktı.

“Kabul,” dedi o zaman, bacağındaki sıyrığın canını biraz yaktığını belli eden Poch. “İyi bir uykudan sonra yarın sabah yola devam edebilecek durumda olacağım, sana güveniyorum, Broks.”

“Söylediğim saatte burada olacağım!” diye karşılık verdi sürücü.

Yan yatmış araba, atların koşumların çıkarıldıktan sonra orada bırakıldı. Bu gece, bu yoldan muhtemelen hiçbir araba geçmeyecekti.

Poch, arkadaşının elini sıktıktan sonra bacağım sürüyerek hanın yerini belirten ışığın yayıldığı ağaçlıklara doğru yürüdü.

Banka kuryesinin güçlükle yürüyebildiğim gören yolcu ona koluna girmeyi önerdi. Poch, yolculuğun başlangıcından beri sergilediği tavırlara bakıldığında hiç de yardımsever görünmeyen yol arkadaşının teklifini teşekkürle kabul etti.

İki yüz adım boyunca, hanın kenarına inşa edildiği geniş yolu izleyerek kazasız belasız kapıya ulaştılar.

Giriş kapısının üzerinde gaz lambalı bir fener parlıyordu. Gün boyunca oradan geçen yolcuların dikkatini çekmek amacıyla duvarın köşesine uzun bir levha konulmuştu. Pencere kanatlarının arasından içerdeki ışık sızıyor, insan ve kadeh sesleri duyuluyordu. Fenerin ışığında ana kapının üzerindeki tabelada özensiz bir şekilde yazılmış şu sözcükler okunuyordu: Kırık Haç Meyhanesi.

5

Kırık Haç meyhanesi, ön cephesinde çatı katının dama kadar uzanan bölümündeki kırmızı renkli Çin porseleninin üzerinde yer alan ve alt kısmı kopmuş olduğu için yere doğru uzanan çifte Rus haçı ile adını doğruluyordu. Bu isim muhtemelen zaman içinde unutulmuş Hıristiyanlık karşıtı bir efsaneyle ilgiliydi.

Alman asıllı, kırk, kırk beş yaşlarında, dul bir adam olan Kroff, Riga ile Pernau arasındaki bu ıssız bölgede babasından kalma bu meyhaneyi işletiyordu. İki, üç verstlik bir alanda tek bir ev daha doğrusu tek bir köy bile yoktu. Meyhane bu ıssız bölgenin tam ortasındaydı.

Kroff'un müşteri ve müdavimleri arasında burada nadiren ve zorunlu olarak mola vermiş yolcular, çevre tarlalarda çalışan ve sayıları bir düzineyi aşmayan çiftçiler, bölge ormanlarındaki oduncu ve kömürcüler yer alıyordu.

Meyhane iş yapıyor muydu?... Ne olursa olsun, kendinden söz etmeyi pek sevmeyen bir adam olan Kroff yoksulluktan yakınmıyordu. Önceleri kaçaklıkla yükünü tutmuş olan babasının çalıştırdığı bu meyhaneyi, şimdi oğlu işletiyordu. Bölgenin kulağı kesikleri Kırık Haç meyhanesinde para sıkıntısı olmadığını bilirlerdi.

İçine kapanık bir adam olan Kroff bir münzevi yaşamı sürdürüyordu, hanından nadir olarak ayrıldığı günlerde Pernau’ya giderdi, müşterisi olmadığı zamanlarda, yanında kendisine yardım edecek bir oğlu ya da kızı olmadan bahçesinde çalışırdı. Al yanakları, gür saçları, sık sakalı ve kararlı bakışlarıyla güçlü kuvvetli bir adamdı. Kimseyi sorgulamaz, kendisine yöneltilen soruları kısa yanıtlarla geçiştirirdi.

Arka tarafında bahçesi bulunan han tek katlıydı, tek kanatlı ana kapıdan önce dipteki pencerenin aydınlattığı kayıt salonuna giriliyordu. Sağ ve sol yanda bulunan iki oda anayola bakıyordu. Kroff'un odası ise, hanın sebze bahçesine kıvrılan bölümündeki eklentideydi. Meyhanenin içten kanca ve

sürgülerle desteklenmiş olan kapı ve pencereleri oldukça sağlamdı. Bölge güvenli olmadığı için meyhaneci alacakaranlığın bastırmasıyla onları kapatırdı. Yine de meyhane saat ona kadar açıktı. O sırada salonda votka ve kiraz rakısıyla çakırkeyif olmuş altı, yedi müşteri bulunuyordu.

Dikenli çalılardan oluşan doğal bir çitle çevrelenmiş yarım arpent[2] büyüklüğündeki bahçe yolun ötesinde uzanıp giden köknar ormanına komşuydu. Kroff buradan günlük sebze ihtiyacını karşılıyordu. Bakımlarını doğanın üstlendiği meyve ağaçlarına gelince, her yanda mevyeleri etsiz kiraz ağaçları, lezzetli elmalar veren elma ağaçları ve hoş kokulu, parlak renkli meyveleriyle Livonya’da bol bulunan ahududu ağaçları vardı.

O akşam masaların etrafında içki içerek sohbet eden birkaç çiftçi ve yakın köylerde oturan üç, dört oduncu vardı. Üç, dört verst uzaktaki çiftliklerine ya da kulübelerine dönmeden önce bardağı iki kapik olan votkayı ya da kiraz rakısını içmeyi alışkanlık haline getirmişlerdi. Hiçbiri geceyi Kırık Haç meyhanesinde geçirmezdi. Zaten gece orada kalan yolculara az rastlanırdı. Ancak posta arabalarının sürücü ve muavinleri, Pernau’ya varmadan önceki son istasyon olan bu meyhanede mola vermeden edemezlerdi.

Meyhanenin her zamanki konuklarının biraz ötesinde oturan iki kişi, alçak sesle konuşarak akşamcıları süzüyordu. Bunlar Onbaşı Eck ve adamlarından biriydi. Pernowa boyunca iz sürdükten sonra araştırmalarına birkaç haydudun ihbar edildiği bu bölgede devam ediyorlardı. Bölgenin kuzeyindeki küçük kasaba ve köyleri denetleyen görevli birliklerle irtibat halindeydiler.

Eck son işinden hiç memnun kalmamıştı. Penowa’nm buzları çözülen sularında, sağ yakalayarak Binbaşı Verder’e götürmeyi umduğu o kaçağın cesedini bile bulamamıştı.

Bu durum kendine olan saygısına gölge düşürüyordu.

Onbaşı yanındakine şunları söylüyordu,

“O alçağın boğulduğuna hiç şüphe yok...” “Kesinlikle öyle,” diye karşılık verdi arkadaşı.

“Ama hayır, bu doğru değil, elimizde kesin kanıt yok!... Zaten adamın ölüsünü bulmuş olsaydık bile onu bu şekilde durdurmamamız gerekirdi, bu polise yakışan bir tarz değil!” “Bir dahaki sefere daha başarılı olacağız,

Onbaşı Eck,” diye karşılık verdi, mesleğinde karşılaştığı ilginç olayları bilgece değerlendirmeye alışkın olan polis.

Onbaşı öfkesini gizlemeden başını salladı. O sırada kasırga tüm şiddetiyle ortalığı kasıp kavuruyordu. Giriş kapısı, topuk demirleri menteşelerinden kopacakmışçasına sarsılıyordu. Ara sıra gürlemesi durarak sönmüş gibi görünen büyük soba, bir süre sonra fırının şiddetiyle yeniden yanmaya başlıyordu.

Köknar ağaçlarının çatırtıları duyuluyor, uçuşan kırık dallar meyhanenin çatısına çarpıyordu.

“Bu durum oduncuların işini kolaylaştıracak!...” dedi çiftçilerden biri. Yapacakları tek şey onları toplamak olacak...

“Bu hava haydutların ve kaçakçıların işini de kolaylaştıracak!...” diye ekledi polis memuru.

“Evet... kolaylaştıracak...” diye karşılık verdi Eck, “ama bu onların kaçması için bir gerekçe olamaz. Bölgede bir eşkıya sürüsünün kol gezdiğine hiç şüphe yok... Tarvart’ta bir hırsızlık, Karkus’ta ise cinayete teşebbüs vakası tespit edildi!... Riga ile Pernau arasındaki yol gerçekten hiç de güvenli değil... Suçlar artıyor, suçlular sıklıkla kaçmayı başarıyor... Zaten yakalansalar da onları Sibirya’da tuz çıkartmaktan başka hangi ceza bekliyor ki?... Eskiden ipin ucunda sallanmak insanların gözünü korkuturdu!... Ama artık darağaçları da tıpkı üstat Kroff'un meyhanesinin haçı gibi kırıldı...”

“O günler geri gelecek,” dedi polis memuru.

“Beklediğin kadar erken değil,” diye karşılık verdi Eck.

Bir polis onbaşısı, siyasi davalarda hâlâ geçerliliğini koruyan idam cezasının kamu hukuku davalarında kaldırılmış olmasını nasıl kabul edebilirdi ki? Bu onun ve polis teşkilatına mensup olmayan birçok aklı başında kişinin havsalalarının alacağı bir şey değildi.

“Haydi, yola koyulalım,” dedi kalkmaya hazırlanan Eck. “Pernau’da beşinci manganın komiseriyle bir randevum var ve gecikmem gerek!”

Ancak ayağa kalkmadan önce, masaya vurdu.

Kroff hemen yanına geldi.

“Hesap ne kadar Kroff?...” dedi, cebinden biraz bozuk para çıkararak.

“Bildiğiniz gibi Onbaşı,” diye yanıtladı hancı, “herkes için aynı tarife.”

“Ne kimliklerini, ne de isimlerini sormadığını bildikleri için meyhanene gelenlerle aynı tarife öyle mi?...”

“Ben polis değilim!” diye karşılık verdi Kroff sert bir ses tonuyla.

“Hey! tüm meyhaneciler polis gibi çalışmalı, o zaman ülke huzura kavuşacak!” diye yanıtladı onbaşı. “Dikkat et Kroff, kaçakçıları ve belki daha da kötülerini kabul etmeyi sürdürürsen, bir gün meyhanen kapatılabilir!...” '

“Ben ücretini ödeyenlere içki veriyorum,” dedi meyhaneci, “nereden geldiklerini bilmediğim gibi nereye gideceklerini de merak etmiyorum!”

“Şenle konuştuğumda beni dinlemiyormuş gibi davranma Kroff, yoksa kulakların pas tutacak!... Neyse, iyi akşamlar, görüşmek üzere!”

Onbaşı Eck ayağa kalkarak hesabı ödedikten sonra kendisini izleyen polis memuruyla birlikte kapıya yöneldi. Fırtına nedeniyle gecikmek istemeyen diğer müşteriler de meyhaneyi terk etmek üzere ayağa kalktılar.

O sırada açılan kapı kasırganın şiddetiyle yeniden kapandı.

Biri topallayan, diğeri de ona destek olan iki kişi içeri girdi.

Bunlar posta arabasının kazaya uğramasıyla yolda kalan Poch ve yol arkadaşıydı.

Geniş kaftanını bedenine sıkıca sarmış olan bu yolcunun hâlâ yüzüne inmiş bir halde duran kapüşonu suratının seçilebilmesine engel oluyordu.

Meyhaneciye yönelerek,

“Buradan iki yüz adım ötede arabamızın tekerleği kırıldı...” dedi. “Sürücü ve muavini atlarla birlikte Pernau’ya gittiler... Yarın sabah bizi almaya gelecekler... Bu gece için bize verecek iki odanız var mı?...”

“Evet,” diye yanıtladı Kroff.

“Biri benim için,” diye ekledi Poch, “ve mümkünse rahat bir yatak istiyorum...” “Elbette,” diye karşılık verdi Kroff. “Yaralandınız mı?...”

“Bacağımda hafif bir sıyrık var,” diye karşılık verdi Poch, “önemli değil.”

“Ben ikinci odayı tutuyorum,” diye ekledi yolcu.

O konuşurken Eck bu sesi bir yerden hatırladığını düşünüyordu.

“Şuraya bak, bahse girerim ki...”

Bunu polis içgüdülerine dayanarak söylüyordu. Yine de en iyisi bundan emin olmaktı.

O sırada masalardan birine oturan Poch, her zaman kemerine bir zincirle bağlı duran çantasını yanına koymuştu.

“Bir oda... bu iyi...” dedi Kroff a. “Ancak bir sıyrık yemek yememe engel olamayacak, ben açım.”

“Size yemek getireceğim,” diye yanıtladı hancı.

“Mümkün olduğunca çabuk,” diye karşılık verdi Poch.

Onbaşı ona doğru yürüdü.

“Bay Poch, daha ciddi bir şekilde yaralanmamış olmanız gerçekten çok sevindirici...” “Hey!” diye haykırdı banka kuryesi, “bu Bay Eck!.. İyi günler Bay Eck, daha doğrusu iyi akşamlar!”

“İyi akşamlar, Bay Poch!”

“Buraya geri mi döndünüz?...” “Gördüğünüz gibi. Yaranız hafif mi?” “Yarına kadar hiçbir şeyim kalmayacak.”” Kroff masaya ekmek, soğuk domuz yağı ve bir fincan çay getirmişti. Sonra yolcuya dönerek,

“Ya siz bayım?...” diye sordu.

“Aç değilim,” diye karşılık verdi adam.

“Bana odamı gösterin... Bir an önce uyumak istiyorum, sürücünün geri dönmesini beklemeden sabah dörtte yola çıkacağım...”

“Nasıl isterseniz,” diye karşılık verdi meyhaneci.

Ve sağdaki odayı banka kuryesine ayırarak yolcuyu büyük salonun solunda kalan odaya götürdü.

Ancak onbaşı, konuştuğu sırada kapüşonu hafifçe aralanan bu meçhul adamın yüzünün bir bölümünü görebilmişti. Bu onun için yeterliydi.

“Evet,” diye mırıldandı, “bu o... Posta arabasını beklemeden neden bu kadar erken yola çıkıyor ki?...”

En doğal durumlar bile polislere garip görünebiliyordu. .

“Ve bu şekilde nereye gidiyor olabilir?...” diye sordu kendi kendine Eck, şüphesiz bu soruları yolcuya yöneltse, tatmin edici bir yanıt alamayacaktı. Zaten meçhul adam onbaşının kendisini dikkatle gözlemleyerek tanıdığını fark etmemişti. Kroff'un kendisine gösterdiği odaya girdi. Eck büyük bir iştahla yemeğini yiyen Poch’un yanına döndü.

“Bu yolcu posta arabasında sizinle beraber miydi?...” diye sordu.

“Evet... Bay Eck, ağzından tek bir söz bile çıkmadı...”

“Nereye gittiğini biliyor musunuz?...” “Hayır... arabaya Riga’dan bindi,

sanırım Revel’e gidiyor. Broks burada olsaydı, size bilgi verebilirdi.”

“Buna gerek yok,” diye yanıtladı onbaşı. Kroff, bu konuşmayı konukları hakkında hiçbir şey bilmek istemeyen ilgisiz bir hancının ifadesiyle dinliyor, kendisine iyi geceler dileyerek meyhaneden ayrılan çiftçi ve oduncuları yolcu ederken salonda bir gidip bir geliyordu.

Yola çıkmak için acele etmeyen onbaşı, zaten konuşmak için fırsat kollayan geveze Poch ile sohbet ederek oyalanıyordu.

“Siz Pernau’ya mı gidiyorsunuz?...” diye sordu.

“Hayır... Revel’e,” Bay Eck.

“Bay Johausen’in namına mı?...”

“Evet,” diye yanıtladı Poch.

Ve içgüdüsel bir hareketle masanın üzerine koyduğu çantasını yanına çekti.

“Bu araba kazası, en az on iki saat gecikmenize neden olacak...”

“Broks söylediği gibi yarın sabah gelirse, on iki saat, dört gün içinde Riga’ya dönmüş olacağım... nikahım var.

“Güzel Zenaide Parensof ile!... Hey! Bunu biliyorum...”

“Tıpkı her şeyi bildiğiniz gibi!”

“Hayır, Poch, yol arkadaşınızın nereye gittiğini bilmiyorum... Yine de yarın sabah sizi beklemeden erkenden yola çıkacağına göre, Pernau’ya gidiyor olmalı...”

“Bu mümkün,” diye yanıtladı Poch, “tekrar görüşemezsek, ona iyi yolculuklar! Ama söylesenize, Bay Eck, geceyi bu handa mı geçireceksiniz?...”

“Hayır Poch, Pernau’da bir randevumuz var, hemen yola çıkıyoruz. Size gelince, güzel bir akşam yemeğinden sonra deliksiz bir uyku çekin ve çantanızı elinizden bırakmayın...”

“O da tıpkı kulaklarım gibi bedenimin bir parçası!” diye karşılık verdi banka kuryesi kendinden emin bir ifadeyle gülerek.

“Haydi,” dedi onbaşı, yanındaki polise, “fırtınanın iliklerimize işlemesini istemiyorsak, önümüzü çenemize kadar ilikleyelim!... İyi akşamlar, Poch.”

“İyi akşamlar, Bay Eck.”

İki polisin çıkmak için açtıkları kapıyı arkadan kapayan Kroff, sürgüyü çektikten sonra kalın anahtarı iki kere çevirdi.

O saatten sonra Kırık Haç meyhanesine kimsenin gelmeyeceği tahmin edilebilirdi. Hatta iki yolcunun geceyi geçirmek için oraya gelmeleri bile nadir rastlanan bir durumdu, Kroff'un bu ıssız meyhanede her zamanki gibi yalnız kalmaması için bu araba kazasının meydana gelmesi gerekmişti.

Bu arada Poch büyük bir iştahla yediği yemeğini bitirmişti. Gücünün yerine gelmesi için böyle bir yemeğe ihtiyacı vardı.

Yatak masanın başlattığı işi tamamlayacaktı.

Kroff, odasına çekilmek için konuğunun kalkmasını bekliyordu. Ara sıra rüzgarın etkisiyle sıcak bir buğu kümesinin içinde dumanı salona dolan sobanın yanında duruyordu.

Kroff, o zaman kıvnmları gevşeyerek kırbaç gibi şaklayan peşkiri eline alarak dumanı uzaklaştırmaya çalışıyordu.

Masanın üzerinde titreşen mum, ışık huzmeleriyle nesnelerin gölgelerini dans ettiriyordu.

Dışarıda rüzgar pencere kanatlarına öylesine şiddetli çarpıyordu ki, insan birinin kapıya vurduğunu düşünebilirdi.

“Duymuyor musunuz?...” diye sordu Poch, kapının şiddetle sarsıldığını fark edince.

“Kimse yok,” diye karşılık verdi hancı, “kimse yok... Kışın daha berbat havalarla karşılaşıyoruz...”

“Zaten,” dedi Poch, “gecenin bu saatinde, bu yollarda haydutlar ve polislerden başka kimsenin olması pek mümkün değil.”

“Söylediğiniz gibi pek mümkün değil!”

Saat dokuza geliyordu.

Ayağa kalkarak çantasını koltuğunun altına sıkıştıran banka kuryesi, Kroff'un kendisine uzattığı mumu aldıktan sonra odasına yöneldi.

Meyhaneci, Poch kapıyı kapadıktan sonra salonu aydınlatmak için gerekecek olan kalın camlı feneri eline aldı.

“Siz yatmıyor musunuz?... “diye sordu odasına girmeden önce.

“Evet...” diye yanıtladı Kroff, “ama önce her akşamki kontrolleri yapmam gerek...

“Bahçenizde mi?...”

“Evet, bahçemde, tavuklarımın tüneklerinde olup olmadıklarına bakmalıyım, çünkü bazı sabahlar içlerinden bir iki tanesi yerlerinde olmuyor...”

“Ah!” dedi Poch, “tilkiler mi?...”

“Tilkiler ve kurtlar. Bu lanet hayvanlar çiti aşmakta güçlük çekmiyorlar! Bu nedenle odam bahçeye baktığı için tüfeğimi üzerlerine boşaltmayı ihmal etmiyorum!... Eğer bir mermi sesi duyarsanız, endişelenmeyin...”

“Hey!” diye karşılık verdi Poch, “dilediğim gibi uyuyabilirsem, bir top güllesi bile beni uyandıramayacak!... Bu arada acelem olmadığını belirtmek isterim... Yol arkadaşım erkenden yola çıkmak istiyorsa, o kendi bileceği iş!... Bırakın gün doğana kadar uyuyayım... Broks, Pernau’dan dönüp arabayı tamir ettirdiği zaman kalkma saatim gelecek...”

“Tamam o zaman,” diye yanıtladı hancı. “Sizi kimse uyandırmayacak, yolcu gittiğinde uykunuzu bölmemek için elimden geleni yapacağım.”

Poch yorgunluğunu açığa vuran esnemeleri bastırarak odasına girdi ve anahtarlı kapıyı kapadı.

Kroff fenerin hafifçe aydınlattığı salonda tek başınaydı. Masaya yaklaşarak banka kuryesinden arta kalan tabakları, fincanı, çaydanlığı topladı, sonra örtüyü kaldırdı. Düzenli bir adamdı, bugünün işini yarma bırakmazdı.

İşini bitirdikten sonra bahçe kapısına yöneldi.

Kuzeybatıya bakan bu bölümde bora daha hafif esiyor, ek bina fırtınadan korunuyordu. Ancak bu köşenin ötesinde rüzgar öfkeyle esiyordu, bunun üzerine hancı daha ileri gitmemeyi düşündü. Kümese bir göz atması yeterli olacaktı.

Bahçede bir kurt ya da tilkinin varlığını belli eden o hareketli gölgelerden eser yoktu.

Fenerini her yönde dolaştıran Kroff şüpheli bir şeye rastlamayınca salona geri döndü.

Sobanın sönmesine izin vermemek için birkaç parça kömür attı, etrafına son bir kez daha baktıktan sonra odasına yöneldi.

Bahçeninkine bitişik olan kapı, hancının odasının bulunduğu ek binaya girilmesini sağlıyordu. Bu oda şimdiden derin bir uykuya dalmış olan Poch’unkinin yanında yer alıyordu.

Kroff elindeki fenerle içeri girdiğinde salon koyu bir karanlığa gömüldü.

İki, üç dakika boyunca üzerindekileri çıkaran meyhanecinin ayak sesleri duyuldu. Ardından yankılanan bir gacırtı onun yatağına uzandığını bildiriyordu.

Rüzgarın, yağmurun hışırtılarına, yüksek dalları kopup gitmiş köknar ağaçlarının ortasından geçen fırtınanın uğultusuna rağmen, birkaç saniye sonra handa herkes uyuyordu.

Sabah dörde doğru kalkan Kroff, elinde yanan feneriyle büyük salona girdi. Neredeyse aynı anda yolcunun odasının kapısı açıldı.

Adam dünkü gibi kaftanına sarınmış, kapüşonunu başına geçirmişti.

“Hazır mısınız, bayım?...” dedi Kroff.

“Hazırım,” diye karşılık verdi elinde iki, üç kağıt ruble bulunan yolcu. “Borcum ne kadar?...”

“Bir ruble,” diye yanıtladı hancı.

“İşte bir ruble, kapıyı açar mısınız?...”

“Hemen,” diye karşılık verdi Kroff, parayı fenerinin ışığında kontrol ettikten sonra.

Meyhaneci cebinden çıkarttığı anahtarla kapıya yöneldi, sonra bir an durarak yolcuya,

“Yola çıkmadan bir şeyler yemek ister misiniz?...”

“Hayır.”

“Bir bardak votka ya da kiraz rakısı?...”

“Hayır, dedim. Kapıyı hemen açın, acelem

var.”

“Nasıl isterseniz.”

Kroff, kapıyı içeriden destekleyen tahta sürgüleri çektikten sonra anahtarı deliğe soktu, kilidin dili gıcırdadı.

Hava hâlâ zifiri karanlıktı. Yağmur durmuş olsa da fırtına etkisini sürdürüyordu. Kırılmış dallar yolun her yanına dağılmıştı.

Yolcu kapüşonunu düzelt kaftanının önünü ilikledikten sonra tek bir söz bile etmeden hızla dışarı çıktı, birkaç adım sonra gecenin ortasında gözden kayboldu. O Pernau’ya giden anayola doğru ilerlediği sırada iç sürgüleri

yerleştiren Kroff Kırık Haç meyhanesinin kapısını kapatıyordu.

1

*Verst: 1066 metre uzunluğunda Rus uzunluk birimi, çn.

2

0.404 hektar karşılığı eski bir alan ölçüsü.

6

Günün ilk çayı her sabah muntazaman dokuzda yanında tereyağlı ekmek dilimleriyle birlikte Johausen kardeşlerin yemek salonunun masasındaki yerini alırdı. Kendilerinin de söylediği gibi “saliselere varan bir dakiklik” bu zengin bankacıların günlük hayatlarında ve iş yaşamlarındaki alacak ve ödeme tarihlerinde dikkate aldıkları en temel ilkelerdendi. Büyük kardeş, Frank Johausen özellikle ziyaret, yemek, uyku ve kalkış saatlerinin askeri bir titizlikle belirlenmesi konusunda çok hassastı, aynı şey Riga’nın en önemli bankasının büyük kitabının başlıklarında da yer aldığı gibi eğlence saatleri ve duyguların denetimi için de geçerliydi.

Oysa o sabah, söylenen saatte semaver bulunması gereken yerde yoktu. Bunun sebebi efendisinin bu hizmetini görmekle yükümlü uşağı Trankel’in her zamanki tembelliğinden başka bir şey değildi.

İşte bu yüzden Frank Johausen, Bayan Johausen, kızı Margarit Johausen ve kardeşi ile birlikte salona girdiğinde masanın üzerine dizilmiş fincanlara çay servisi yapılmamıştı.

Bilindiği gibi istenen sonuçlar elde edilemese de Baltık bölgesinin bu zengin Almanları şahsi uşaklarını babadan kalma yöntemlerle eğitiyorlardı. Ataerkil ailelerde uşaklar evin çocukları gibi görülürdü, bu nedenle babalara özgü ceza uygulamalarıyla karşı karşıya kalmalarına şaşmamak gerekirdi.

“Trankel, çay servisi neden yapılmadı?... diye sordu Bay Frank Johausen.

“Efendim beni bağışlasın,” diye karşılık verdi Trankel acınacak bir ses tonuyla, “ama unuttum...”

“Bu ilk kez olmuyor, Trankel,” diye yanıtladı bankacı, “ve sanırım son kez de olmayacak.”

Semaver gibi soğuk olmayan, fayans kaplı büyük sobaya yaklaşan Bayan Johausen ve kayınbiraderi onaylayan bir ifadeyle kafalarını salladılar.

Trankel hiç yanıt vermeden gözlerini kaçırdı. Hayır! Johausenlerin büyük önem ver-diği dakiklik konusunda bu ilk suçu değildi.

O zaman bankacı cebinden not defterini çıkararak sayfalardan birine birkaç satır karaladı, sonra kağıdı Trankel'e uzatarak,

"Bunu üzerindeki adrese götür ve yanıtı bekle."

Trankel hangi adrese gideceğini ve orada nasıl bir yanıtla karşılaşacağını biliyordu.

Hiçbir şey söylemeden, eğilerek efendisinin elini öptü ve polis bürosuna gitmek üzere kapıya yöneldi.

Kağıda şu sözcükler yazılmıştı:

"Uşağım Trankel için yirmi beş değnek darbesi uygundur... Frank Johausen."

Uşak kapıdan çıkmak üzereyken, "Makbuzu getirmeyi unutma," dedi bankacı. Trankel bunu unutmayacaktı. Bu makbuz bankacının, cezayı uygulayan kişiye polis müdürüyle anlaştıkları tarife üzerinden ödeme yapmasını sağlıyordu.

işte bu dönemde Courlande'da, Estonya'da, Livonya'da ve hiç kuşkusuz Rus İmpa-ratorluğu'nun birçok bölgesinde işler böyle yürüyordu.

Johausen ailesiyle ilgili birkaç ayrıntı.

Bilindiği gibi Rusya'da devlet memurluğu çok önemli bir görevdi. Devlet dairesinde görev alan kişiler, Tchin yönetmeliğine göre en alt kademeden başlayarak özel danışmanlığa dek uzanan on dört aşamalık bir süreci tamamlıyorlardı.

Ancak Baltık bölgelerinde gerçek bir gücü elinde bulundurmanın getirdiği saygınlıktan yararlanan soyluluğun da içinde yer aldığı üst sınıfların, devlet memurlarıyla ortak hiçbir yanları yoktu. Rusya'dakinden daha eski olan Alman soyluluğu, aralarında imparatorluk ailesinin elde etmekten geri kalmadığı ayrıcalıkların devredilmesi gibi önemli hakları bulunduruyordu.

Soyluluğun yanında ona denk, hatta bölge ve belediye meclislerindeki etkinliğine bakılırsa, ondan daha üstün bir sınıf olan burjuvazi vardı, o da tıpkı soyluluk gibi tamamıyla Alınanlardan oluşuyordu. Tüccarlar ve saygın vatandaşlar bu sınıfın mensubuydu, biraz daha aşağıda ara bir tabaka oluşturan sıradan burjuvalar vardı. Bankacılar, armatörler, zanaatkarlar, tüccarlar lonca içindeki mevkilerine göre kendilerine dış ülkelerle ticaret

yapma olanağı veren bir vergi ödüyorlardı.

Bu burjuva sınıfının üst katmanlarında eğitimli, çalışkan, konuksever insanlar yer alıyordu, ahlakları ve dürüstlükleri tartışılmazdı, işte kamuoyu haklı nedenlere dayanarak Johausen ailesini ve Rusya'da olduğu gibi dış ülkelerde de büyük itibar sahibi olan bankasını bu ilk sıraya yerleştiriyordu.

Baltık bölgesinde hüküm süren bu ayrıcalıklı sınıfların altında sefil bir yaşam süren ve yerli halkı oluşturan bir milyonun üzerinde çiftçi ve tarım emekçisi vardı. Almanca kentlerin dili olarak benimsenirken, eski Slav lehçeleriyle konuşmaya devam eden bu Letonyalılar köle statüsünde olmasalar da aynı şekilde muamele görüyorlar, hatta bazen vergi isteme hakkı olan asillerin aile sayısını artırmaya karar vermeleri üzerine istemeden evlenmek zorunda kalıyorlardı.

İşte Rus hanedanının bu acımasız tabloyu değiştirmek istemesinin ve hükümetin meclislere. ve belediye yönetimlerine Slavları yerleştirmenin yollarını aramasının nedeni böyle açıklanabilirdi.

Bu durum, ürkütücü sonuçları bu öykü boyunca anlatılacak bir mücadeleye neden olacaktı.

Bankanın yönetim kurulu başkam, kardeşlerin büyüğü olan Frank Johausen'di.

Küçük kardeş bekardı. Kırk beş yaşındaki ağabeyi, Frankfurtlu bir Almanla evlenmişti. Kari adında on dokuz yaşma girmiş bir oğlu ve on iki yaşında bir kızı vardı.

Kari, o sırada Dimitri Nicolef'in oğlu Jean'ın yakında bitireceği Dorpat Üniversite-si'nde okuyordu.

Kuruluşu on üçüncü yüzyıla dayanan Riga'nın Slavdan çok bir Alman kenti olduğunu tekrarlamakta yarar vardı. Bazı yapılar ilginç görünümleri ve altın renkli kubbeleri ile Bizans mimarisini hatırlatsalar da yüksek çatılı evleri, basamak basamak yükselen çatı duvarları ile Alman etkisini ağır bastığını kabul etmek gerekirdi.

Riga artık kozmopolit bir şehirdi. Belediye binasının yer aldığı ana meydanında, bir yanda üzerinde iri çanlı bir kule bulunan Meclis binasını, diğer yanda ise tepesindeki rüzgar gülleri kulakları tırmalayacak bir şekilde gıcırdayan ve sanatsal olmanın ötesinde garip bir görünüm sergileyen tarihi Tete Noire şövalyeleri anıtını izleyebilmek mümkündü.

Çağdaş stilde inşa edilmiş güzel bir bina olan Johausen Bankası bu meydanda yer alıyordu. Giriş katında bürolar, birinci katta ise müşteri kabul ofisleri vardı. Kentin iş merkezinin ortasında bulunan banka, işlerinin yoğunluğu ve ilişkilerinin genişliği nedeniyle şehirde önemli bir yere sahipti.

Johausen ailesinin üyeleri birbirlerine çok bağlıydı. İki kardeş her konuda anlaşıyorlardı. Büyük kardeş şirketi yönetirken, küçüğü özellikle bürolar ve muhasebe ile ilgileniyordu.

Safkan Alman olan Bayan Johausen sıradan bir' kadındı, ancak Slavlar karşısında kendini üstün görüyordu. Zaten Riga soylu sınıfının ona verdiği destek, kendini beğenmişlik içgüdülerini besliyordu.

Johausen ailesi bu özellikleriyle kentin yüksek sosyetesinde ve ülkenin finans dünyasında ilk sırada yer alıyordu. Bunun dışında dış ticaret için Rus Merkez Bankası'nın, Volka-Kama ve Uluslararası Petersburg Bankası'nın sınırsız kredilerinden yararlanıyorlardı. İşlerini tasfiye edip mal varlıklarını paraya çevirseler, Baltık bölgesinin en büyük servetlerinden birinin sahibi olacaklardı.

Kent belediye meclisinin en etkin üyelerinden biri olan Frank Johausen kastının ayrıca-

lıklarını büyük bir kararlılıkla savunuyordu. Herkes ona hayranlık duyuyor, onu işgalden beri üst sınıfların zihninde kökleşmiş olan düşüncelerin temsilcisi olarak görüyordu.

Bu durumda hükümetin inatçı Cermen ırkının üyelerini Ruslaştırma politikalarının ilk hedeflerinden biri olduğu anlaşılıyordu.

O dönemde Baltık, Bölge Valisi General Gorko tarafından yönetiliyordu. Görevinin güçlüğünün bilincinde olan bu zeki yönetici, Alman kökenli vatandaşlarla ilişkilerinde oldukça temkinli davranıyor, Slav topluluğunun zaferi için çalışıyordu. Bu değişimlerin halkın geleneklerine uygun bir şekilde gerçekleşmesi için şiddet kullanmamaya özen gösteriyor, katı ama dürüst yapısıyla çatışma yaratacak her girişimden uzak duruyordu.

Polis teşkilatının başında ateşli bir Rus olan Albay Raguenof vardı. Şefi kadar politik davranmayı beceremeyen bu önemli devlet adamı, Livonya, Estonya ya da Courlande'da yaşayıp da Slav sütü emmemiş her kişiyi düşman olarak görmeye hazırdı. Elli yaşlarındaki bu gözü pek ve kararlı polis geri adım atmaya hiç yanaşmıyor, hükümet onu frenlemekte güçlük çekiyordu. Ona kalsa, önüne çıkan tüm engelleri yıkıp geçerdi, oysa yıkıp

geçmek yerine işi zamanın yıpratıcı etkisine bırakmak daha iyiydi.

Bu kişiliklerin, bu kadar ayrıntılı bir şekilde tanıtılmasına şaşırmamak gerekiyordu. Baş kahramanlar olmasalar da politik tutkuları ve etnik çatışmaları ile bölgede büyük yankılanmalara yol açacak olan bu hukuk dramında önemli bir rol oynayacaklardı.

Albay Raguenoftan sonra dikkatler polis teşkilatındaki astı olan Binbaşı Verder’de toplanıyordu. Safkan bir Alman olan binbaşı, görevini yerine getirirken ırkına özgü aşırılıklara kaçıyordu. Albay nasıl Slavlardan yana olduğunu belli ediyorsa, o da aynı şekilde Almanları destekliyordu. Binlerine çok katı davranırken, diğerlerine hoşgörü ile yaklaşıyordu.

Aralarındaki rütbe farkına rağmen, General Gorko’nun yerinde müdahaleleri olmasa, bazen bu iki kişi arasında büyük çatışmalar yaşanabilirdi.

Ayrıca Binbaşı Verder’in en yakın destekçisinin, öykünün başında Sibirya madenlerinden kaçan mahkumun peşine düşen Onbaşı Eck olduğunu belirtmek gerekirdi. Bu adamın, kendisine bir görev verildiğinde teşvik edilmeye ihtiyacı yoktu, hele peşinde olduğu kişi bir Slav ise, üzerine düşenden fazlasını yaptığı söylenebilirdi. Ayrıca kendilerine birkaç kez özel hizmetler verdiği Johausen kardeşler tarafından takdirle anılıyordu, bu hizmetlerin karşılığında bankacılar tarafından cömertçe ödüllendirilmişti.

Artık rakiplerin belediye seçimlerinde hangi koşullar altında karşı karşıya geleceği bilinmekteydi. Frank Johausen koltuğunu kaybetmemekte kararlıydı, Dimitri Nicolef ise Rus yetkililerin yanı sıra yeni yasayla seçme hakkı genişletilecek olan halk tarafından, kendi isteği dışında aday olarak önerilmişti.

Serveti, mevkii olmayan bu sıradan profesörün, burjuvazinin yüksek tabakalarının ve kibirli soyluluğun temsilcisi olan güçlü bankacının karşısına çıkarılması, ileriyi iyi gören insanların hesaba katmaları gereken bir faktördü. Bu durum, yakın bir gelecekte politik koşulların, şu an belediye ve meclislerde iktidarı ellerinde bulunduranların aleyhine değişeceğinin habercisi olabilir miydi?

Bununla birlikte Johausen kardeşler karşılarına çıkarılan rakipleriyle girişecekleri mücadele konusunda umutsuzluğa kapılmıyorlardı. Dimitri Nicolef'in popülaritesini daha fazla büyümeden yok etmeyi düşünüyorlardı.

İki aya kalmadan zavallı borçluya gönderilecek olan mahkeme celbi, ona

borcunu ödemediği takdirde kendisini evsiz barksız bırakacak olan haciz kararını bildirecekti.

Anımsanacağı gibi 15 Haziran, Johausen şirketine babasının borçlarını ödemeyi taahhüt eden Dimitri Nicolef için son gündü. On sekiz bin ruble tutarındaki bu borç, mütevazı bir profesör için önemli bir meblağ idi. Ödeyecek gücü var mıydı?... Johausen'ler, senedini geri almasını sağlayacak bu ödemeyi yapabileceğine inanmıyorlardı. Son ödemeleri güçlükle yapabilmiş olan Dimitri Nicolef'in maddi durumunun iyiye gittiği söylenemezdi. Hayır! bankaya olan borcunu kapatması mümkün değildi. Ek süre isterse, ona karşı hiç de insaflı davranılmayacaktı. Darbe yalnızca borçluya değil, siyasi rakibe indirilecekti.

Johausen kardeşler beklenmedik bir olayın işlerini kolaylaştıracağını tahmin etmiyorlardı. Ellerinde halkın gözdesi olan rakiplerine karşı tam zamanında ve öldürücü bir şekilde kullanacakları bir koz vardı.

Bu arada Trankel efendisinin talimatını yerine getirmek için acele ediyordu- bu sözcük belki de onun durumunu tam olarak yansıtmıyordu. Utancını belirten bir yüz ifadesi ve tereddüt eden adımlarıyla birçok kez katettiği polis müdürlüğünün yoluna koyulmak üzere evden ayrılarak bölge valisinin sarı duvarlı malikanesinin yanından geçti, ardından elden düşme eşyaların, değeri tartışılmaz bibloların, kullanılmış eski giysilerin, dini aksesuarların, mutfak malzemelerinin ve akla gelebilecek ne varsa, her şeyin satıldığı pazarın barakaları arasından geçti, cesaretlenmek için sokak satıcılarına iyi para kazandıran votkalı çaydan içti, çamaşırhanenin kazanlarına şöyle bir göz attı, bir gardiyanın talimatıyla tek sıra halinde yük arabalarını çekerken, hapis cezasının şereflerine leke sürmediğine inanan o yürekli kürek mahkumlarını ilgi ile izleyerek aştığı yollardan sonra nihayet polis müdürlüğüne vardı.

Uşak orada polisler tarafından eski bir dost gibi karşılandı.

Kendisine uzatılan elleri içtenlikle sıktı.

“Ah! İşte sen, Trankel...” dedi polislerden biri. “Seni görmeyeli uzun zaman oldu, sanırım, en az altı ay kadar...”

“Hayır, o kadar olmadı!” diye yanıtladı

Trankel.

“Seni kim gönderdi?...”

“Efendim, Bay Frank Johausen.”

“Güzel... Binbaşı Verder’le görüşmek ister misin?...”

“Mümkünse.”

“Daha bürosuna yeni geldi, Trankel, oraya kadar zahmet edersen, seni ağırlamaktan büyük memnuniyet duyacak.”

Oldukça gururlanmış olan Trankel, binbaşının çalışma odasına yönelerek kapıyı hafifçe vurdu.

İçerden gelen davet üzerine odaya girdi. Binbaşı masasına oturmuş , önüne yığılı evrakları karıştırıyordu. Gözlerini karşısına gelen kişiye çevirerek,

“Ah! Trankel, sen misin?...” dedi.

“Ta kendisi, Sayın Binbaşı.”

“Ve seni...”

“Bay Johausen gönderdi.”

“Durum ciddi mi?...”

“Sfemaver, bu sabah çalışmamakta ısrar etti...”

“Çünkü onu yakmayı unuttun?...” dedi binbaşı gülümseyerek.

“Belki de.”

“Peki, kaç tane?...”

“İşte pusula.”

Ve Trankel efendisini verdiği kağıdı Binbaşı Verder’e uzattı.

Binbaşı pusulayı okudu.

“Oh! çok değilmiş...” dedi.

“Hımm!” diye karşılık verdi Trankel.

“Yalnızca yirmi beş değnek!”

Şüphesiz Trankel bir düzine darbeyi tercih ederdi.

“Tamam o zaman,” dedi binbaşı, “işin, hiç beklemene gerek kalmadan halledilecek!”

Ve polislerden birini yanına çağırdı.

Polis memuru içeri girerek hazır ol vaziyeti aldı.

“Yirmi beş değnek darbesi,” diye talimat verdi binbaşı, “ama çok sert olmasın... tıpkı bir dosta indirir gibi. Ah! o bir Slav olsaydı!... Haydi,

Trankel, git soyun ve işin bitince belgeni almaya gel...”

“Teşekkürler, Sayın Binbaşı!”

Odadan çıkarak işlemin gerçekleştirileceği bölmeye doğru polisi izledi.

Ona bir dost gibi davranılacaktı, bu yüzden fazla yakınmasına gerek yoktu.

Trankel giysilerini bedeninin üst kısmını açıkta bırakacak şekilde çıkarıp eğilerek sırtını gerdiği sırada polis memuru elindeki değneği sallamaya hazırlanıyordu.

Ancak yirmi beş darbenin ilki tam sırtına inecekken, polis müdürlüğünün kapısının önünden bir gürültü geldi.

Soluk soluğa koşan bir adam haykırıyordu, “Binbaşı Verder!.. Binbaşı Verder!” Trankel’in sırtına doğru inen değnek havada kalmıştı, polis memuru olup bitenleri daha iyi görebilmek için odanın kapısını açtı.

En az onun kadar meraklı olan Trankel’de dışarıda yaşananları izlemeye başladı.

Gürültüyü duyan Binbaşı Verder odasından dışarı çıkmıştı.

“Neler oluyor?...” diye sordu.

Adam ona doğru ilerleyerek elini kasketine götürdü, ardından elindeki telgrafı uzatırken, “Bir cinayet işlenmiş...” dedi “Ne zaman?...”

“Dün gece...”

“Nerede?...”

“Pernau yolundaki Kırık Haç meyhanesinde...”

“Kurban kim?... “

“Johausen şirketinin banka kuryesi!”

“Ne!... zavallı Poch!...” diye haykırdı Trankel. “Dostum Poch mu?...”

“Cinayetin nedeni biliniyor mu?...” diye sordu Binbaşı Verder.

“Hırsızlık olmalı, çünkü Poch’un çantası öldürüldüğü odada içi boş olarak bulundu.” “İçinde ne olduğu belli mi?...”

“Bilinmiyor, Sayın Binbaşı, ama bu bankadan öğrenilebilir.”

Pernau’dan gönderilen telgrafta posta memurunun öğrendiği her şey yazılıydı. Polislerine seslenen Binbaşı Verder,

“Sen, Yargıç Kerstorfa haber ver...” dedi. “Peki, Binbaşım.”

“Sen... hemen Doktor Hamine’in yanına koş...”

“Peki, binbaşım.”

“Ve onlara hemen Johausen bankasına gelmelerini söyleyin, onları orada bekleyeceğim.” Polislerin müdüriyetten çıkmalarının hemen ardından, Binbaşı Verder bankaya yöneldi.

Ve işte bu cinayet haberinin yarattığı kargaşalıkta Trankel hizmetindeki kusurun cezası olan yirmi beş değnek darbesinden kurtulmuştu.

7

İki saat sonra bir at arabası son süratle Perpnau’ya doğru ilerliyordu. Bu bir posta arabası değil, Frank Johausen’in molalarda değiştirilecek atların koşulduğu landosuydu. Ne kadar hızlı giderse gitsin, Kırık Haç meyhanesine geceden önce ulaşması mümkün değildi. Gece son mola yerinde geçirilecek, ertesi sabah gün doğarken hana varılacaktı.

Bankacı, Binbaşı Verder, otopsi muayenesini gerçekleştirecek olan Doktor Hamine, soruşturmayı yürütecek Yargıç Kerstorf ve zabıt katibi landodaki yerlerini almışlardı. En arkadaki koltukta iki polis memuru vardı.

Diğer kişiler öyküde daha önceden yeterince tanıtıldıklarından, Yargıç Kerstorf ile ilgili olarak birkaç şey söylemek yerinde olacak.

Elli yaşlarındaki bu hukuk adamı, meslektaşları ve kamuoyu tarafından takdir edilirdi.

Yetki alanına giren cinayet davalarındaki titizliği ve çözümlemelerine hayran kalmamak elde değildi. Görevini mutlak bir dürüstlükle yerine getirirken, nereden gelirse gelsin, hiçbir etki altında kalmaz, siyasi iktidar kararlarını belirleyemezdi. Tam bir kanun adamıydı, iletişim kurmayı pek sevmeyen, sakınımlı kişiliğiyle fazla konuşmaz, daha çok düşünürdü.

Bu davada araya siyaset girerse, fizikteki ters akışkanlar gibi bir araya gelmeleri çök zor olan iki taraf vardı: Bir yanda, Alman asıllı bankacı Johausen ve Binbaşı Verder, diğer yanda doğuştan Slav Doktor Hamine. Yalnızca Yargıç Kerstorf o sıralarda Baltık bölgelerine hakim olan ırkçı çatışmaların dışında kalmıştı.

Yolculuk sırasında zaman zaman gerçekleşen sohbetler yalnızca binbaşı ile bankacı arasında sınırlı kalıyordu.

Bay Frank Johausen bahtsız Poch’un ölümünden duyduğu derin üzüntüyü gizlemiyordu. Uzun yıllardan beri, tartışılmaz dürüstlüğü ve her fırsatta

kanıtladığı fedakarlığı ile şirketine hizmet veren bu adama özel bir saygı duyardı.

“Ya o zavallı Zenaide,” diye ekledi, “evleneceği adamın öldüğünü öğrendiğinde ne büyük bir ıstırap yaşayacak!...”

Riga’daki nikah birkaç gün içinde kıyılacaktı, oysa şimdi banka kuryesi kilise yerine mezarlığa götürülecekti!

Binbaşıya gelince, kurbanın başına gelenler içini sızlatsa da onun için asıl önemli olan katilin yakalanmasıydı. Cinayet mahallini incelemeden, suçun hangi koşullar altında işlendiğini öğrenmeden, bu konu üzerinde konuşmak mümkün değildi. Belki bazı ipuçları bulunabilirdi. Binbaşı Verder, bu cinayette bir süredir Livonya topraklarının bir bölümünde görüldükleri bildirilen kaçakların parmağı olduğuna inanıyordu. Bu yüzden bölgeyi sürekli olarak tarayan polis devriyeleri sayesinde Kırık Haç meyhanesi katilinin adaletin pençesinden kurtulamayacağı ümit edilebilirdi.

Doktor Hamine’in bu davadaki görevi, Poch’un cesedinin otopsisiyle sınırlıydı. Muayeneden sonra ölüm nedenini- açıklayacaktı. Ama o sırada zihnini kurcalayan, hatta onu kaygılandıran başka bir mesele vardı. Dün profesöre yaptığı günlük ziyaret sırasında onu evde bulamamış, İlka’dan onun bir yolculuğa çıktığını öğrenmişti. O gün yola çıktığını bile görmediği Nikolef ona iki, üç gün için Riga’dan ayrılacağını söylemiş, nereye gideceği konusunda hiçbir açıklama yapmamıştı. Bu yolculuk daha önceden planlanmış mıydı?... Nikolef eve döndüğünden beri hiçbir mektup almadığına göre muhtemelen böyleydi.

Son akşamki görüşmelerinde bu durumdan ne kızına, ne Doktor Hamine’e, ne de konsolosa söz etmemişti. Onlara her zamankinden daha düşünceliymiş gibi görünmemiş miydi?... Belki de, ama böylesine içine kapalı bir adama zihnini neyin meşgul ettiğini sormak kolay değildi. Kesin olan ertesi gün sabahın ilk saatlerinde, İlka’yı yolculuğa çıkma nedenini bildirmeksizin, birkaç sözcükle durumdan haberdar ettikten sonra yola çıktığıydı. Doktor Hamine, yapından ayrılırken 11-ka’nın büyük bir kaygı içinde olduğunu anlamıştı, aynı kaygıyı kendisi de paylaşıyordu.

Lando son hızla ilerliyordu. Önden giden bir süvari, mola yerlerindeki atların değişimi için gerekli hazırlıkları yapıyordu. Hiç zaman kaybedilmediği söylenebilirdi, hatta yola üç saat önce çıkılsa, soruşturma aynı gün başlatılabilecekti.

Hava kuru ve biraz soğuktu. Kuzeydoğudan esen hafif bir rüzgar, bir gün önceki fırtınayı

durdurmuştu. Atların ilerlemesini zorlaştıran tek engel, boraların şiddetiyle engebeli hale gelmiş olan zemindi. Yolun yarısına gelindiğinde yemek için yarım saat mola verildi. Mütevazı bir handa konaklayan yolcular yemeklerini bitirdikten sonra derhal yola koyuldular.

Şimdi her biri düşüncelere dalmış bir halde hiç konuşmuyorlardı. Bay Frank Johausen ile Binbaşı Verder arasında nadiren gerçekleşen kısa sohbetler dışında lando derin bir sessizliğe gömülüyordu. Araba bu yol üzerinde ne kadar hızlı yol alırsa alsın, bazen sürücüler işi ağırdan alıyordu. Yolcuların en sabırsızı olan binbaşı, arabanın bir yokuşun yamacında yavaşlamasıyla onları tavsiyeleriyle uyarıyor,' azarlıyor, hatta tehditler savuruyordu.

Lando saat beşte, Pernau’dan önceki son istasyonda mola verdi:

Ufka iyice yaklaşmış olan güneş gözden kaybolmakta gecikmeyecekti ve Kırık Haç meyhanesine daha on verst vardı.

“Baylar,” dedi Kerstorf, “hana vardığımızda hava araştırmalarımıza başlamamıza izin vermeyecek kadar kararmış olacak... Size bu işi sabahın ilk saatlerine kadar ertelememizi öneriyorum... Ayrıca meyhanede kalmaya elverişli oda bulamayacağımız için geceyi burada geçirmemiz bana daha uygun görünüyor...” “Oldukça makul bir öneri,” diye karşılık verdi Doktor Hamine, “sabah erkenden yola çıkarsak...”

“Burada kalalım,” dedi o zaman Bay Frank Johausen, “tabii Binbaşı Verder bir sakınca görmüyorsa...”

“Araştırmalarımızın gecikmesi dışında hiçbir sakınca görmüyorum,” diye karşılık verdi, bir an önce cinayet mahalline ulaşmak isteyen Binbaşı Verder.

“Bu meyhane sabahtan beri gözetim altında değil mi?...” diye sordu yargıç.

“Evet,” diye yanıtladı bibaşı Verder. Pernau’dan gönderilen yazıda, polislerin içeri kimseyi sokmamak ve meyhaneci Kroffu kimseyle görüştürmemek talimatıyla derhal olay yerine gönderildiği bildiriliyordu...

“Bu durumda,” dedi yargıç, “bir gecelik bir gecikme soruşturmaya zarar veremez...” “Kuşkusuz öyle” diye karşılık verdi binbaşı, “ama katilin Kırık Haç meyhanesinden iyice uzaklaşacak zamanı bulmasını sağlar!” Binbaşının, görevinin gerektirdiği gibi olaya bir polisin bakış açısıyla yaklaştığı

anlaşılıyordu. Yine de havanın kararması ve günün son ışıklarının alacakaranlığın içinde kaybolmaya başlaması, alınması gereken en doğru kararın yarını beklemek olduğunu gösteriyordu.

Bunun üzerine bankacı ve yol arkadaşları, mola verdikleri hana yerleştiler, akşam yemeğinin ardından geceyi geçirmek üzere kendilerine ayrılan odalarına çekildiler.

15 Nisan sabahı, şafakla birlikte yok koyulan lando, saat yedide meyhaneye ulaştı.

Pernau'dan gelmiş olan polisler onları kapıda karşıladı.

Kroff salonda volta atıyordu. Onu orada tutmak için güç kullanmaya gerek yoktu. Hanını neden terk edecekti ki?... Tam tersine orada kalıp polislerin ihtiyaçlarını karşılaması gerekmez miydi?... Soruşturma için gelen yetkililerin talimatlarına uymak zorunda değil miydi?... Bu soruşturma için en önemli bilgilere ondan başka kim sahipti?...

Zaten polisler içerde ve dışarıda, odalarda ve anayolun meyhaneye yakın bölümlerinde her şeyin olduğu gibi kalması için titizlikle nöbet tutmuşlardı. Köylülerin meyhaneye yaklaşması yasaklanmıştı, şu an bile kendilerine izin verilen uzaklıkta bekleyen elli kadar

meraklı vardı.

Sürücü Broks tam söz verdiği gibi saat yediye doğru , beraberinde muavini, araba ustası ve atlarla, Poch ve yolcuyu tamirattan sonra gidecekleri yere götürmek ümidiyle meyhaneye gelmişti. Meyhanecinin kendisini, nikah için bir an önce Riga'ya geri dönmenin hayalini kuran zavallı Poch'un cesedinin başına götürdüğünde Borks'un yaşadığı dehşeti tahmin etmek hiç de güç değildi! Muavin ve tamirciyi orada bırakarak hemen atlardan birine atlamış, polisi dürümdan haberdar etmek için Pernau'ya gitmişti. Riga'daki Binbaşı Verder'e telgraf çekilmesinin ardından, polisler Kırık Haç meyhanesine intikal etmişti.

Broks'a gelince, tanıklığına başvurmak isteyecek olan yetkililere ifadesini vermek üzere meyhaneye dönmeyi düşünüyordu.

Bu arada Yargıç Kerstorf ve Binbaşı Verder, ilk incelemelerine başlamışlardı. Bazıları meyhanenin anayola bakan cephesinde, bazıları da arka bahçede ya da köknar ormanının sınırında nöbet tutan polisler, meraklıları uzakta tutmakla görevlendirilmişlerdi.

Salona giren yargıç, binbaşı, doktor ve Bay Johausen orada meyhaneci ile karşılaştılar,

Kroff kendilerini banka kuryesinin cesedinin bulunduğu odaya götürdü.

Bahtsız Poch'un cansız bedenini gören Bay Johausen'in içi sızladı. Şirketine uzun yıllar hizmet vermiş olan Poch, solgun yüzü ve ölümünün üzerinden yirmi dört saat geçtiği için katılaşmış bedeni ile uyurken darbeyi aldığı pozisyonda yatağında yatıyordu. Dün sabah odadan hiç ses gelmediğini fark eden Kroff, onun talimatları doğrultusunda kendisini uyandırmaya çalışmıştı, ancak sürücünün saat yediye doğru gelmesiyle ikisi birlikte içerden kilitli olan kapıyı vurmuşlar, hiçbir yanıt alamamışlardı. O zaman endişeleri artmış ve kapıyı zorlayarak içeri girdiklerinde Poch'un hâlâ sıcak olan cansız bedeniyle karşılaşmışlardı.

Yatağın yanındaki masanın üzerinde Johausen kardeşler şirketinin ilk harflerinin yer aldığı ve zinciri yere uzanan çanta görülüyordu, içindeki on beş bin rublenin yerinde yeller esiyordu.

Doktor Hamine, cesedi incelediğinde kurbanın çok kan kaybetmiş olduğunu anladı. Yarı pıhtılaşmış kırmızı bir sıvı birikintisi yataktan kapıya doğru uzanıyordu. Poch'un katılaşmış gömleğinde, beşinci kaburga hizasının biraz solunda ilginç bir yara izini belli eden bir delik vardı. Bıçağın, tahta bir sapın üzerine yerleştirilmiş, on, on beş santim uzunluğundaki İsveç sustalılarından biri olduğuna hiç şüphe yoktu. Bıçak yaranın ağzında kendine özgü bir iz bırakmıştı. Katil bıçağı öyle şiddetli saplamıştı ki, tek bir darbe kalbi delerek ani bir ölüme neden olmuştu.

Katilin hedefi açıkça ortadaydı. Poch'un çantasındaki paralar kaybolduğu için, cinayet nedeninin hırsızlık olduğu anlaşılıyordu.

Ama katil odaya nasıl girebilmişti?... Kapı meyhaneci ve Broks'un dışarıdan zorlamasını gerektirecek şekilde kilitli olduğuna göre, anayola bakan pencereden içeri girmişti. Buna hiç şüphe yoktu, zaten dışarıdan incelenen pencerenin durumu da bunu kanıtlıyordu.

Yastığın üzerindeki kan izleri sayesinde Poch'un evrak çantasını yastığın altına yerleştirmiş olduğu, katilin kanlı elleriyle onu aradığı ve içini boşalttıktan sonra masanın üzerine bıraktığı anlaşılıyordu.

Bu çeşitli saptamalar, yetkililerin tüm sorularına mantıklı yanıtlar veren meyhanecinin yanında, titiz incelemeler sonunda yapılıyordu.

Yargıç ve binbaşı sorguya geçmeden önce, incelemelerini dışarıda da

sürdürmeye karar verdiler. Hanın etrafını dolaşmak ve katilin orada ipucu bırakıp bırakmadığını araştırmak gerekiyordu.

ikisi birlikte, yanlarındaki Doktor Hamine ve Bay Johausen ile dışarı çıktılar.

Kroff ve Riga’dan gelen polisler kendilerini izlerken, köylüler otuz adım uzakta bekletiliyorlardı.

Öncelikle katilin içeri girdiği oda penceresi ciddi bir şekilde incelendi, ilk bakışta oldukça kötü bir durumda olduğu anlaşılan sağ kanadın bir levye ile zorlandığı ve demir kancanın yerinden oynadığı fark ediliyordu. Katil parçaları yere dağılmış olan camlardan birini kırarak kolunu içeri sokmuş, pencereye arkadan destek olan dikmeyi itmişti. Bu durumda katilin içeri bu pencereden girdiğine ve cinayeti işledikten sonra yine oradan kaçtığına hiç şüphe yoktu.

Hanın önünde ayın 13’ünü 14’üne bağlayan gece yağan şiddetli yağmurlarla ıslanan toprağın muhafaza ettiği çok sayıda ayak izi vardı. Ancak birbirleriyle kesiştikleri ve iç içe geçtikleri için delil olarak kullanılamazlardı. Bunun nedeni dün polisler Pernau’dan gelme

den önce toplanan meraklıların, Kroff'un kendilerini engellemesine aldırmadan hanın etrafında dolaşmış olmalarıydı.

O zaman Yargıç Kerstorf ve Binbaşı Verder, meçhul yolcunun geceyi geçirdiği odanın penceresinin önüne geldiler. Kuşku uyandıracak hiçbir belirti yoktu. Sıkıca kapanmış olan pencere kanatları, dünden, yani yolcunun meyhaneyi aceleyle terk ettiği saatten beri hiç açılmamışlardı. Çerçevenin üzerinde birkaç hafif çizik vardı, pervaza da aynı şekilde bu pencereden giren birinin ayakkabısıyla sertçe basılmış gibi görünüyordu.

Sonra yargıç, doktor, binbaşı ve bankacı hana geri döndüler.

Şimdi sıra salonun bitişiğindeki yolcunun odasını incelemeye gelmişti. Kapının önünde polisler sırayla nöbet tutuyordu.

Kapı açıldı. Odanın içine koyu bir karanlık hakimdi. Pencereye yönelen binbaşı ahşap dikmeyi çevirerek açtı, tepe pervazına sabitlenmiş kancayı yerinden çıkararak kanatları dışarı itti.

Dışarıdan giren ışıkla aydınlanan oda yolcunun bıraktığı haldeydi, geceyi geçirdiği yatak üstünkörü toplanmış, Kroff'un söndürdü-ğü içyağından yapılmış mum neredeyse tamamıyla tükenmişti, iki tahta iskemle hiçbir

karmaşa yaşanmadığını kanıtlamasına her zamanki yerlerinde duruyorlardı, odanın dibindeki çam duvara monte edilmiş şöminenin ocağında küller ve uzun zamandır yakılmamış iki uçlu köseğiler vardı, eski dolabın içine bakıldığında hiçbir şey bulunamadı.

Bu odada dışarıdan incelenen pencere pervazındaki çizikler dışında herhangi bir ipucu elde edilememişti. Yine de bu oldukça önemli bir delildi.

Kroff'un bahçenin dönemecindeki ek binada bulunan odasının incelenmesinden sonra araştırmalar tamamlanmıştı. Polisler kümesin sundurmalarını, yüksek çite kadar uzanan sebze bahçesini dikkatle incelediler. Çitte herhangi bir kırığa rastlanmadı. Bu durumda katilin dışarıdan gelip kurbanın penceresinin kanadını zorlayarak içeri girme ihtimali ortadan kalkıyordu.

O zaman Yargıç Kerstorf hancının sorgulanmasına karar verdi. Yanındaki zabıt katibiyle birlikte büyük salonun masasındaki yerini aldı. Kroff'un ifadesini öğrenmek isteyen Binbaşı Verder, Doktor Hamine ve Bay Johausen'de masaya oturdular. Kroff bildiklerini anlatması için içeri çağırıldı.

“Bay Yargıç,” dedi kararlı bir ses tonuyla “önceki akşam saat sekize doğru hana gelen iki yolcu geceyi geçirmek için benden oda istediler. Yolculardan biri geçirdiği bir kaza nedeniyle hafifçe topallıyordu, posta arabası buradan iki yüz adım uzaktaki Pernau yolunda devrilmişti.”

“Bu Johausen Bankası'nın çalışanı Poch'muydu?...”

“Evet... bunu kendisinden öğrendim... Bana olan bitenleri anlattı, fırtına sırasında atların dengelerini kaybetmeleri üzerine, araba devrilmişti... Bacağındaki sıyrık olmasa, sürücü ile Pernau'da olacaktı. O gece göremediğim sürücüye gelince, ertesi sabah buraya gelmesi gerekiyordu, arabayı tamir ettikten sonra Poch ve yol arkadaşını götürmek üzere geri geldi.”

“Poch, Revel'e ne için gittiğini söylemedi mi?...” diye sordu yargıç.

“Hayır... benden yemek servisi yapmamı rica etti, yemeğini büyük bir iştahla yedikten sonra, saat dokuzda kendisine ayrılan odaya geçerek kapıyı içeriden kilitledi, sürgüyü çekmeyi de ihmal etmedi.”

“Ya diğer yolcu?”

“Diğer yolcu,” diye yanıtladı Kroff, “Poch'la birlikte yemek yemeden benden odasını göstermemi istedi. Odasına çekileceği sırada sürücünün

dönüşünü beklemeyeceğini ve sabah dörtte yola çıkacağını söyledi...”

“Bu yolcunun kim olduğunu biliyor musunuz?...”

“Hayır, Bay Yargıç ve zavallı Poch da benden fazlasını bilmiyordu... Yemekte bana yolculuk sırasında hiç konuşmayan yol arkadaşının, tanınmak istemeyen biri gibi sürekli olarak yüzünü kapüşonuyla gizlediğini söyledi... Ben de yüzünü göremedim, eşkalini bildirmem mümkün değil.”

“Bu iki yolcu geldiğinde Kırık Haçta başka müşteri var mıydı?”

“Bu çevrede yaşayan beş, altı köylü ve ormancı vardı, ayrıca Onbaşı Eck’de adamlarından biriyle buradaydı.”

“Ah!” dedi Bay Johausen, “Onbaşı Eck!... Ama Poch’u tanımıyor muydu?...”

“Elbette, yemek boyunca sohbet ettiler...” “Ve herkes gitti mi?...” diye sordu yargıç. “Yaklaşık sekiz buçukta,” diye karşılık ver-

di Kroff. “O zaman iç sürgüleri yerleştirdikten sonra salonun kapısını anahtarla kilitledim.” “Yani dışarıdan içeri girmek mümkün değil miydi?...”

“Hayır, Bay Yargıç”

“Anahtar olmazsa, içeriden açmak da mümkün değil miydi?...”

“Söylediğiniz gibi.”

“Sabah kapıyı o halde mi buldunuz?...” “Evet. Yolcu odasından çıktığında saat dörttü... Ona fenerimle yol gösterdim... Bana bir ruble ödedi... Kapüşonu dünkü gibi yüzünü gizlediğinden kim olduğunu göremedim...”

“Nereye gideceğini söylemedi mi?...” “Söylemedi.”

“Gece boyunca herhangi bir gürültü duydunuz mu?...”

“Hayır.”

“Size göre, Kroff,” diye sordu yargıç, “yolcu hanı terk ettiğinde cinayet işlenmiş miydi?...”

“Sanırım öyle.”

“Yolcu gittikten sonra ne yaptınız?...” “Odama döndüm, günün dogmasını beklemek üzere yatağıma uzandım, ama uykuya dalamadım...”

“Yani saat dörtle altı arasında Poch’un odasından herhangi bir gürültü gelse, bunu kesinlikle duyabilirdiniz?...”

“Kesinlikle, çünkü bahçeye baksa da odam onunkinin hemen

bitişigindeydi, Poch’la katil arasında bir boğuşma olsaydı...”

“Öyle” dedi Binbaşı Verder, “ama boğuşma olmadı, bu bahtsız kalbini hedef alan bir bıçak darbesiyle yatağında ölüp gitti!”

Her şey ortadaydı, cinayetin yolcu handan ayrılmadan önce işlendiği şüphesizdi. Yine de dörtle beş arası fırtınanın en şiddetli estiği saatlerdi, yol ıssız, gece karanlıktı ve bir eşkıya kapıyı zorlayarak hiç fark edilmeden içeri girebilirdi. Kroff kendisine yöneltilen sorulara oldukça kesin yanıtlar veriyordu. Şüphelerin kendi üzerinde yoğunlaşacağını hiç düşünmediğinden kuşku yoktu. Zaten katilin dışarıdan gelerek pencere kanadını zorlayıp camı kırdıktan sonra pencereyi açtığı ve cinayeti işlemesinin ardından on beş bin rubleyi alarak aynı pencereden kaçtığı kanıtlanmıştı.

Sonra Kroff cinayetten nasıl haberdar olduğunu anlattı. Saat yedide kalktıktan sonra salonda gidip gelirken, tamirci ve muavini arabanın başında bırakan Brooks gelmişti. İkisi birlikte Poch’u uyandırmak istediklerinde içerden hiçbir yanıt gelmemişti... O zaman kapıyı zorlayarak odaya girmiş ve karşılarında banka kuryesinin cesedini bulmuşlardı.

“O sırada bu bahtsızın herhangi bir yaşam belirtisi göstermediğinden emin misiniz?” diye sordu Yargıç Kerstorf.

“Kesinlikle hayır, Bay Yargıç,” diye yanıtladı ne kadar kaba saba olsa da heyecanlanmış gibi görünen Kroff. “Broks ve ben onu hayata döndürmek için elimizden geleni yaptık, ama başaramadık!... Düşünsenize kalbine inen böyle bir darbeden sonra!...”

“Poch’un kapısının içerden kilitlenmiş olduğunu söylüyorsunuz?...” diye üsteledi yargıç.

“Evet, sürgü ve kilitle...” diye karşılık verdi Kroff. “Sürücü Broks da buna tanık oldu. Kapıyı bu yüzden zorladık...”

“Broks hemen yola çıktı mı?...”

“Evet, Bay Yargıç, son süratle. Bir an önce Pernau’ya gidip polisi durumdan haberdar etmek için acele ediyordu.”

“Broks geri dönmedi mi?...”

“Hayır, ama sorgulanacağını bildiği için bu sabah gelmesi gerekir.”

“Tamam,” diye karşılık verdi Bay Kerstorf, “gidebilirsiniz, ama hanı terk etmeyin, ifadenize yeniden başvurabiliriz...”

“Buradayım.”

Kroff'un sorgusunun başında ismi, soyadı, yaşı ve özellikleri ile ilgili olarak verdiği bilgiler zabıt katibince kaydedilmişti, soruşturma sırasında ifadesine yeniden başvurulacaktı Bu arada sürücü Broks’un hana geldiği yargıca bildirilmişti, ikinci tanık oydu ve ifadesi en az Kroff'unki kadar önemliydi, zaten bu iki ifade karşılaştırılacaktı.

Broks salona alındı.

Savcının isteği üzerine, ismini, soyadını, yaşını ve mesleğini söyledi.

ifadesi sırasında Riga’dan aldığı yolcular, araba kazası, Poch ve yol arkadaşının geceyi Kırık Haç meyhanesinde geçirmeye karar vermeleri de dahil olmak üzere hiçbir ayrıntıyı atlamadı.

Dahası cinayeti nasıl öğrendikleri, Poch’un çağrılarına yanıt vermemesi üzerine kapıyı kırmak zorunda kalmaları ile ilgili sözleri meyhanecininki ile uyuşuyordu.

Ancak ortaya konması gereken önemli bir noktanın üzerinde ısrarla duruyordu, banka kuryesi yolculuk sırasında Johausen şirketi adına Revel’e yüklü miktarda para götürdüğünü tedbirsizce açıklamıştı.

“Diğer yolcunun ve her mola yerinde değişen sürücülerin çantasını fark etmemeleri mümkün değildi, hatta onu bu konuda uyardım.” Arabaya Riga’dan binen yolcu sorulduğunda, “Onu tanımıyorum,” diye yanıtladı Broks, “yüzünü görebilmem imkansızdı.”

“Araba yola çıkmak üzereyken mi geldi?...” “Birkaç dakika önce.”

“Yerini önceden ayırtmamış mıydı?...” “Hayır, Bay Yargıç.”

“Revel’e mi gidiyordu?...”

“Bilet ücretini Revel için ödedi, söyleyebileceklerimin hepsi bu.”

“Arabayı tamir etmek için ertesi gün geleceğiniz kararlaştırılmamış mıydı?...”

“Evet, Bay Yargıç, Poch ve yol arkadaşını götürmek için.”

“Bununla birlikte bu yolcu ertesi sabah dörtte Kırık Haç tan ayrıldı?...”

“Kroff adamın handa olmadığını söylediğinde ben de çok şaşırdım, Bay Yargıç...” “Bundan nasıl bir sonuç çıkardınız?...” diye sordu Bay Kerstorf.

“Sanırım niyeti Pernau’ya gitmekti, bu yüzden on iki millik mesafeyi yaya olarak gitmeye karar verdi.”

“Niyeti buysa,” diye karşılık verdi yargıç, “Pernau’ya araba kazasından

hemen sonra da gidebilirdi...”

“Gerçekten de öyle Bay Yargıç,” diye yanıtladı, “ben de aynı şeyi düşünmüştüm.”

Arabacının sorgusu da kısa süre sonra tamamlandı, Broks’a salondan çıkabileceği söylendi.

Dışarı çıkmasının ardından Binbaşı Verder, Doktor Hamine’e şunları söyledi,

“Kurbanın bedenim bir kez daha inceleyecek misiniz?...”

“Hayır Binbaşı,” diye yanıtladı doktor. “Yaranın yerini, şeklini ve özelliklerini kesin bir şekilde saptadım...”

“Bıçakla mı saldırılmış?...”

“Sapı derinin üzerinde iz bırakan bir bıçakla,” diye karşılık verdi Doktor Hamine.

Belki de bu, soruşturmanın sonucunu etkileyecek bir ipucuydu.

“Zavallı Poch’un cesedinin gömüleceği Riga’ya götürülmesi için gerekli talimatları verebilir miyim?...” diye sordu Bay Johausen

“Verebilirsiniz,” diye yanıtladı yargıç.

“Sanırım, artık yola çıkabiliriz?..”, diye sordu doktor.

“Evet,” diye karşılık verdi binbaşı, “dinlenecek başka tanık olmadığına göre...”

“Handan ayrılmadan önce, yolcunun odasını bir kez daha incelemek istiyorum,” dedi Bay Kerstorf. “Belki gözümüzden kaçmış ipuçları olabilir?...”

Yargıç, binbaşı, doktor ve Bay Johausen odaya geri döndüler.

Meyhaneci sorularını yanıtlamak üzere onlara eşlik ediyordu.

Yargıcın niyeti herhangi bir ipucu olup olmadığını öğrenmek amacıyla ocağın küllerini karıştırmaktı. Şöminenin bir köşesinde duran demir maşayı incelediğinde onun zorlanarak örselenmiş olduğunu fark etti. Katil Poch’un odasının pencere kanadını bununla zorlamış olabilir miydi...? Bu oldukça muhtemel görünüyordu, bu saptamanın pencere pervazında tespit edilen sıyrıklarla birleştirilmesi, handan çıkarak Kroff'un kendilerini duyamayacağı bir mesafeye vardıklarında, yargıcın arkadaşlarına şu değerlendirmeyi yapmasına yol açıyordu;

“Cinayeti üç kişi işlemiş olabilir: ya dışarıdan gelen bir eşkıya, ya meyhaneci ya da geceyi handa geçiren yolcu. Ancak kanıt olarak mahkemeye sunulacak olan bu maşanın bulunması ve penceredeki izler hiçbir şüpheye yer bırakmıyor. Yolcu Poch’un çantasında yüklü miktarda para olduğunu biliyordu. Gece odasının penceresinden çıktıktan sonra maşayı bir levye gibi kullanarak diğer pencerenin kanadını açtı, banka kuryesinin öldürdükten sonra parayı alarak odasına geri döndü ve sabah dörtte her zamanki gibi yüzünü kapüşonuyla gizleyerek handan ayrıldı... Katil kesinlikle bu yolcu olmalı....”

Bu değerlendirmenin itiraz edilecek bir yanı yoktu. Bu yolcu kimdi, onun kimliğini saptamak mümkün olacak mıydı?...

“Baylar,” dedi o zaman Binbaşı Verder, “Olayların Bay Kerstorf'un söylediği gibi gelişmesi muhtemeldir... Ama soruşturmalarda her zaman sürprizler yaşanabilir, bu yüzden bazı tedbirler almamız gerekecek... Yolcunun odasını kilitleyip anahtarı yanıma alacağım ve iki polisi sürekli olarak nöbet tutmaları için burada bırakacağım... Hanı asla terk etmeyecek ve hancıyı gözetim altında, tutacaklar.”

Bu önlemlerin onaylanması üzerine, binbaşı talimatlarını verdi.

Landoya binmeden önce, yargıçla baş başa görüşen Bay Johausen, ona şunları söyledi, “Şu ana kadar kimseye açmadığım bir sır var, Bay Kerstorf, bunu bilmenizin uygun olacağını düşünüyorum...”

“Nedir? “

“Paraların numaraları bende... Yüz elli adet yüz rublelik ...”

“Ah! numaralarını mı aldınız?...” diye karşılık verdi yargıç düşünceli bir ifadeyle.

“Evet, her zamanki gibi ve bu numaraları Baltık bölgesi ve Rusya’daki bankalara bildireceğim...”

“Bunu yapmanızın doğru olacağını sanmıyorum,” dedi Bay Kerstorf. Bu önlem hırsızın kulağına gidebilir, bu durumda kendini riske atmamak için paralarınızın numaralarının bilinmediği yabancı bir ülkeye gidebilir... Bırakın rahat hareket etsin, belki bu şekilde onu ele geçirebiliriz”

Birkaç saniye sonra yargıç, zabıt katibi, bankacı, Binbaşı Verder ve Doktor Hamine landoyla birlikte yola koyuldular.

Kırık Haç meyhanesi, gece gündüz nöbet tutacak olan iki polise emanet

edilmişti.

8

Yetkililerin Kırık Haç meyhanesinde yürüttükleri soruşturmadan bir gün sonra, 16 Nisanda, Livonya'nın önemli kentlerinden biri olan Dorpat'daki üniversite bahçesinde dolaşan beş, altı genç hararetli hararetli bir şeyler tartışıyorlardı.

Belleri deri kemerlerle sıkıca sarılmış, göz alıcı renkli kasketleri şık bir şekilde kulaklarına doğru yatmış bir halde volta atarlarken uzun botları kumun üzerinde gıcırdıyordu.

"Kendi payıma, masada yer alacak turnabalıklarının tazeliğine güvence veriyorum... Aa'dan geliyorlar, daha dün gece avlandılar... Stroemlingler* için onları yakalayan Ossel'li balıkçılara iyi para verildi, bir kadeh harika kummelin yanında onları lezzetli bulmayan biri çıkarsa kafamı kıracağım!"

"Ya sen Siegfried?..." diye sordu öğrencilerin yaşça en büyükleri.

"Ben," diye karşılık verdi Siegfried, "ben av hayvanlarından sorumluyum, dağtavuklarımın ve yaban horozlarımın enfes olmadığını iddia edenler karşılamada hizmetçinizi bulacak!" "Jambonların mükemmel olduğunu iddia ediyorum," dedi bir üçüncü, "tıpkı kızarmış jambonlar ve pourogenlar gibi... Böylesine leziz etli börekleri daha önce yediğini söyleyecek biri çıkarsa, o an ölmeyi tercih ederim!... Sevgili Kari, onları özellikle sana tavsiye ederim..." "Güzel," diye karşılık verdi, kendisine önadıyla hitap eden arkadaşına. "Bu güzel yiyecekler sayesinde Üniversite şölenini hakkıyla kutlayacağız... Ama bir koşulla, bu şölen Slavlar tarafından berbat edilmedikçe..."

"Hayır!..." diye haykırdı Siegfried, "kendilerini bir şey sanmaya başlayanların bir tanesi bile orada olmayacak..."

"Ve onlara hadlerini bildirmesini bileceğiz!" diye ekledi Kari. "Şefleri olarak gördükleri o Jean kendisine dikkat etsin, bize karşı koymaya devam ederse, ağzının payını vereceğim!... Günün birinde onunla hesaplaşacağımızı biliyorum, onu hafife aldığı Almanların önünde küçük düşürmeden

üniversiteden ayrılmak istemiyorum...”

“Onu ve sevgili dostu Gospodin’i!” diye ekledi Siegfried, yumruğunu avlunun öbür ucuna doğru savurarak.

“Gospodin ve efendimiz olacaklarını düşünen herkese!...” diye haykırdı Kari. “Alman ırkıyla başa çıkmanın o kadar kolay olmadığını görecekler!. Slav köle demek, biz bu iki sözcüğü Livonya milli marşında bir araya getirerek onlara söyleteceğiz....”

“Hem de Almanca!” diye ekledi Siegfried, arkadaşları korkunç bir “hoch” çekerken.

Görüldüğü gibi bu gençler şölen yemeğine oldukça iyi hazırlanmışlardı, ayrıca Slav kökenli öğrencilerle bir tartışma, hatta bir kavga çıkarırlarsa, daha iyi yapmış olacaklarını düşünüyorlardı. Bunlar yeterince hırçın çocuklardı, Karl’ın onların içinde özel bir yeri vardı. İsmi ve konumuyla arkadaşlarını etkisi altında tutuyordu ve onları üzücü bir şekilde sonuçlanabilecek bir çatışmaya sürükleyebilirdi.

Yürekli olduğu kadar kinci ve kavgacı kişiliğiyle üniversite gençliğinin bir bölümü üzerinde hakimiyetini kurmuş olan bu Kari kimdi?... Uzun boyu, güneş sarısı saçları, sert bakışları ve şeytani yüz ifadesi ile her zaman en öne atılmakta hiç tereddüt etmiyordu.

Karl, bankacı Frank Johausen’in oğluydu. Bu yıl üniversite eğitimini tamamlayacaktı. Birkaç ay sonra babasının ve amcasının şirketindeki doğal görevine başlamak üzere Riga’ya dönecekti.

Ya Siegfred ve Karl’ın tehdit dolu önerilerine hedef olan bu Jean kimdi?... Riga’lı Profesör Dimitri Nicolef'in oğlu olan Jean kendisi gibi Slav kökenli arkadaşı Gospodin’e, Kari Johausen’in Siegfried’e duyduğu güveni besliyordu.

Hanse’ın eski kenti Dorpat, 1750’de Ruslar tarafından kurulmuştu. Bazı tarihçiler kuruluşunu, dünyanın sonunun geleceğinin söylendiği o meşhur 1000 yılına kadar dayandırmak istiyorlarsa da bu genellikle böyle kabul edilirdi.

Baltık bölgesinin bu en çekici kentinin kuruluş tarihi ile ilgili bazı şüpheler varsa da aynı şey 1632’de Gustave-Adolphe tarafından kurulan ve 1812’de restore edilerek bugünkü halini alan ünlü üniversitesi için geçerli değildi. Bazı gezginlere göre, çağdaş bir Yunan kenti olarak kabul edilebilecek olan Dorpat’ın evleri Kral Othon’un başkentinde yapılarak

hazır bir halde buraya getirilmişti.

Dorpat ticari anlamda gelişkin bir kent değildi. Gruplar, hatta daha doğrusu birbirlerine kardeşçe duygular beslemeyen “uluslar” halinde bölünmüş üniversitesiyle daha ziyade bir öğrenci şehriydi. Bu söylenenler doğrultusunda Slav ve Alman halkları arasındaki ilişkilerin, en az Estonya’nın, Livonya’nın ve Courlande’ın diğer şehirlerindeki kadar gergin olduğu tahmin edilebilirdi.

Dorpat’ta huzur, ancak öğrencilerin yaz günlerinin dayanılmaz sıcaklarında ailelerinin yanlarına dönmeleriyle sağlanabiliyordu.

Zaten dokuz yüzü bulan sayıları, Almanca okunan fen ve edebiyat dersleri için yetmiş iki eğitmeni ve bunun için de yılda iki yüz otuz dört bin rublelik büyük bir bütçeyi gerektiriyordu. Avrupa’nın en önemli ve en çok izlenen üniversite kütüphanesindeki kitapların sayısı dört bini buluyordu.

Coğrafi konumu nedeniyle ticaretin hiç gelişmediği söylenemezdi. Riga’ya iki yüz, Petersburg’a ise yalnızca yüz otuz kilometre uzaklıkta bulunan ve Baltık bölgesi anayollarının kesiştiği bu kentin, Hanse’ın en müreffeh şehirlerinden biri olduğu nasıl unutulabilirdi?

Az gelişmiş olsa da ticaret Almanların elindeydi. Neticede yerli halkı oluşturan Estonyalılar yalnızca vasıfsız işçi ve hizmetli olarak çalışıyorlardı.

Dorpat, Embach nehrine yukarıdan bakan bir tepenin üzerine göz alıcı bir şekilde kurulmuştu. Uzun caddeleri kenti üç mahalleye ayırıyordu. Turistler gözlemevini, Yunan tarzı sivri kemer stilinin yıkıntılannı barındıran kilisesini ziyaret ederlerdi. Meraklılar tarafından çok beğenilen botanik bahçesini gezenler oradan gördüklerine doyamamış olarak ayrılırlardı.

Dorpat nüfusunun büyük çoğunluğunu oluşturan Almanların sayısı, üniversitede de aynı şekilde daha fazlaydı.

Dokuz yüz öğrencinin en fazla ellisi Slav ırkındandı.

Bunların en önde geleni Jean Nicolef'ti. Arkadaşları onu şef olarak olmasa da rektörün makul ve tedbirli davranışlarına rağmen, önüne geçemediği tartışmalarda sözcüleri olarak kabul ediyorlardı.

O gün Karl Johausen ve grubu bahçede volta atarak şölenlerini berbat edecek olasılıklar üzerine tartışırlarken yürekten ve doğuştan Rus olan bir başka grup, biraz uzakta aynı konuyu görüşüyordu.

Bu öğrencilerden biri on sekiz yaşında olmasına rağmen, oldukça güçlü bir

bedene, ortanın üzerinde bir boya sahipti, bakışları içten ve canlı, yüzü çekiciydi, yanaklarında henüz yeni terlemiş hafif bir sakal, dudaklarının üzerinde ise ince bir bıyık vardı. Bu genç adam, zihni gelecekteki sorunlarla meşgul çalışkan bir kişinin ciddi yüz ifadesine sahip olsa da daha ilk bakışta derin bir sempati uyandırıyordu.

Jean Nicolef bu yıl üniversitedeki ikinci senesini tamamlayacaktı. Onu yalnızca ablası İI

ka'ya olan benzerliğiyle tanımak mümkündü. Görevlerinin bilincinde olan bu iki kardeş düşünceli ve ciddi bir mizaca sahiptiler, hatta Jean'ın yaşından beklenmeyecek bir sorumluluk duygusuna sahip olduğu söylenebilirdi.

Bu özellikleri ve Slav düşüncelerini savunurken gösterdiği kararlılıkla arkadaşlarının üzerinde belli bir etkisi vardı.

Arkadaşı Gospodin, Revel'in zengin Estonyalı ailelerinden birine mensuptu. Jean'dan bir yaş büyük olmasına rağmen, davranışları daha çocuksuydu. Tartışmalarda makul bir yanıt vermektense, saldırganca davranmaya meyilli, eğlenceye ve spora düşkün, temiz yürekli bir genç olan Gospodin, Jean'a karşı içten bir dostluk besliyor, bu özellikleriyle Jean'ın en güvenilir dostlarından biri olmayı hak ediyordu.

Bu gençler üniversitenin çeşitli gruplarını hareketlendiren şölen hazırlıklarından başka ne konuşabilirlerdi?...

Ve Gospodin her zamanki gibi coşkuyla konuşuyor, Jean onun taşkınlıklarını boşuna bir çabayla önlemeye çalışıyordu.

"Evet," diye haykırdı, "bu Cermenler bizi şölenlerden dışlamaya çalışıyorlar!... Festivale katılmamamız için, verdiğimiz katkı payını kabul etmediler!... Bardaklarını bizimkilerle tokuşturmaktan utanıyorlar!... Ama henüz son söz söylenmedi, yemekleri tatlı servisinden önce sona erebilir!"

"Bunu çok alçakça bir davranış olduğunu kabul ediyorum," diye karşılık verdi Jean. "Yine de bu onlarla dövüşmemizi gerektiren bir neden değil!... Onlar bayramı kendi aralarında kutlamak istiyorlar, kabul!... Sevgili Gospodin, biz de kendi aramızda kutlarız, üniversite şerefine kaldıracağımız bardaklarımız onlardan aşağı kalmayacak!"

Oysa ateşli Gospodin böyle düşünmüyordu. Bu durumu kabullenmek geri adım atmak anlamına gelecekti, kendine özgü sözcüklerle öfkesini belli ediyor, köpürüyordu.

“Tamam, Jean,” diye karşılık verdi, “sen iyi niyetlisin ve akıllı olduğun kadar yürekli olduğuna da kimsenin şüphesi yok!... Bana gelince, ben makul değilim ve olmak da istemiyorum! Karl Johausen ve çetesinin bize hakaret ettiklerini düşünüyorum, buna uzun süre tahammül etmeyeceğim...”

“Şu Karl denen Almanı kendi haline bırak, Gospodin,” diye yanıtladı Jean Nicolef, “ne davranışlarını, ne de sözlerini ciddiye alma!... Birkaç ay sonra ikiniz de mezun olacaksınız, ırk ve köken sorunu gündeme gelmedikçe birbirinizi bir daha asla görmeyeceksiniz...” “Bu mümkündür, mantıklı Nestor!” diye karşılık verdi Gospodin, “senin gibi kendine hakim olabilmek ne güzel!... Ama buradan Kari Johausen’e hak ettiği dersi vermeden ayrılırsam, içim rahat etmeyecek!”

“Haydi,” dedi Jean, “onları gereksiz yere kışkırtarak ellerine koz vermeyelim...”

“Gereksiz yere mi?...” diye haykırdı öfkeli genç adam. “Sana binlercesini sayabilirim; yüz ifadesini beğenmiyorum, tavırları canımı sıkıyor, sesinin tonu, aşağılayıcı bakışları, arkadaşlarının onu grubun lideri olarak kabul ettiklerinde girdiği havalar hoşuma gitmiyor.” “Bunlar hiç önemli değil, Gospodin,” dedi dostluğunun belirtisi olarak içgüdüsel bir hareketle arkadaşının kolunu tutan Jean Nicolef. “Doğrudan bir hakaret olmadıkça, bunları bir tahrik unsuru olarak kabul edemem!... Ah! bir hakaret etseler, yanıt vermek için en önde ben olacağım dostum, bana güvenebilirsin!”

“Ve biz de yanında olacağız, Jean,” diye desteklediler grubun diğer üyeleri.

“Bunu biliyorum,” dedi iflah olmaz Gospodin. “Ama Jean’ın, o Kari tarafından özellikle hedef alındığını fark etmemesine şaşınyorum...” “Ne demek istiyorsun, Gospodin?...” “Demek istediğim, bizim bu Almanlarla okulla ilgili çekişmelerimiz var, oysa Kari Johausen, Jean Nicolef'e başka bir gözle bakıyor!...”

Jean, Gospodin’in neyi ima ettiğini anlamıştı. Johausen’ler ve Nicolef'ler arasındaki rekabet üniversite öğrencileri tarafından biliniyordu. Bu iki ailenin reislerinin seçimlerde birbirlerine rakip olacağından herkes haberdardı, kim kamuoyunun ve yönetici kesimlerin desteğini alırsa, diğerini alaşağı edecekti.

Gospodin, arkadaşının özel konumundan yararlanarak babaların arasındaki rekabeti oğullara taşımakla iyi etmemişti.

Ne yazık ki, öfkelendiğinde kendine hakim olamıyor, ölçüyü kaçırıyordu.

Yine de Jean yanıt vermedi. Kam yüreğine çekilirken, yüzü hafifçe soldu.

Ama kendine hakim olabilmek için yeterince güçlüydü, Kari Johausen ve grubunun bulunduğu yöne doğru sertçe bakarak,

“Bundan söz etmeyelim, Gospodin,” dedi hafifçe titreyen ciddi bir sesle. “Tartışmalarımızda Bay Johausen’in isminin geçmesine asla izin vermedim, umarım Karl’da aynı titizliği göstererek babamın ismini ağzına almaz!... Eğer buna dikkat etmezse...”

“Jean’m hakkı var,” dedi öğrencilerden biri, “Gospodin, bunu söylemekle iyi etmedin. Bizi Riga’da değil, Dorpat’ta neler olup bittiği ilgilendiriyor.”

“Evet,” diye karşılık verdi tartışmayı ilk baştaki konuya çekmek isteyen Jean Nicolef “Yine de hiçbir şeyi abartmadan, olayları akışına bırakalım...”

“Anladığım kadarıyla Jean,” diye sordu öğrencilerden biri, “Kari Johausen ve grubunun bizi şölenden dışlama konusundaki tutumlarını protesto etmemizi gerekli bulmuyorsun?...” “Yeni bir gelişme yaşanmadıkça, tamamıyla ilgisizmiş gibi davranmamız gerektiğini düşünüyorum.”

“Yaşasın ilgisizlik!” diye karşılık verdi Gospodin, kafasını ikna olmamış bir ifadeyle sallayarak. “Arkadaşlarımızın bunu kabul edip etmeyeceklerini görmek lazım... Fazlasıyla öfkeliler, Jean, seni uyarıyorum.

“Sayende, Gospodin.”

“Hayır Jean, küçümseyen bir bakış, kötü telaffuz edilmiş bir sözcük baruthanenin ateş almasına yetecek!”

“Güzel!” diye haykırdı Jean Nicolef gülerek, “barutlar patlamayacak dostum, çünkü onları şampanyayla ıslatacağız!”

Bu gençlerin en makulünün verdiği yanıt sağduyunun izlerini taşıyordu. Ama taşkınlığa kapılmış olan diğerleri, tedbirli olmak konusundaki bu tavsiyelere uyacaklar mıydı?... Gün nasıl sona erecekti?... Bu şölen bir çatışmaya vesile mi olacaktı?... Slavlar provokasyonlardan kaçınsalar da Almanlar tahriklerde bulunmayacaklar mıydı?... Bundan endişelenilebilirdi.

Üniversite rektörünün de ciddi kaygılar taşıdığına şaşırmamak gerekirdi. Bir süredir öğrenciler arasında siyasi tartışmaların yaygınlaştığının, Slavlar ve Cermenler arasındaki gerginliğin arttığının farkındaydı.

Büyük çoğunluğun eğilimi üniversitenin eğitimine, köken aldığı gelenekler ve düşünceler doğrultusunda devam etmesiydi.

Hükümet orada, Baltık bölgesinde yürütülen Ruslaştırma girişimlerine

karşı güçlü bir direnç odağı bulunduğunu biliyordu. Bu nedenle ortaya çıkabilecek çatışmaların sonuçları öngörülebiliyor muydu?... Dikkatli olmak gerekiyordu. Ne kadar eski ve ne kadar saygın olursa olsun, Panslav harekete karşı direniş merkezi haline gelirse, Dorpat Üniversitesi'nin de çarın hışmına uğrayacağı ortadaydı. Bu nedenle rektör öğrencilerin tepkilerini çok yakından izliyordu. Her biri Alman yandaşı olsalar da öğretim üyeleri de bu durumdan kaygılanıyorlardı.... Siyasi mücadeleye atılan gençliğin nerede duracağını söylemek mümkün müydü?...

Aslında o gün Jean Nicolef'in konumu rektörden daha önemliydi. Rektör, Kari Johausen ve ekibinin Jean ve arkadaşlarını şölenden dışlama girişimlerinin önüne geçememişse de o, Gospodin ve diğerlerinin şöleni sabote etmelerini engellemişti. Bir tahrik ya da hakaret olmadıkça şölen salonuna girilmeyecek, Almanca şarkılara Rusça şarkılarla karşılık verilmeyecekti. Ama şarapla buğulanmış bu zihinleri kim denetleyecekti?... Jean Nicolef ve arkadaşları dışarıda toplanacaklar, kimse kendilerini rahatsız etmedikçe, üniversite bayramını kendi aralarında kutlayacaklardı.

Bu arada gün ilerliyordu. Dersler boş geçiyor, öğrenciler kitleler halinde büyük avluda toplanıyorlardı. Toplu halde gezmek, etrafı gözlemlemek ve olay çıkmasından kaçınmaktan başka yapılacak bir şey yoktu. Daha şölen başlamadan herhangi bir olayın önce bir provokasyona, sonra da çatışmaya dönüşmesinden kaygılanılabilirdi. Öğrencilerin gerginliği dikkate alındığında belki de en iyisi bu şöleni iptal etmekti... Ama yıldönümünün kutlanmasını engellemek, grupların taşkınlığının artmasına neden olarak önlenmek istenen çatışmalar için bir bahane oluşturmayacak mıydı?... Üniversite işin içinden cezalarla çıkılan liselerden farklı olmalıydı. Burada yapılması gereken grup liderlerini kontrol altında tutmaktı, bu oldukça ciddi bir önlemdi.

Kari Johausen, Siegfried ve arkadaşları, akşam dörtteki şölene kadar bahçeden ayrılmadılar. Öğrencilerin birçoğu yanlarına gelerek sanki şeflerinden talimat alırmışçasına onlarla bir şeyler konuşuyorlardı. Bir ara şölenin iptal edileceği söylentileri çıktı, ama bu doğru değildi, çünkü bu yasaklama daha önce de belirtildiği gibi büyük çatışmalara yol açacaktı.

Ama bu söylenti gruplar arasındaki hareketlenmenin artması için yeterli olmuştu.

Jean Nicolef ve arkadaşları bu durumdan fazla etkilenmemişlerdi. Her zamanki gibi uzakta dolaşıyorlar, zaman zaman diğer öğrencilerle karşı karşıya geliyorlardı.

O zaman gruplar birbirlerini sert bakışlarla süzüyorlar, gözler henüz dudaklardan dökülmeyeni söylüyorlardı. Jean kayıtsız bir ifadeyle sükunetini korurken, Gospodin’i sakinleştirmek hiç de kolay olmuyordu.

O kafasını hiç çevirmiyor, küçümseyici bakışlar karşısında bile başını öne eğmiyordu. Gözleri bir kılıcın demiri gibi Karl’ınkilere sabitlenmişti.

Bu tavır yalnızca iki rakiple sınırlı kalmayıp yanlarındaki arkadaşlarını da kapsayacak bir ağız dalaşı için yeterliydi.

Sonunda şölen çanı yankılandı. Yüzlerce arkadaşının önünde giden Kari Johausen kendilerine ayrılmış olan amfiteatr şeklindeki salona yöneldi.

Kısa süre sonra bahçede ailelerinin ya da velilerinin yanına gitmek üzere bekleyen Jean Nicolef, Gospodin ve elli civarında Slav öğrenciden başka kimse kalmamıştı.

Beklemeleri için hiçbir neden kalmadığına göre, sakin bir şekilde oradan ayrılabilirlerdi. Jean Nicolef de böyle düşünüyordu, ama arkadaşlarını ikna etme çabalan boşa çıkmıştı. Gospodin ve diğerleri bir mıknatıs orayı terk etmemeleri için kendilerini amfiteatra çekermişçesine zemine çakılmış gibi görünüyorlardı.

Yirmi dakika böyle geçti. Sessizce dolaşıyor, ara sıra salonun bahçeye bakan açık pencerelerine yaklaşıyorlardı. İstedikleri neydi?... Niyetleri içerden gelen gürültüleri dinlemek ve sözcükler kulaklarına hoş gelmezse, karşılık vermek miydi?...

İçerdekiler şarkılar söylemek ve kadehlerini tokuşturmak için şölenin sonunu beklememiş, ilk bardakların boşalmasıyla hepsi çakırkeyif olmaya başlamışlardı. Pencereden Jean Nicolef ve diğerlerinin içerden gelen sesleri işitecek kadar yakında olduklarını fark ettiklerinde kendilerine geldiler.

Jean arkadaşlarını ikna etmek için son bir çaba harcadı.

“Gidelim...”

“Hayır!” diye karşılık verdi Gospodin.

“Hayır!” diye karşılık verdi diğerleri.

“Beni dinlemeye ya da izlemeye niyetli değil misiniz?”

“Bu sarhoş Almanların ne söylediklerini duymak istiyoruz ve sözleri hoşumuza gitmezse, bizi izlemek zorunda kalacak olan sensin, Jean!”

“Buraya gel, Gospodin,” dedi Jean, “buraya gelmeni söylüyorum...”

“Bekle,” diye yanıtladı Gospodin, “birkaç dakika içinde bunu söyleyemeyeceksin!”

İçeride gürültü giderek artıyor, kadehlerin tokuşması, makineli tüfek mermisi gibi yayılan bağırtılara, haykırışlara karışıyordu.

Sonra koro halinde üç dörtlüklerle monoton bir şekilde süre giden ve Alman üniversitelerinde çok revaçta olan şu şarkıyı söylemeye başladılar:

Gaudeamus igitur,

Juvenes dum sumus!

Post jucundam juventutem,

Post molestam senectutem,

Nos habehit humus!

Anlaşılacağı gibi ancak bir cenaze merasiminde söylenmesi gereken bu şarkının hiç de iç açıcı bir yanı yoktu. Böyle giderse, tatlı servisinde sıra De Profundis’e gelebilirdi! Ne de olsa o şarkı da Alman tarzında bestelenmişti.

Ama o sırada bir sesin yankılandığı duyuldu, “Oh Riga, bu güzelliğinin sırrı ne?... Livonyalıların esareti!... Bir gün sarayını Alınanlardan satın alıp onları kızgın taşlar üzerinde dans ettireceğiz!...”

Rusya’da yaygın olarak bilinen bu marşı söyleyen Gospodin’di.

Sonra arkadaşları da ona eşlik ederek etkileyici ve Kutsal Moskova Marşı “Boje-Tsa-ra-Krani’”yi söylediler.

Aniden salonun kapısının açılmasıyla yüz kadar öğrenci dışarı çıktı.

Ortasında rakiplerinin çığlıkları ve hareketleriyle gözü dönmüş arkadaşlarını sakinleştirmesi imkansız hale gelen Jean Nicolef'in bulunduğu Slav grubunun etrafım çevirdiler. Kari Johausen ve yüz kadar öğrenci onları kavgaya teşvik etmek için orada bulunmasalar da haykırarak, hatta uğuldayarak söyledikleri Gaudeamus igitur’larıyla güçlü ezgisi tüm çabalarına rağmen yankılanan Rus marşını bastırmaya çalışıyorlardı.

O sırada birbirlerinin üzerine atılmaya hazır bir halde bekleyen iki öğrenci karşı karşıya geldiler. Irk meselesi Siegfried ve Gospodin arasında mı çözülecekti?... İki grup arkadaşlarının yanında yer almayacaklar mıydı?... Bu ağız dalaşı sorumluluğu üniversitenin omuzlarında kalacak bir meydan kavgasına dönüşmeyecek miydi?...

Salondan dışarı çıkan öğrencilerin gürültüsünü duyan rektör, beraberindeki

birkaç profesörle birlikte, bahçede toplanan grupları arasına doğru koşuyordu. Birbirlerine girmek üzere olan gençleri yatıştırmaya çalışsalar da bunu başaramadılar. Rektörün otoritesi işe yaramamıştı...

Zaten salon boşaldıkça sayıları giderek artan bu “Cermenlerin” ortasında elinden ne gelirdi ki?...

Sayılarının az olmasına rağmen, Jean Nicolef ve arkadaşları tehditler ve hakaretler karşısında geri basmıyorlardı.

O sırada Gospodin’e yaklaşan Siegfried, elindeki kadehin içindeki içkiyi suratına fırlattı.

Bu ilk hamleydi ve arkasından binlercesi gelecekti.

Bu arada Kari Johausen’in merdivenlerde belirmesiyle her iki grup da bir an için geri çekildi. Bankacının oğlu açılan sıraların arasından profesörün oğlunun bulunduğu gruba doğru yöneldi.

Karl’ın o anki görünüşünü tasvir etmek kolay değildi. Sakin bir şekilde rakibine doğru ilerlerken, yüzünden öfkeden çok aşağılamayı belirten bir ifade yansıyordu. Arkadaşları yanılmıyorlardı. Oraya gelmesinin tek nedeni, Jean’ın yüzüne doğrudan hakaret etmekti.

Gürültünün ardından her yanı daha da ürpertici bir sessizlik kaplamıştı. Üniversitenin rakip grupları arasındaki çatışmanın, Jean Nicolef ve Kari Johausen arasında çözümleneceği hissediliyordu. Bu arada dikkati Siegfried’dan Karl’a yönelmiş olan Gospodin, önünü kesmek ona doğru ilerledi.

Jean ona engel oldu.

“Bu benim işim!” dedi yalnızca.

Ve bu işin yalnızca kendisini ilgilendirdiğini söylemekte haklıydı.

Tüm soğukkanlılığını muhafaza ederek araya girmeye çalışan arkadaşlarının elinden kurtuldu.

“Beni engelleyemeyeceksin...” diye haykırdı öfkeden deliye dönmüş olan Gospodin.

“Ben böyle istiyorum!” diye karşılık verdi Jean Nicolef, karşı çıkılamayacak kadar kararlı bir sesle.

Sonra herkes tarafından duyulabilecek şekilde öğrenci kitlesine hitap etti,

“Siz yüzlerce kişisiniz,” dedi, “ve bizim sayımız ise elliyi geçmiyor!...

Saldırın bize!... Gücümüz yetmese de kendimizi savunacağız!... Ama sizler birer alçak olarak anılacaksınız!...”

Öğrencilerin arasından öfkeli bir homurdanma yayıldı.

O zaman Kari konuşmak istediğini belirten bir işaret yaptı. .

Yeniden sessizlik oldu.

“Evet,” dedi “alçak olarak anılacağız!... Slavların içinde kendi adına düello etmek isteyen var mı?...”

“Hepimiz!” diye haykırdı Jean’ın arkadaşları.

Jean öne doğru çıkarak,

“Kari şahsi olarak tahrik edilmek istiyorsa, bunu yapacak kişi ben olacağım,” dedi.

“Sen mi?...” diye haykırdı Kari küçümseyen bir yüz ifadesiyle.

“Evet!” diye karşılık verdi Jean. “iki arkadaşını seç... Ben kendiminkileri seçtim...”

“Sen... benimle dövüşmek mi istiyorsun?...”

“Evet... şu an hazır değilsen, yarın... Eğer istersen, hemen, şimdi!”

Öğrenciler arasındaki düellolar nadir rastlanan olaylardan değildi, hocaların buna göz yumması en hayırlısıydı, çünkü sonuçları çok önemli değildi.

Ama bu kez rakiplerin arasındaki şahsi kinden dolayı kavganın ölümcül bir şekilde sonuçlanmasından endişe duyulabilirdi.

Kari kollarını kavuşturarak Jean’ı tepeden tırnağa süzdü.

“Ah!” dedi, “tanıklarını şimdiden seçtin öyle mi?...”

“işte,” diye karşılık verdi Jean, Gospodin ve diğer bir arkadaşını işaret ederek.

“Kabul edeceklerine inanıyor musun?...”

“Kabul edeceğiz!...” diye haykırdı Gospodin. “Tamam,” diye karşılık verdi Kari, “ama benim kabul edemeyeceğim bir şey var, Jean Nicolef..”

“O da neymiş, Kari?...”

“Bir katilin oğluyla düello edilmez!...”

9

Yargıç Kerstorf, Binbaşı Verder, Doktor Hamine ve Bay Frank Johausen'in ayın 15'ini 16'sına bağlayan gecenin gündüzünde Riga'da yaşananlar şöyleydi.

Kırık Haç meyhanesinde işlenen cinayet, daha on iki saat önce şehirde yayılmıştı. Cinayetle birlikte kurbanın banka kuryesi Poch olduğu da öğrenilmişti.

Bu bahtsız şehirde iyi tanınırdı. Her gün omzundan sarkan meşin kesesi, koltuk altında kemerine zincirle bağlanmış çantasıyla Johausen şirketi adına tahsilata giderken ona rastlamak mümkündü. Herkes tarafından sevilen ve takdir edilen bu mutlu, yardımsever, iyi niyetli adamın hiçbir düşmanı yoktu. Çalışkanlığı, tutumluluğu, düzenliliği ve uyandırdığı sempati sayesinde edindiği birikimi, geleceklerini güvence altına almak için tasarruflarını birleştireceği sözlüsüyle uzun bir bekleyişten sonra evlenmenin arifesindeydi. iki gün sonra gelin ve damat beraberliklerini kutsayacak olan Protestan papazının karşısına çıkacaklardı. Aile arasında yapılacak nikah törenine diğer bankalardaki meslektaşları da katılacaktı. Johausen kardeşlerin de nikahı onurlandıracaklarına şüphe yoktu. Hazırlıklar başlamış, hatta tamamlanmıştı... Ve işte tam bu sırada Poch, Livonya yollarından birindeki ıssız bir meyhanede bir katilin bıçak darbesine hedef olmuştu.

Bu haber şehirde ne büyük bir fırtına estirmişti!

Ve gazetede ayrıntılara yer vermeden yayınlanan haberi okuyan Zenaide'nin olayı hazırlıksız bir şekilde aniden öğrenmesinin önüne geçilememişti.

Zavallı kadın büyük bir şok yaşamıştı. Önce komşuları, ardından Bayan Johausen yardımına koşmuş, onu teselli etmeye çalışmışlardı. Bahtsız kadın bu ağır darbeden sonra belki de kendini toplayamayacaktı.

Kurbanın kim olduğu bilinse de katilin kimliği açıklanamıyordu. 14 ve 15

Nisan günleri olay yerinde yapılan incelemelerden ve ta-nıklarını ifadesinden bu konuda bir sonuca varılması mümkün olmamıştı. Yetkililerin geri dönmesini beklemek gerekiyordu, hatta onların da cinayetin faili hakkında bilgi sahibi olmamaları muhtemeldi.

Kim olursa olsun, katile büyük tepki duyan halk, onun yasalarla cezalandırılmasının yeterli olmayacağını düşünüyordu. Bir zamanlar idam cezasının öncesinde uygulanan korkunç işkencelerin kaldırılmasından pişmanlık duyuluyordu. Bu hukuk dramının, adaletin yakın zamanlara kadar-idam cezası mahkumlarına oldukça zalimane davrandığı Baltık bölgesinde yaşandığını unutmamak gerekiyordu. Önce kızgın demirle dağlanıyor, sonuncuları bir cesetten farkı kalmayan bir bedene indirilen binlerce değnekle cezalandırılıyorlardı. Bu mahkumlardan bazıları, artık bir şeyler itiraf etmelerine gerek kalmamışsa, zindana kapatılarak açlıktan ölmeye mahkum ediliyorlardı.

Bazıları ise, bir damla su bile verilmeden, yalnızca tuzlu et ve balıkla besleniyordu, bu yöntem ağızdan laf almada oldukça etkili oluyordu.

Son zamanlarda bu katı uygulamalar hissedilir bir şekilde yumuşamış, hatta siyasi suçlar dışındaki kamu hukuku davalarında ölüm cezasının yerini Sibirya madenlerinde zorunlu çalışma almıştı. Riga halkı, Kırık Haç meyhanesi katilinin sürgünle cezalandırılmasını yeterli bulmuyordu.

Daha önce de belirtildiği gibi kurbanın Riga’ya getirilmesi için gerekli talimatlar verilmişti, ancak bunun nedeni yeni bir otopsi yapılması değildi.

Cesedi titizlikle inceleyen Dr. Hamine yaranın özelliklerini, biçimini ve bıçak darbesinin yara ağzındaki izlerini saptamıştı.

Ama Bay Frank Johausen banka kuryesinin cenaze töreninin şehirde yapılmasını istiyordu. Sevgi seli ve gözyaşının eşlik edeceği törenin tüm sorumluluğu şirkete ait olacaktı.

16 Nisan sabahı Binbaşı Verder üstü olan Albay Raguenof'un çalışma odasına girdi. Bu subay, elde gerekli ipuçları varsa, en başarılı hafıyelerini katilin peşine göndermek için durumdan haberdar olmayı sabırsızca bekliyordu. Daha sonra gerek olursa, bölge valisine başvurulacaktı. Elde edilen bilgilere göre, olay kamu hukukunu ilgilendiren bir hırsızlık cinayetinden başka bir şey değildi.

Binbaşı, Albay Raguenof'a soruşturma ile ilgili tüm ayrıntıları, cinayetin hangi koşullarda işlendiğini, incelemeler sırasında elde edilen ipuçlarını,

Doktor Hamine’in yaptığı otopsinin sonuçlarını aktardı.

“Anladığım kadarıyla şüpheleriniz özellikle geceyi handa geçiren yolcu üzerinde toplanıyor...”

“Kesinlikle öyle Albayım.”

“Sorgulama sırasında Kroff'un şüpheli bir davranışı dikkatinizi çekmedi mi?...”

“Geçmişinde şüpheli bir durumu olmamasına rağmen, doğal olarak akla onun da katil olabileceği geliyor,” diye karşılık verdi binbaşı. “Ama daha şafak sökmeden handan ayrılan yolcunun penceresindeki izler ve pencere kanatlarını zorlayan maşanın aynı odada bulunması, katilin kimliği konusunda şüpheye hiç yer vermiyor.”

“Yine de Kroff'un gözetim altında tutulması gerekecek...”

“Kesinlikle, Albayım, iki adamım orada nöbet tutuyorlar, meyhaneci ifade vermeye hazır bekliyor.”

“Peki, bu cinayetin dışardan gelerek kurbanın odasına girmeyi başaran biri tarafından işlenmediğine emin misiniz?....” diye sordu ısrarla Albay Raguenof.

“Çok kesin konuşmak istemiyorum,” diye karşılık verdi binbaşı, “ama Poch’un yol arkadaşıyla ilgili kanıtlar dikkate alındığında bunu kabul edebilmek çok zor görünüyor.”

“Gördüğüm kadarıyla kanaatiniz oluşmuş durumda Binbaşı Verder...”

“Kanaatim Yargıç Kerstorf, Doktor Hamine ve Bay Johausen’le aynı... Bu yolcunun meyhaneye geldiğinde olduğu gibi oradan ayrılırken de tanınmamak için özen gösterdiğine dikkatinizi çekerim...”

“Kırık Haç meyhanesinden ayrılırken nereye gittiğini söylememiş mi?...”

“Hayır, Albayım.”

“Riga’dan yola çıktığında niyetinin Pernau’ya gitmek olduğu varsayılabilir mi?...” “Bilet ücretini Revel’e kadar ödemesine rağmen, bu akla uygun bir varsayım, Albayım.”

“14 ve 15 Nisan günleri Pernau’da dikkati çeken bir yabancı olmuş mu?...”

“Hayır,” diye karşılık verdi Binbaşı Verder, “yine de cinayetin bildirildiği andan itibaren, polis alarmda... Bu yolcu nereye gitmiş olabilir?... Acaba Pernau’ya mı?... Çaldığı parayla Baltık bölgesini terk etmiş olabilir mi?...”

“Evet, Binbaşı Verder, limanlar ona kaçma olanağı sağlamış olabilir...”

“Henüz değil, Albayım,” diye yanıtladı binbaşı, “çünkü şu an için Baltık Denizi ve Finlandiya Körfezi yolculuk etmeye elverişli değil... Aldığım bilgilere göre, şimdiye kadar denize açılan bir gemi olmamış... Eğer bir gemiyle hareket etmek istiyorsa, bahsettiğimiz yolcunun ya iç mahallelerde ya da Pernau, Revel gibi limanlarda birkaç gün daha beklemesi gerekecek...”

“Ya da Riga’da,” diye karşılık verdi Albay Raguenof. “Neden oraya geri dönmüş olmasın ki?... Belki orada polise izini kaybettirmesi daha kolay olabilir?...”

“Bu bana pek mümkün görünmüyor Albayım, yine de her ihtimali hesaba katmak gerek, polislerimiz yola çıkan gemileri kontrol edecek. Her koşulda buzlar hafta sonundan evvel çözülmeyecek, o zamana kadar şehrin ve limanın titizlikle denetlenmesi talimatını vereceğim.”

Albay astının önerdiği çeşitli önlemleri, Baltık bölgesinin tamamında uygulanması koşuluyla uygun buldu.

Binbaşı Verder onu sürekli olarak durumdan haberdar edeceğini bildirdi. Soruşturmaya gelince, Yargıç Kerstorf tarafından yürütülecekti, bu çalışkan yargıcın davayla ilgili tüm verileri bir araya getirmek için özen göstereceğine güvenilebilirdi.

Zaten Binbaşı Verder’le görüştükten sonra Albay Raguenof ün da katilin Kroff'un meyhanesinde banka kuryesine eşlik eden yolcu olduğundan hiç şüphesi kalmamıştı. Hakkında ciddi suçlamalar vardı. Ama o kimdi?...

Ne kendisini Riga’dan arabasına alan sürücü Brooks, ne de onu hanında konuk eden Kroff eşkalini bilmediğine göre kimliği nasıl tespit edilecekti?... Her ikisi de yüzünü göremedikleri için genç mi, yoksa yaşlı mı olduğunu söyleyecek durumda değildiler. Bu koşullarda hafiyeleri hangi iz üzerine göndereceklerdi?... Araştırmalar nerede yürütülecekti?.... Soruşturmanın başarıyla sonuçlanma şansını artıracak hangi yeni kanıtlar bulunacaktı?...

Soruşturmanın gidişatı son derece karanlıktı.

Ancak kısa süre sonra bu karanlığın bir. ışıkla nasıl aydınlanacağı, gecenin nasıl gündüze dönüşeceği görülecekti.

O sabah Kırık Haç meyhanesi cinayeti ile ilgili raporunu yazan Doktor Hamine, Bay Kerstorfun çalışma odasına gitti.

“Yeni bir ipucu var mı?... diye sordu yargıca.

“Hayır, Doktor.”

Doktor Hamine yargıcın odasından çıktığında Konsolos Delaporte ile karşılaştı. Birlikte yürürken ona davadan ve güçlüklerinden söz etti.

“Elbette” diye karşılık verdi konsolos, “cinayeti bu yolcunun işlediği kesin gibi görünse de onu bulmayı başarmak hiç de kolay olmayacak... Sanırım, darbenin sapı yaranın üzerinde iz bırakan bir bıçaktan geldiği saptamasına fazla önem veriyorsunuz, Doktor?... Kabul!... Ama bu durumda bıçağı bulmak gerekecek...”

“Kim bilir?...” diye yanıtladı Doktor Hamine.

“Bunu göreceğiz,” dedi Bay Delaporte. “Bu arada Bay Nicolef ten haber aldınız mı?”

“Dimitri’den mi?...” diye sordu doktor. “Yolculuğa çıktığına göre nasıl haber alabilirim ki?...”

“Öyle” diye karşılık verdi konsolos, “üç günden beri burada yok!... Bu çok ilginç, düşünüyorum da...”

“Evet..:” dedi Doktor Hamine.

“Dün Bayan Nicolef ondan hâlâ haber alamamıştı...”

“İlka’yı görmeye gidelim,” diye önerdi doktor. “Belki postacı bu sabah babasından bir mektup getirmiştir, belki de Nicolef eve dönmüştür?...”

Bay Delaporte ve Doktor Hamine, profesörün banliyönün girişindeki evine doğru yöneldiler.

Kapıya geldiklerinde Bayan Nicolef'in kendilerini kabul etmek için uygun olup olmadığını sordular.

Hizmetçinin olumlu yanıtı üzerine, İIka’nın bulunduğu salona getirildiler.

“Sevgili İlka’ın, baban geri döndü mü?...” diye sordu doktor ilk önce.

“Dönmedi...” diye yanıtladı genç kız.

Solgun ve hüzünlü yüzünden ne kadar endişeli olduğu anlaşılıyordu.

“Ama bayan, ondan haber de alamadınız mı?” diye sordu konsolos.

İlka’nın tek yanıtı başını olumsuz bir ifadeyle sallaması oldu.

“Dimitri’nin yolculuk nedenini bilmedikçe, bunu açıklamak mümkün değil,” diye ekledi doktor.

“Babamın başına bir felaket gelmiş olmasın, yeter,” diye mırıldandı genç

kız titreyen bir sesle. “Livonya’da bir süredir çok suç işleniyor...”

Bu durumu endişeden çok şaşkınlıkla karşılayan Doktor Hamine onu sakinleştirmek istedi.

“Durumu abartmamak gerek,” dedi, “hâlâ güvenli bir şekilde yolculuk edilebiliyor!... Pernau yakınlarında bir cinayet işlendiği doğru... ve katilin kimliği bilinmiyorsa da kurbanın kim olduğu belli... zavallı bir banka kuryesi...” “Görüyorsunuz, sevgili Doktor,” diye karşılık verdi İlka, “yollar hiç güvenli değil ve babam gideli neredeyse dört gün oluyor... Ah! içimde kötü bir his var:..”

“İçiniz rahat olsun, sevgili evladım,” dedi doktor ellerini tutarak “kendinizi bırakmamanız gerek!... Dimitri iki, üç gün içinde geri döneceğini söylemiş, şu an için endişelenecek bir gecikme yok.”

“Düşündüklerinizi mi söylüyorsunuz?...” diye sordu genç kız ona bakarak.

“Elbette İlka, elbette ve sizi temin ederim, bu yolculuğun nedenini bilseydim, kaygılanmam için hiçbir neden kalmayacaktı... Babanız gitmeden önce bir not bırakmış mı?...” “işte burada!” diye karşılık verdi İlka cebinden çıkardığı kağıdı doktora uzatırken.

Bay Delaporte kağıdı dikkatle okudu. Kızının defalarca okuduğu bu kısa ve özlü nottan çıkarılacak bir sonuç yoktu.

“Giderken size sarıldı mı?...” diye sordu doktor.

“Hayır, sevgili Doktor,” diye karşılık verdi İlka, “hatta akşam her zamanki gibi ona iyi geceler öpücüğü verirken aklı başka yerde gibiydi...”

“Belki de” diye araya girdi konsolos, “Bay Nicolef in zihnini meşgul eden bir şeyler vardı?...” “Hatırlayacağınız gibi eve her zamankinden daha geç dönmüştü, Doktor... Ve bunun uzayan bir dersten kaynaklandığım iddia etmişti...”

“Evet” diye yanıtladı Doktor Hamine, “zihni oldukça meşgulmüş gibi görünüyordu!... Ama şu nokta üzerinde durmak istiyorum, sevgili İlka, biz gittikten sonra Dimitri ne yaptı?...” “Bana iyi geceler dileyerek odasına çıktı, ben de kendi odama çekildim...”

“Ya ondan sonra bu yolculuğa neden olacak bir ziyaretçisi oldu mu?...”

“Hayır, kesinlikle,” diye yanıtladı genç kız. “Sanırım hemen uyumuş olmalı, çünkü gece boyunca hiçbir gürültü duymadım...”

“Hizmetçiniz daha sonradan gelmiş olan bir mektubu ona götürmüş olabilir

mi?...” “Hayır Doktor, şunu da ekleyebilirim ki, evin kapısı siz gittikten sonra bir daha hiç açılmadı.”

“Bu durumda yola çıkmayı önceden kararlaştırmıştı...”

“Buna hiç şüphe yok,” dedi Bay Delaporte. “Hiç şüphe yok!” diye yanıtladı Doktor. “Peki, ama ertesi sabah babanızın notunu aldığınızda evi terk ettikten sonra hangi yöne doğru gittiğine dikkat ettiniz mi?...”

“Bunu nasıl yapacaktım ki?...” diye karşılık verdi İlka. “Babamın durumu kimseye hatta kızma bile açmaması için gerekçeleri olmalı... Zaten endişelenmemin nedeni gitmiş olmasından çok geri dönüşünün uzamasından kaynaklanıyor...”

“Hayır İlka, hayır!...” diye yanıtladı genç kızın içini rahatlatmak isteyen Doktor Hamine, “Dimitri hâlâ söylediği sürenin sınırları içinde ve bu gece ya da en geç yarın geri dönmüş olacak!”

Doktor aslında bu yolculuktan çok yolculuğun nedenlerinden endişe duyuyordu.

Sonra Bay Delaporte ile birlikte izin isteyerek akşam Dimitri’den haber alabilmek için yeniden uğrayacaklarını söylediler. Genç kız iki misafiri caddenin köşesinde gözden kaybolana dek kapının eşiğinde bekledi. Sonra düşünceli ve sıkıntılı önsezilerle yüreği sıkışmış bir halde odasına geri döndü.

Hemen hemen aynı saatlerde Binbaşı Verder’in odasında yargıcın Kırık Haç meyhanesi katilinin izini sürmesini sağlayacak bir bilgi açığa çıkıyordu.

O gün sabah saatlerinde Onbaşı Eck’in komutasındaki manga Riga’ya geri dönmüştü.

Hatırlanacağı gibi bu polisler bir süredir kişilere ve mülklere karşı işlenen suçların artmış olduğu için bölgenin kuzeyine gönderilmişlerdi. Yine hatırlanacağı gibi Eck, sekiz gün önce Peipous Gölü yakınlarında Sibirya madenlerinden firar etmiş olan bir kaçağın peşine düşmüş ve Pernau dolaylarına kadar onun izini sürmek zorunda kalmıştı.

Ama Pernowa sapağında buzların ortasına atlayan kaçak nehrin sulan arasında gözden

kaybolmuştu.

Bu eşkıya ölmüş müydü?... Bu mümkündü, ama kesin değildi.

Ve kaçağın cesedi ne limanda, ne de Per-nowa ağzında bulunamadığı için şüphelenmekte haksız sayılmazdı.

Böylece Riga'ya dönen onbaşı raporunu sunmak üzere aceleyle Binbaşı Verder'in odasına giderken Kırık Haç meyhanesi cinayetinden haberdar oldu, kimse bu esrarengiz davanın anahtarının onda olduğunu tahmin edemezdi.

Bu nedenle onbaşının bu faili meçhul cinayet konusunda ona verecek bilgileri olduğunu öğrendiğinde binbaşının şaşkınlığı ve memnuniyeti büyük olmuştu.

"Banka kuryesinin katili mi?..."

"Ta kendisi, Binbaşım."

"Poch'u tanıyor muydun?..."

"Tanıyordum ve son kez 13'ü akşamı gördüm."

"Nerede?..."

"Kroffun meyhanesinde."

"Orada miydin?..."

"Evet, Binbaşım, adamlarımdan biriyle birlikte Pernau'ya dönmek üzereydik."

"Ve bu bahtsız adamla konuştun, öyle

mi?..."

"Birkaç dakika boyunca, tüm kanıtların gösterdiği gibi katil eğer Poch'a eşlik eden ve geceyi handa geçiren o yolcuysa, onu da tanıyorum..."

"Tanıyor musun?..."

"Katil söz konusu yolcuysa, evet..." "Soruşturmada elde edilen ipuçlarına göre, bundan hiç şüphe yok..."

"O zaman Binbaşım, size onun ismini söyleyeceğim... Belki de bana inanmayacaksınız!" "Sana inanacağım, eğer söylersen..." "Yüzünü kapüşonunun altında gizlese bile kendisiyle hiç konuşmadığım bu yolcuyu kolayca tanıdım... Bu Profesör Dimitri Nicolef ti..."

"Dimitri Nicolef?..." diye haykırdı, şaşkınlıktan donup kalan Binbaşı Verder. "O... bu mümkün değil..."

"Size bana inanmayacağınızı söylemiştim!" diye tekrarladı onbaşı.

Binbaşı Verder ayağa kalktı, çalışma odasını hızlı adımlarla katederken mırıldanıyordu, "Dimitri Nicolef!... Dimitri Nicolef!"

Ne! Bir dahaki seçimlerde aday gösterilerek güçlü Johausen ailesinin

karşısına rakip olarak çıkarılacak ve Alınanlara karşı Slav Partisi’nin tüm özlemlerini ve taleplerini yerine getirecek olan bu Rus, Moskova hükümetinin bu gözdesi bahtsız Poch’un katili mi olacaktı?...

“Bundan emin misin?...” diye sordu, Eck’in önünde durarak.

“Eminim.”

“Yani Dimitri Nicolef, Riga’dan ayrılmış mı?...”

“Evet... en azından o gece için... Zaten bunu kanıtlamak hiç de zor değil...”

“Evine bir polis göndereceğim,” diye karşılık verdi binbaşı, “Bay Frank Johausen’i buraya çağırtacağım... Sen burada kal...”

“Emredersiniz, Binbaşım.”

Binbaşı iki görevliye derhal yola çıkma talimatı verdi.

On dakika sonra Bay Frank Johausen binbaşının yanındaydı, önünde duran Onbaşı Eck ifadesini tekrarlıyordu.

Bankacının ihtiraslı ruhunda fırtınalar estiren duyguları tahmin etmek zor değildi. Sonunda hiç beklenmedik bir cinayet kinle izlediği bu rakibini önünde diz çöktürmüştü!... Dimitri Nicolef... Poch’un katiliydi!...

“Emin misin?...” diye son bir kez daha sordu binbaşı, Onbaşı Eck’e dönerek.

“Eminim!” diye karşılık verdi Eck, mutlak bir kararlılığı belli eden bir ses tonuyla.

“Ama... ya Riga’dan ayrılmadıysa?” diye sordu bu kez Bay Frank Johausen.

“Ayrıldı,” diye karşılık verdi Eck. “13’ünü 14’üne bağlayan gece evinde değildi... çünkü onu kendi gözlerimle gördüm...”

“Dimitri Nicolef'in evine gönderdiğim memurun dönüşünü bekleyelim,” dedi Binbaşı Verder, birkaç dakika içinde burada olur.”

Pencerenin kenarına oturan Bay Frank Johausen kendini zihninde sel gibi çağlayan düşüncelere kaptırmıştı. Onbaşının yanılmamış olmasını istiyordu.

Memur geri dönerek neticeyi bildirdi;

Dimitri Nicolef ayın 13’ünde Riga’dan ayrılmış ve henüz geri dönmemişti.

Bu durum Onbaşı Eck’in ifadesini doğruluyordu.

“Haklı olduğum ortada, Binbaşım/’ dedi. “Dimitri Nicolef ayın 13’ünde

şafakla birlikte evinden ayrıldıktan sonra Poch’la aynı posta arabasındaki yerini aldı... Akşam yediye doğru arabanın kaza geçirmesi üzerine iki yolcu saat sekizde geceyi geçirdikleri Kırık Haç meyhanesine geldiler... Eğer yolculardan biri diğerini öldürdüyse, katil Dimitri Nicolef den başkası olamaz!”

Bay Frank Johausen, bu korkunç haberin verdiği karmaşık duygular içinde, zafer kazanmış bir ifadeyle geriye çekildi.

Dimitri Nicolef'in Kırık Haç meyhanesi katili olduğu haberi, şehirde ucu ateşlenmiş bir barut şeridi gibi kulaktan kulağa yayılmakta gecikmeyecekti!...

Neyse ki, bu durumdan İlka Nicolef'in haberi yoktu.

Doktor Hamine’in çabaları sayesinde söylentiler eve ulaşamamıştı.

Akşam Bay Delaporte ile salonda bir araya geldiklerinde bu konuyla ilgili tek bir söz bile edilmemişti. Zaten omuzlarını silkmişlerdi... Nicolef'in bir katil olabileceğine inanmayı reddediyorlardı.

Ama telgraflar gönderilmiş, bölgedeki polis birlikleri Dimitri Nicolef'i görürlerse onu gözaltına almaları konusunda uyarılmışlardı.

Böylece, bu haber 16 Nisan günü öğleden sonra Dorpat’a ulaşmış, durumdan ilk haberdar olanlardan Kari Johausen, Jean Nicolef'i arkadaşlarının önünde suçlamıştı.

10

Dimitri Nicolef, yolda kimse tarafından tanınmadan 16 Nisanı 17'sine bağlayan gece Riga'ya döndü.

Endişe içindeki İlka uyuyamıyordu. Ve babasının ne gibi suçlamalarla karşı karşıya olduğunu bilse, kim bilir ne hale düşecekti!...

Bunun dışında kaygılarının artmasının bir diğer nedeni de o akşam Bay Delaporte ile Doktor Hamine'in evden ayrılmasından sonra Dorpat'tan gelen bir telgrafın, sebebini açıklamadan Jean Nicolef'in ertesi gün Riga'ya geleceğini bildirmesiydi.

Bununla birlikte İlka'nın omuzlarına binen bu ağır yük, sabah üçe doğru babasının merdivenleri çıktığını duymasıyla biraz olsun hafiflemişti. Odasının kapısını vurmayınca, onca yol yorgunluğundan sonra ona dinlenme fırsatı vermenin yerinde olacağını düşündü. Sabah uyanır uyanmaz onu kucaklamaya gidecekti. Ve belki de kendisine haber vermeden, bu kadar acil bir şekilde yola çıkmak zorunda kalışının nedenlerini açıklayacaktı.

Gerçekten de baba ve kızı sabahın ilk saatlerinde salonda karşı karşıya geldiler.

"işte geri döndüm, sevgili kızım," dedi Dimitri Nicolef ilk önce. "Yolculuğum düşündüğümden uzun sürdü... Yalnızca yirmi dört saat..."

"Yorgun görünüyorsun, baba," diye karşılık verdi İlka.

"Biraz, ama sabah dinlenirsem, öğleden sonra hiçbir şeyim kalmaz, birkaç dersim var..."

"Belki de en iyisi yarım beklemek... Öğrencilere haber verildi..."

"Hayır İlka, hayır... Onları daha fazla bekletemem. Ben yokken kimse uğradı mı?..." "Senin ani yolculuğuna şaşıran doktor ve Bay Delaporte dışında hiç kimse."

"Evet," diye karşılık verdi Nicolef, hafif tereddütlü bir ses tonuyla...

“onlara bundan hiç söz etmemiştim... Bu kadar kısa bir yolculuk için... sanırım kimse beni tanımadı...”

Profesör daha fazlasını söylemedi, bunu hisseden kızı ona yalnızca Dorpat’a gidip gitmediğini sormakla yetindi.

“Dorpat’mı?...” dedi Nicolef şaşırmış bir halde. “Bu sorunun anlamı ne?...”

“Çünkü dün akşam aldığım telgrafın nedenini açıklayamıyorum...”

“Telgraf?..”, dedi Nicolef aceleyle. “Kimden geliyormuş?...”

“Kardeşimden, bugün geleceğini bildiriyor.”

“Jean’mı geliyor?... Bu gerçekten de çok garip... Ne yapmaya geliyormuş ki?... Neyse oğlum her zaman için iyi karşılanacağından emindir.”

Bu arada kızının tavırlarından yolculuğun sebeplerini soracağını anlayarak,

“Bunlar önemli meseleler...” dedi, “aniden yola çıkmamı gerektiren meseleler...”

“Hallettiysen, baba...” diye karşılık verdi İlka. “Halletmek... evet... sevgili kızım,” diye yanıtladı bakışlarını kaçırarak, “ve umarım bu meselelerin sonuçları canımızı sıkmaz.” Ardından daha fazlasını söylemeye niyetli olmayan bir adamın kararlılığıyla konuyu değiştirdi.

İlk çaydan sonra Dimitri Nicolef odasına çekildi, kağıtlarını düzenleyerek çalışmaya koyuldu.

Ev her zamanki sükunetine kavuşmuştu ve İlka şok edici bir haberle sarsılacağını sezinleyemiyordu.

Öğleden sonranın ilk saatlerinde Dimitri Nicolef'in evine gelen polis memuru ev sahibine hemen ulaştırması için hizmetçiye bir mektup verdi. Profesörün o sırada evde olduğundan emin gibi görünüyordu. Hiç fark edilmemesine rağmen, ev dünden beri gözetim altındaydı.

Dimitri Nicolef mektubu eline aldığında durumun farkına vardı. Notta yalnızca şunlar yazılıydı:

“Yargıç Kerstorf acil bir görüşme için Profesör Dimitri Nicolef'i bürosunda bekliyor.”

Bu not karşısında Dimitri Nicolef şaşkınlığını gizleyemedi. Solan yüzünü kaygı dolu bir ifade kapladı.

Sonra en iyisinin Yargıç Kerstorf'un buyurgan bir üslupla yaptığı davete icabet etmek olduğunu düşündü, pelerinini üzerine geçirerek kızının

bulunduğu salona indi.

“İlka,” dedi, “Yargıç Kerstorf'tan bir mektup aldım, beni bürosuna çağırıyor...”

“Yargıç Kerstorf mu?...” diye sordu genç kız. “Senden ne istiyor ki?”

“Bilmiyorum...” diye karşılık verdi Nicolef, kafasını çevirerek.

“Jean’ın karıştığı bir meseleden olabilir mi? belki de Dorpat’tan ayrılmasının nedeni bu-dur...”

“Bilemiyorum, İlka... Evet... belki de... Zaten kısa süre içinde neler olup bittiğini öğreneceğiz.”

Profesör evden ayrıldığında kızı yüzündeki sıkıntıyı fark etmişti. Yanındaki polisle birlikte, kararsız adımlarla adeta bir makine gibi yürüyor, sokaktakilerin dikkatinin üzerinde toplandığını, hatta bazılarının kendisini düşmanca bakışlarla izlediğini fark etmiyordu.

Adalet sarayına vardığında Yargıç Kerstorf, Binbaşı Verder ve zabıt katibinin bulunduğu odaya götürüldü. Karşılıklı olarak birbirlerini selamladıktan sonra Dimitri Nicolef kendisine: soru yöneltilmesini bekledi.

“Bay Nicolef,” dedi yargıç, sizi buraya soruşturmasını yürüttüğüm bir dava hakkında bilgi almak için çağırdım...

“Sorun nedir, bayım?...” diye sordu Dimitri Nicolef

“Oturur musunuz, şimdi beni dinleyin.” Profesör yargıcın çalışma masasının gerisindeki koltuğunun karşısındaki iskemleye otururken, binbaşı pencerenin kenarında ayakta bekliyordu. Görüşme derhal sorgulamaya dönüştü.

“Bay Nicolef,” dedi yargıç, “size yönelteceğim soruların şahsınızla ya da özel yaşamınızla ilgili olmasına şaşırmayın... Soruşturmanın ve sizin menfaatiniz açısından yöneltilen sorulara açık yanıtlar vermeniz gerekiyor.”

Yargıcı dinlemekten çok izliyormuş gibi görünen Dimitri Nicolef bir süre sessiz kaldı, sonra kollarını kavuşturarak başını hafifçe öne salladı.

Bay Kerstorf önündeki soruşturma dosyasını masanın üzerine koyarak sakin ve ciddi bir ses tonuyla konuştu,

“Bay Nicolef,” diye sordu, “birkaç gündür şehirde değildiniz?...”

“Evet, öyle bayım.”

“Riga’dan ne zaman ayrıldınız?...”

“Ayın 13’ünde, şafakla birlikte.”

“Ne zaman döndünüz?...”

“Bu gece, saat bire doğru.”

“Tek başınıza mı gittiniz?...”

“Tek başıma.”

“Ve geriye dönerken de yalnızdınız.” “Evet.”

“Yola çıkarken Revel arabasına mı bindiniz?...”

“Evet...” diye yanıtladı Bay Nicolef, hissedilen bir duraksamadan sonra.

“Geri dönerken?...”

“Posta arabasmdaydım.”

“Bu posta arabasına nereden bindiniz?...” “Riga yolunda, buraya elli verst mesafede.” “Yani 13 Nisan sabahı şafak sökerken yola çıktınız?...”

“Evet, bayım, saat altıda.”

“Arabada tek miydiniz?...”

“Hayır... bir yolcu daha vardı.”

“Onu tanıyor muydunuz?...”

“Kesinlikle hayır.”

“Ama onun Johausen kardeşler şirketinin banka kuryesi Poch olduğunu öğrenmekte gecikmediniz?...”

“Evet, çünkü oldukça gevezeydi ve sürekli olarak sürücüyle konuşuyordu.”

“Kişisel meselelerden mi söz ediyordu?...” “Tamamıyla.”

“Ne söylüyordu?”

“Johausen şirketi adına Revel’e gittiğini.” “Evleneceği Riga’ya dönmek için sabırsızandığı anlaşılıyor muydu?.,.”

“Hatırladığım kadarıyla öyleydi bayım, çünkü beni alakadar etmeyen bu sohbetle faz-la ilgilenmedim.”

“Alakadar etmeyen mi?” diye sordu o zaman Binbaşı Verder.

“Hiç şüphesiz, bayım,” diye karşılık verdi, binbaşıya şaşkınlıkla bakan Bay Nicolef. “Bu adamın söyledikleri beni neden ilgilendirsin ki?...”

“Belki de soruşturma bu soruya yanıt bulacak,” diye yanıtladı Bay Kerstorf.

Profesör bu yanıttan hiçbir şey anlamamış gibi görünüyordu.

“Bu Poch’un yanında banka kuryelerinin genellikle tahsilat için taşıdıkları türden bir çanta var mıydı?...”

“Bu mümkündür bayım, ama hiç fark etmedim.”

“Yani onu tedbirsizce koltuğun üzerine bıraktığını ya da molalarda arabaya yaklaşan kişilere gösterdiğini söyleyemez misiniz?”

“Ben pelerinime sarınıp kendi köşeme çekilmiştim, bazen kapüşonumu çekip uyukluyor-dum, yol arkadaşımın yaptıklarını göremedim.” “Yine de sürücü Broks bunu doğruluyor...” “Eger doğruluyorsa, Bay Yargıç, doğrudur. Bana gelince, söylediklerini doğrulayacak ya da yalanlayacak durumda değilim.”

“Poch’la sohbet etmediniz mi?...”

“Yolculuk sırasında hayır... Onunla ilk kez araba kazasından sonra hana gitmemiz gerektiğinde konuştum.”

“Gün boyunca kapüşonunuzu özenle yüzünüze indirerek kendi köşenizde beklediniz?...”

“Özenle mi?... Neden özenle indirecekmişim ki bayım?...” diye sordu bu sözcüğe fazlasıyla önem verdiği anlaşılan Bay Nicolef.

“Çünkü bana öyle geliyor ki, tanınmak istemiyordunuz.”

ima dolu bu yanıt yeniden araya giren Binbaşı Verder’den gelmişti. Dimitri Nicolef bu kez yargıcın sözüne gösterdiği tepkiyi göstermedi. Bir an sessiz kaldıktan sonra.

“Varsayalım ki, tanınmadan yolculuk etmek istiyorum, sanırım her yerde olduğu gibi Livonya’da da özgür insanların buna hakkı var!”

“Yüz yüze gelinecek tanıklar tarafından ta-nınmamak için mükemmel bir önlem!”diye karşılık verdi binbaşı.

Önemini hâlâ anlayamadığı bu ima dolu sözler karşısında profesörün benzi fark edilebilir şekilde soldu.

“Sonuç olarak o gün banka kuryesi Poch ile birlikte yolculuk ettiğinizi inkar etmiyorsunuz?...”

“Hayır... tabii arabada benimle birlikte olan kişi Poch’sa...”

“Kesinlikle oydu,” diye yanıtladı Binbaşı Verder. Bay Kerstorf sözlerine devam etti, “Yolculuk bir moladan diğerine olaysız bir şekilde devam etti...

Öğlen, yemek için bir saatlik mola verildi... Siz öyle görünüyor ki, tanınmamak için her zamanki gibi tedbirli davranarak yemeğinizi hanın karanlık bir köşesinde yediniz... Hava oldukça kötüydü, atlar fırtınaya güçlükle dayanabiliyordu... Saat yedi buçuğa doğru bir kaza meydana geldi... Hayvanlardan birinin yere düşmesiyle ön dingili kırılan araba yana devrildi...”

“Bayım,” dedi Bay Nicolef, yargıcın sözünü yarıda keserek, “bana bu soruları neden ve hangi amaçla sorduğunuzu öğrenebilir miyim?...”

“Adaletin yerine gelmesi amacıyla Bay Nicolef. Sürücü Broks arabanın bir sonraki istasyon olan Pernau’ya gidecek durumda olmadığını söylediğinde geceyi yolun iki yüz adım ötesindeki handa geçirme önerisi geldi... Hatta, o hanı fark eden siz oldunuz...”

“Daha önce hiç görmemiştim, bayım, kapısından ilk kez o akşam girdim.”

“Tamam! Ama kesin olan, sürücü ve muavini ile Pernau’ya gitmektense, geceyi orada geçirmeyi tercih etmeniz.”

“Doğru, Pernau’ya yirmi verst vardı, o berbat havada geceyi banka kuryesi ile birlikte o handa geçirmek bana oldukça makul geldi.” “Sizi izlemesi için onu ikna ettiniz mi?...” “Kimseyi hiçbir şey için ikna etmedim,” diye yanıtladı Dimitri Nicolef, “Araba kazasında yaralanmıştı, sanırım bacağında bir sıyrık vardı, Pernau yolunu bu şekilde katetmesi mümkün değildi... Hatta karşımıza o hanın çıkması onun için sevindirici....”

“Çok sevindirici!...” diye haykırdı, yargıç gibi soğukkanlı davranmayı başaramayarak bu sözcüğe tepki veren Binbaşı Verder.

Başını çeviren Dimitri Nicolef küçümseyici bir omuz hareketi yaptı.

Soruşturmanın farklı mecralara yönelmesini istemeyen Bay Kerstorf aceleyle sorularına devam etti,

“Kırık Haç meyhanesine sürücü ve muavini Pernau’ya doğru yola çıktıklarında mı ulaştınız?...”

“Kırık Haç mı?...” diye tekrarladı Dimitri Nicolef, “Hanın isminin bu olduğunu bilmiyordum.”

“Poch ile birlikte içeri girdiğinizde meyhaneci Kroff tarafından karşılandınız... Ondan birer oda istediniz... Kroff size yemek getirmek istediğinde Poch bu teklifi kabul ederken, siz reddettiniz...”

“İsteğime öylesi uygundu.”

“Size daha da uygun görünen, Bay Nicolef, şafak sökmeden önce, sürücüyü beklemeden yola çıkmaktı... Bunun üzerine hancıya sizi kaldırmasını söyleyerek hemen odanıza çekildiniz. ..”

“Olaylar bu şekilde gelişti,” diye karşılık verdi, peş peşe gelen bu sorulardan yorulmaya başladığı anlaşılan profesör.

“Odanız Kroff'un birkaç müşterisinin hâlâ içki içtiği salonun solunda, hanın arka tarafın-daydı...”

“Bilmiyorum, bayım... Size bu meyhaneyi daha önce hiç görmediğimi ve kapısından ilk kez o akşam girdiğimi tekrarlıyorum... Ve oradan ayrılırken de oraya vardığımda olduğu gibi hava karanlıktı...”

“Üzerinde durmak istediğim, arabayı tamir ettikten sonra sizi almaya gelecek olan sürücünün dönüşünü beklemeden yola çıkmış ok, manız,” diye karşılık verdi Bay Kerstorf.

“Pernau’ya yirmi verstlik bir mesafe kaldığı için, onu beklemeye gerek görmedim...” “Kabul! Kesin olan şey ise, aklınıza akşamdan gelen bu düşünceyi sabahın dördünde uygulamaya koymanız.”

Dimitri Nicolef yanıt vermedi.

“Simdi,” diye devam etti Yargıç Kerstorf, “sıra, yanıtlamakta bir sakınca görmeyeceğinizi düşündüğüm bir soruya geldi...” “Bekliyorum, bayım...”

“Öylesine acil ve gizlice kararlaştırılmış olması nedeniyle sorguladığımız öğrencilerinize bile haber veremediğiniz bu yolcuğun gerekçesi nedir?...”

Bay Nicolef bu soru karşısında oldukça şaşırmış göründü.

“Kişisel meseleler...” dedi sonunda.

“Hangileri?...”

“Onları açıklamayacağım.”

“Konuşmayı ret mi ediyorsunuz?...” “Reddediyorum.”

“En azından Riga’dan ayrıldıktan sonra nereye gittiğinizi söyleyebilirsiniz?” “Söylemeyeceğim. ”

“Bilet ücretinizi Revel’e kadar ödemiştiniz... Halletmeniz gereken iş Revel’de miydi?...”

Yanıt yoktu.

“Arabanın *Kırık Haç* meyhanesine geri dönmesini beklemediğinize göre, isiniz Pernau’da olmalı,” diye devam etti yargıç. “Yeniden soruyorum, işiniz

Pernau’da mıydı?” Dimitri Nicolef sessiz kalmaya devam etti. “Devam edelim,” dedi yargıç. “Hancının ifadesine göre, sabah dörtte uyandınız... O da sizinle aynı zamanda uyanmış... Bir önceki günkü gibi kimsenin sizi tanıyamaması için pelerininize sarınmış, kapüşonunuzu yüzünüze indirmiş bir halde odadan çıktığınızda Kroff size bir fincan çay ya da bir kadeh şnaps içip içmeyeceğinizi sordu... Hiçbir şey istemediğinizi söyleyip oda ücretini ödediniz... Kroff kapının sürgülerini çektikten sonra kapıyı anahtarla kilitIedi... O zaman koyu karanlığın içinde, hiçbir şey söylemeden hızlı adımlarla Pernau istikametine doğru ilerlediniz... Söylediklerimde doğru olmayan bir ayrıntı var mı?...”

“Hepsi doğru, bayım.”

“Son bir kez daha soruyorum, yolculuğunuzun nedenini ve Riga’dan ayrıldıktan sonra nereye gittiğinizi söyleyecek misiniz?...”

“Bay Kerstorf,” diye karşılık verdi o zaman Dimitri Nicolef soğuk bir ifadeyle “Bu soruların ne anlama geldiğini, hatta buraya neden çağrılmış olduğumu bile bilmiyorum... Yine de yanıtlamam gerektiğine inandığım tüm sorularınızı cevapladım... Diğerlerini ise yanıtlamayacağım!... Sanırım, bu benim en doğal hakkım... Zaten iyi niyetimi gösterdiğimi düşünüyorum... Yalnız kendi bileceğim nedenlerden dolayı bu yolculuğa çıktığımı saklamak isteseydim ya da banka kuryesine eşlik eden yolcunun ben olduğumu inkar etseydim, bunu nasıl ispat edecektiniz?... Çünkü söylediğiniz kadarıyla ne sürücü, ne Poch, ne de herhangi biri aldığım önlemler nedeniyle beni tanımamıştı...”

Dimitri Nicolef'in soğukkanlılığını hiç kaybetmeden hafifçe küçümseyen bir vurguyla yaptığı bu savunmanın ciddiye alınması gerekiyordu. Ama yargıcın şu sözlerini duyduğunda yüzünü hayret dolu bir ifade kapladı.

“Poch ve Broks kim olduğunuzu bilmiyorlarsa da sizi tanıyan bir başka tanık var...”

“Bir başka tanık mı?...”

“Evet... ifadesini dinleyeceksiniz.”

Yargıç, görevlilerden birine seslenerek. “Onbaşı Eck’i içeri alın.”

Birkaç saniye sonra içeri giren onbaşı, üstüne askeri bir selam verip yargıcın sorularını beklemeye başladı.

“Siz altıncı bölükten Onbaşı Eck’misi-niz?...” diye sordu yargıç.

Onbaşı künyesini okurken, Dimitri Nicolef ona hayatında ilk kez gördüğü biriymiş gibi bakıyordu.

“Geçtiğimiz Nisan ayının 13’ü akşamı Kırık Haç meyhanesinde miydiniz?...”

“Evet, Bay Yargıç, oradaydım, Pernowa boyunca izini sürdüğümüz bir kaçağın nehrin buzlu sularına atlayarak elimizden kaçmasının ardından oraya gitmiştim.”

Bu yanıt karşısında Dimitri Nicolef'in yaptığı bir hareket Yargıç Kerstorf'u şaşırttı.

Yine de yargıç hiçbir şey söylemeden onbaşıya döndü,

“İfadenizi verin,” dedi.

“Adamlarımdan biriyle iki saat boyunca Kırık Haç meyhanesinde oturduk, Pernau’ya gitmek üzere kalkmaya hazırlandığımız sırada açılan kapıdan iki yolcu girdi.... Arabaları yolda kaza yaptığı için geceyi geçirmek üzere hana gelmişlerdi, sürücü ve muavini ise atlarla birlikte Pernau’ya hareket etmişlerdi... Yolculardan biri, Riga’dan uzun süredir tanıdığım banka kuryesi Poch’tu, onunla on dakika kadar sohbet ettim... Diğer yolcuya gelince, pelerininin kapüşonunun arkasına gizlediği yüzüyle tanınmak istemiyor gibiydi. Bunun üzerine, şüphelenerek bu adamın kim olduğunu öğrenmeye çalıştım...”

“Yalnızca görevini yaptın, Eck,” dedi Binbaşı Verder.

“Bacağından hafifçe yaralanmış olan Poch, bir masaya oturmuş, üzerine de Johausen kardeşler şirketinin ilk harfleri bulunan bir çanta yerleştirmişti,” diye devam etti onbaşı. “Meyhanede içki içen beş, altı kişi daha olduğu için, Poch’a kemerine zincirle bağlı olan çantasını ortaya bırakmamasını söyledim... Sonra Kroff'un odasına götürdüğü yabancıyı gözlemleyerek kapıya yöneldim, kapüşonunun bir an için aralanmasıyla gizlemeye çalıştığı yüzünü gördüm...”

“Bu sizin için yeterli oldu mu?...”

“Evet, Bay Yargıç.”

“Onu tanıdınız mı?...”

“Evet, onunla Riga sokaklarında defalarca karşılaşmıştım.”

“O kişi Dimitri Nicolef miydi?...”

“Ta kendisi.”

“Şu an burada bulunan kişi mi?...”

“Şu an burada bulunan kişi.”

O zaman, şimdiye kadar ifadeye hiç müdahale etmemiş olan profesör şunları söyledi, “Onbaşı yanılmıyor... Mademki öyle diyor, meyhanede olduğuna inanıyorum... Yalnızca o beni tanıdıysa da ben kendisini hiç fark etmedim... Zaten o gece Kırık Haç meyhanesinde olduğumu bizzat beyan ettiğim halde neden bizi yüzleştirme ihtiyacı duyduğunuzu anlayamadım...”

“Anlayacaksınız, Bay Nicolef,” diye yanıtladı yargıç. “Ama öncelikle, hâlâ yolculuğunuzun nedenini açıklamayı reddedip etmediğinizi sormak istiyorum?...”

“Reddediyorum.”

“Bu sizin için can sıkıcı sonuçlara neden olacak!”

“Neden?...”

“Çünkü bir açıklama, belki de o gece Kırık Haç meyhanesinde olup bitenlerden sizin sorumlu olmadığınızı ortaya koyacak.”

“O gece mi?... “diye sordu profesör.

“Evet... Akşam sekizden sabahın dördüne, kadar herhangi bir gürültü duydunuz mu?...” “Hayır, çünkü sabah kalkana kadar hiç uyanmadım...”

“Yola çıkarken şüpheli bir durumla karşılaştınız mı?...”

“Hayır.”

Sonra Dimitri Nicolef kendinden emin bir ses tonuyla,

“Sanırım anladım, bayım,” diye ekledi, “farkında olmadan ciddi bir olaya karışmış olmalıyım, siz de beni tanık olarak çağırdınız...” “Tanık... hayır, Bay Nicolef.”

“Hayır, tanık değil, sanık olarak!” diye haykırdı Binbaşı Verder.

“Binbaşı,” diye araya girdi yargıç sert bir ses tonuyla “tutuklama kararı verilmeden önce bu kelimeyi telaffuz etmeyin!”

Binbaşı söyledikleriyle yetinmek zorunda kalırken Dimitri Nicolef'in şunları mırıldandığı duyuldu,

“Ah! beni bunun için mi çağırttınız?”

Sonra sert bir ses tonuyla,

“Ne ile suçlanıyorum?...” diye sordu. “Banka kuryesi Poch, ayın 13’ünü 14’üne bağlayan gece, Kırık Haç meyhanesinde öldürüldü.”

“O zavallı öldürüldü mü?...” diye haykırdı Bay Nicolef.

“Evet,” diye yanıtladı Bay Kerstorf, “ve katilin sizin kaldığınız odadaki yolcu olduğuna eminiz.”

“Ve... bu yolcu sizsiniz, Dimitri Nicolef..” diye ekledi Binbaşı Verder.

“Ben katilim öyle mi?...”

Bunu söyledikten sonra iskemlesini iterek önünde Onbaşı Eck’in bulunduğu kapıya yöneldi.

“inkar mı ediyorsunuz, Dimitri Nicolef?...” diye sordu yargıç, ayağa kalkarak.

“Bazı şeyleri inkar etmeye bile gerek yoktur, çünkü onlar kendi kendilerini inkar ederler...” diye karşılık verdi Nicolef.

“Kendinize dikkat edin...”

“Haydi oradan!... Bu hiç de ciddi değil!”

“Çok ciddi.”

“Tartışacak değilim, bayım,” diye yanıtladı profesör, bu kez üst perdeden gelen bir ses tonuyla. “Ama suçlamaların neden yalnızca geceyi o odada geçiren yolcu üzerinde yoğunlaştığını sorabilir miyim?...”

“Çünkü,” diye yanıtladı Bay Kerstorf, “pencere kanatlarını zorlayarak Poch’un odasına girmeden önce bu odanın penceresinden çıktığına dair izler var... çünkü kanatlan zorladığı maşa bu odada bulundu...”

“Gerçekten de,” diye yanıtladı, “bu saptamalar yapıldıysa, durumun ilginç olduğu...” Sonra bu olayla hiç ilgisi yokmuşçasına, ekledi,

“Ama bu saptamalar cinayetin dışarıdan gelen biri tarafından işlenmediğini kanıtlasalar bile cinayetin benim yola çıkışımdan sonra işlenmediğini kanıtlayabilirler mi?...”

“Bu durumda soruşturma sırasında hakkında şüphe uyandıracak hiçbir bilgi elde edilemeyen hancıyı mı suçluyorsunuz?...”

“Kimseyi suçlamıyorum, Bay Kerstorf,"diye yanıtladı Dimitri Nicolef kendinden daha emin bir sesle, “ve adaletin böyle bir cinayetten suçlayacağı son kişinin ben olmam gerek-tiğini söylemeliyim!...”

“Bu cinayetin ardından bir hırsızlık olayı yaşandı,” dedi o zaman Binbaşı

Verder, “Poch’un Johausen kardeşler şirketi adına Revel’e götürdüğü paralar ortadan kayboldu...” “Bunun benimle ne gibi bir ilgisi olabilir ki?...”

Yargıç profesörle Binbaşı Verder’in arasına girerek,

“Dimitri Nicolef,” dedi, yolculuğunuzun sebebini, hanı neden dörtte terk ettiğinizi, oradan ayrıldıktan sonra nereye gittiğinizi söylememekte ısrar ediyor musunuz?...” “Evet.”

“O zaman, mahkeme size karşı şu suçlamaları getirecek: Banka kuryesinin yanında yüklü miktarda para olduğunu biliyordunuz... Araba kazasından sonra Poch’u Kırık Haç hanına götürürken, aklınıza parayı çalma fikri geldi... Zamanın uygun olduğunu düşündüğünüzde odanızın penceresinden çıkarak yine pencereden Poch’un odasına girdiniz... Parayı almak için onu öldürdükten sonra sabah dörtte handan ayrıldınız, çaldığınız parayı saklamak için...”

“Sonunda onu bulacağız!” diye araya girdi binbaşı.

“Son bir kez daha soruyorum,” diye tekrarladı Bay Kerstorf, handan çıktıktan sonra nereye gittiğinizi söyleyecek misiniz?...”

“Son bir kez daha söylüyorum, hayır!” diye yanıtladı profesör. “İsterseniz, beni tutuklayın...”

“Hayır, Bay Nicolef,” diye kararını açıkladı yargıç, Binbaşı Verder’in şaşkın bakışları altında. “Size yöneltilen suçlamalar çok ağır, ama tüm yaşamı boyunca saygınlığını korumuş biri olarak sizin de bazı haklarınız var... Tutuklama belgenizi imzalamayacağım... en azından bugün için... Serbestsiniz... Yine de her an için ifade vermeye hazır olun.”

11

Birçokları gibi binbaşı da bu sorgulamanın ardından Nicolef'in tutuklanacağını düşünüyordu. Profesör yolculuğunun sebeplerini anlatmayı reddetmişti. Sabah dörtte handan ayrılmasına hiçbir makul açıklama getirmemiş, Riga’ya dönmeden önceki üç günü nerede geçirdiğini söylememişti. Bu tavrı, hakkındaki suçlamaları destekliyordu. Bu koşullar altında Dimitri Nicolef neden tutuklanmamıştı?... Kale zindanlarına kapatılmak yerine neden evine gitmesine izin verilmişti?... Tekrar adaletin önüne çağrılacağına şüphe yoktu... Ama artık Kırık Haç cinayetinin baş sorumlusu olarak suçlandığını bildiğine göre, kaçmak için bu fırsattan yararlanmayacak mıydı?...

Başka ülkelerde olduğu gibi Rusya’da da yargının bağımsız olduğu yadsınamazdı. Tüm kuramlarıyla eksiksiz bir şekilde işliyordu.

Bununla birlikte davanın siyasi bir yanı varsa, üst düzey devlet görevlilerinin müdahalesi gecikmezdi.

İşte, Slav Partisi’nin aday olarak göstermeye niyetli olduğu sırada cinayet suçlamasıyla karşı karşıya kalan Dimitri Nicolef'in durumu da böyleydi.

Baltık Bölge Valisi General Gorko’nun tutuklamanın daha ileri bir tarihe bırakılmasını istemesinin nedeni buydu, profesörün suçluluğu tam olarak kanıtlamadan tutuklama emrini vermemeye kararlıydı.

Öğleden sonra hükümete davayla ilgili bilgi verecek olan General Gorko’ya soruşturma dosyasını götüren Albay Raguenof, onunla bu konu üzerinde görüşmek istiyordu.

“Emrinizdeyim, ekselansları,” diye tekmil verdi albay.

General Gorko dosyayı dikkatle okuduktan sonra,

“Dimitri Nicolef suçlu olsun olmasın, Slav ırkından olduğu için, Almanlar durumu istismar edeceklerdir. Gelecek seçimlerde Alman aristokrasisine,

taşrada ve özellikle Riga'da güçlü olan büyük burjuvaziye karşı onu aday göstereceğimiz kesindi... Oysa şimdi kendini iyi savunmadığı bir cinayet suçlamasıyla karşı karşıya...”

“Ekselanslarının hakkı var,” diye karşılık verdi albay, “bu olay herkesin aşırı derecede tahrik olduğu can sıkıcı koşullarda meydana geldi...”

“Nicolef'in suçlu olduğuna inanıyor musunuz, Albay?...”

“Ekselanslarına bu konuyla ilgili bir yanıt veremeyeceğim, özellikle söz konusu kişi her zaman için halkın takdirini kazanmış olan Dimitri Nicolef ise.”

“Ama neden yolculuğu ile ilgili bilgi vermeyi reddediyor?... Amacı neydi?... Nereye gitti?... Susmasını gerektiren ciddi nedenleri olmalı!...”

“Her durumda ekselanslarının bu bahtsız Poch ile onun posta arabasında karşılaşmalarının ve birlikte Kırık Haç meyhanesine gitmelerinin yalnızca bir tesadüf olduğuna inanmak istediğinden eminim...”

“Kuşkusuz, Albay, elde ciddi kanıtlar olduğunu biliyorum. Ancak ailesine bile haber vermeden çıktığı bu beklenmedik yolculuğun nedenlerini açıklamaya razı olursa hakkındaki suçlamalar bir hayli hafifleyecek...”

“Bu bence de doğru, yine de bu konuda susmaya devam etmesi onun suçlu olduğunu kanıtlamaz... Hayır! o gece Kroff'un hanında olsa bile Nicolef in cinayetin faili olduğuna inanamam!”

Vali, albayın kendisi gibi Slav olan Dimitri Nicolef'i savunmaya kararlı olduğunu hissediyordu. Zaten kendisi de kesin kanıtlar bulunmadıkça onun suçlu olduğunu kabul etmeyecekti ve hukuk çevrelerinde söylendiği gibi suçluluğuna kanaat getirmek için bunun on kere kanıtlanması gerekecekti.

“Yine de ciddi suçlamalarla karşı karşıya olduğunu kabul etmek gerek,” dedi dosyanın sayfalarını karıştırırken. “13'ünü 14'üne bağlayan geceyi handa geçirdiğini reddetmiyor... Penceresinde taze izlerin saptandığı ve katilin Poch'un odasına girmek için pencere kanatlarını zorladığı maşanın bulunduğu o odada kaldığını da inkar etmiyor...”

“Bu doğru,” diye karşılık verdi Albay Raguenof. “Bu deliller katilin gece o odada kalan yolcu olduğunu ve bu kişinin Dimitri Nicolef'dan başkası olmadığını gösteriyor. Ama şerefli ve dürüst yaşamı onu bu tür suçlamalara karşı koruyor. Dahası Ekselansları, yola çıkmaya karar verdiğinde Johausen kardeşlerin Revel'deki temsilciliğine yüklü miktarda para götüren banka

kuryesi ile birlikte yolculuk edeceğini bilmiyordu... Ve Poch’un tedbirsiz davranarak yeterince gizlemediği çantayı gördüğünde akima parayı çalmak geldiği düşüncesini destekleyenlere gelince, bu durumda Dimitri Nicolef'in hırsızlık için adam öldürmekte tereddüt etmeyecek kadar para sıkıntısı içinde olduğunu kanıtlamaları gerekecek!... Oysa bunu kanıtlamak mümkün mü?... Profesör Nicolef'in dürüst ve mütevazı yaşamı, onun para için cinayet işleyecek biri olmadığını göstermiyor mu?”

Bu gerekçeler Binbaşı Verder ve diğerlerinin getirdikleri suçlamalara karşı koymak isteyen valiyi sarsıyordu. Bunun üzerine albaya yalnızca şunları söylemekle yetindi,

“Bırakalım soruşturma devam etsin... Belki diğer saptamalar, diğer tanıklıklar soruşturmanın sağlam temeller üzerinde ilerlemesini sağlar... Yargıç Kerstorf a güvenebiliriz... Hiçbir siyasi etkiye kapılmadan, yalnızca kendi kararlarını veren dürüst ve tarafsız bir adamdır... Bana danışmadan profesörün tutuklama kararını imzalayamazdı, onu serbest bırakarak en iyisini yaptı... Eğer yeni kanıtlar ortaya çıkarsa, Nicolef'in kale zindanına kapatılması emrini ilk veren ben olacağım.”

Bununla birlikte şehirde tansiyon yükselmeye başlıyordu.

Kent sakinlerinin çoğunluğunun sorgulamadan sonra profesörün tutuklanmasını bekledikleri doğruydu, bunların bir kısmını onun suçlu olduğuna inanan üst sınıflar, bir kısmını ise onun davanın gidişatı açısından en azından gözetim altında olmasını isteyenlerden oluşuyordu.

Bu nedenle Dimitri Nicolef'in özgür bir şekilde evine döndüğünü görenler hayretler içinde kalmışlardı.

Ancak bu korkunç haber nihayet evde de yankısını bulmuştu. Şimdi İlka babasının cinayet suçlamasıyla karşı karşıya olduğunu biliyordu. Dorpat’tan dönen kardeşi Jean’ı sıkı sıkıya kucaklamıştı. Genç adam öfkesine hakim olamıyordu.

Dorpat Üniversitesi’nde öğrenciler arasında yaşananları anlatmıştı.

“Babamız suçsuz,” diye haykırdı, “o alçak Kari Johausen’e...”

“Evet... suçsuz,” diye karşılık verdi genç;

kız, kafasını mağrur bir ifadeyle kaldırarak, “düşmanları arasında bile olsa, onun suçlu olduğunu iddia etmeye kim cesaret edebilir?...” Söylemeye gerek yok ki, Dimitri Nicolef'in yakın çevresi de böyle düşünüyordu. Doktor

Hamine ve Konsolos Delaporte, profesörün Riga’da yargıç karşısına çıktığı anda aceleyle eve gelmişlerdi.

Varlıkları, cesaretlendirmeleri, iddiaları iki kardeş için teselli kaynağı oluyordu. Ama onların yargıcın odasına gitmelerini engellemeleri hiç de kolay olmamıştı.

“Hayır,” demişti onlara Doktor Hamine, “burada bizimle kalın... En iyisi beklemek!... Nicolef tamamıyla aklanmış olarak geri dönecek.” “Böylesine rezilce suçlamalarla karşı karşıya kalınacaksa,” dedi genç kız, “tüm yaşamını onurlu bir şekilde sürdürmek neye yarar?...” “Sizi savunmaya!” diye haykırdı Jean.

“Evet evlat,” diye karşılık verdi doktor, “Dimitri itiraf etse bile tek söyleyeceğim 'Aklını kaçırmış olmalı, ona inanmıyorum’, olacak.” Dimitri Nicolef eve dönüğünde ailesini, doktor, Bay Delaporte ve diğer dostlarını işte bu ruh hali içinde buldu. Ancak sokaktaki gerilim öylesine artmıştı ki, yol boyunca birkaç kere kendisine hakaret edildiğini duydu.

İki kardeş onu kucakladıklarında profesör onları yanaklarından öptü. Şimdi Kari Johausen’in arkadaşları önünde Jean’a ne iğrenç hakaretlerde bulunduğunu biliyordu!... Jean’a bir katilin oğlu diye hitap etmişti!...

Doktor Hamine, konsolos ve dostları Nicolef'in elini sıktılar. Dostluklarının kanıtı olan sözlerle suçlamaları protesto ettiler!... Onun suçsuz olduğundan hiç kuşku duymamışlar, hiç kuşku duymayacaklardı!... En içten duygularını belli eden sözcükleri ondan esirgemediler.

Sonra kötü niyetli bazı kişilerin evin önünde toplanmaya başladığı sırada Dimitri Nicolef salonda bir araya gelmiş olanlara, yargıcın odasında olup bitenlerden, Binbaşı Verder’in hiç gizlemediği önyargılarından, Yargıç Kerstorf'un dürüst ve sakınımlı tavırlarından söz etti. Ancak ayrıntılara girmeyi pek sevmeyen bir kişi olarak başından geçenleri kesik kesik, kısaca özetlemişti.

Profesörün dinlenmeye, yalnız kalmaya, hatta belki de bu kötü anıları unutmak için kendini işine vermeye ihtiyacı olduğu anlaşılıyordu, bunun üzerine dostları kendisinden

izin istediler.

Jean ablasının odasına giderken, Dimitri Nicolef çalışma odasına geçti.

Bay Delaporte çıkarken doktora şunları söyledi,

“Gerilim her geçen gün daha da artıyor, sevgili dostum, Bay Nicolef suçsuz olsa da gerçek katilin bir an önce bulunması gerekiyor, aksi takdirde düşmanlarının kini hiç azalmayacak!”

“Bu endişe verici bir durum,” diye yanıtladı doktor. “Bir cinayet davasına müdahale etmem gerekseydi, kesinlikle bu davayı seçerdim!... Poch’un ölümü, Johausen’ler ve Jean’ı daha suçlama yapılmadan katilin oğlu olarak yargılayan Kari tarafından istismar edilecek!...”

“Kari ve onun arasındaki hesabın kapanmamış olması beni kaygılandırıyor!...” dedi Bay Delaporte. “Jean’ı bilirsiniz... Babasının öcünü almak isteyecektir!...”

“Hayır... hayır,” diye karşılık verdi doktor, “işler bu noktaya gelmişken, tedbirsiz davranmaması gerek!... Ah!... o lanet yolculuk, Dimitri Nicolef'in aklına nereden gelmiş olabilir ki?” Bu, Dimitri Nicolef'in çocuklarının ve dostlarının birbirlerine sordukları soruydu,

kendisi bu konuyla ilgili hiçbir açıklama yapmamıştı.

Hatta yargıcın önünde verdiği ifadeden söz ederken, ne yolculuğuna, ne yargıcın Riga’dan neden ayrıldığıyla ilgili sorularına, ne de bu soruları yanıtlamayı reddettiğine hiç değinmemesi dikkat çekiciydi. Suskun kalmak konusundaki bu inadı biraz tuhaftı. Ama belki de daha sonra neler olduğunu açıklayacaktı. Üç gün boyunca ortalıkta görünmemesinin makul nedenleri olmalıydı.

Ve yine de onun konumu ve statüsündeki bir adamın bu cinayeti işlemiş olması kabul edilemezdi, söyleyeceği tek bir söz ile suçlamaları geçersiz kılabilecekti, ama bu sırrı açıklamamakta hâlâ inat ediyordu.

Bununla birlikte Dimitri Nicolef'in yargıcın önünde verdiği ifadeden sonra tutuksuz yargılanmasına karar verilmesi, özellikle Alman çoğunluk tarafından tepkiyle karşılanmıştı. Johausen ailesi, yakın çevreleri, soyluluk ve burjuvazi eleştirilerinin dozunu artırıyorlardı. Vali ve Albay Raguenof, kökeni nedeniyle profesöre destek olmakla suçlanıyorlardı. Bu suçu işleyen kimse Slav olmasaydı, çoktan kale zindanını boylamış olacaktı.

Ona neden sıradan bir katil gibi davranılmıyordu?... Kari Moor’dan, Jean Sbogar’dan, Jeromir’den farkı neydi?... Hakkındaki suçlamalar hiç de yabana atılır cinsten değildi, aleyhinde kesin kanıtlar vardı, mahkeme onu serbest bırakıyordu, bu durumda kaçması ve kendisini hiç tereddüt etmeden mahkum edecek olan jürinin önüne çıkmaması muhtemeldi!... Doğrusu bu ya,

Rusya'da kamu hukuku ile ilgili davalarda idam cezasının kalkması nedeniyle verilecek ceza çok hafif olacaktı. Ölmeyi hak eden bu katil, Sibirya madenlerine sürgüne gönderildiğiyle kalacaktı!...

Bu fikirler Almanların yoğun olarak yaşadıkları zengin mahallelerinde yaygındı. Johausen ailesinde zavallı Poch'un katiline karşı büyük öfke duyuluyordu, aslında bu kinin temelinde alçakgönüllü profesörün güçlü bankacının siyasi rakibi olması yatıyordu.

"Hiç kuşku yok," diye tekrarlıyordu Bay Frank Johausen, "Nicolef yola çıkarken ne Poch ile birlikte yolculuk edeceğini, ne de onun yanında yüklü miktarda para olacağını bilmiyordu. Ama bunu öğrenmekte gecikmedi, araba kazasından sonra geceyi Kırık Haç hanında geçirmeyi önerdiğinde banka kuryemizi soymayı planladı, kafasındakileri gerçekleştirmek için cinayet işlemekte tereddüt etmedi... Riga'dan neden ayrıldığını açıklamak istemiyorsa da en azından handan neden gün doğmadan ayrıldığını, sürücünün dönüşünü neden beklemediğini ve nihayet üç gün boyunca ne yaptığını söyleyebilir!... Ama söylemeyecek!... Kurbanını öldürüp çantadakileri aldıktan sonra aceleyle kaçmasının, yüzünü ısrarla gizlemesinin nedeni parayı güvenli bir yere saklamak olduğu için, bunları söylemesi suçunu itiraf etmesi anlamına gelecek!"

Dimitri Nicolef'in bu parayı çalmasının nedenlerine gelince, bankacı zamanı geldiğinde şunları söylemeyi planlıyordu,

"Profesörün maddi durumu hiç de iç açıcı değildir. Ödeyemeyeceği borçları vardır... Üç hafta içinde bana olan on sekiz bin rublelik borcunun vadesi doluyor, ödeme için gerekli kaynağı bulmayı başaramayacak!... Ek süre istediğinde onu hiç acımadan reddedeceğim!" Frank Johausen bu hususta çok acımasız, çok kinciydi.

Bununla birlikte General Gorko siyasetin karıştığı bu davada oldukça tedbirli davranıyordu. Kamuoyu istese de profesörün tutuklanma emrini vermeyi gerekli bulmuyordu, ancak evinin aranması talebine karşı çıkmamıştı.

18 Nisan günü yapılan aramaya Yargıç Kerstorf, Binbaşı Verder ve Onbaşı Eck katıldı.

Polislerin içeri girmesine karşı çıkmayan Dimitri Nicolef, onlara hiç aldırmadı, kendisine sorulan sorulara soğuk ve küçümseyici bir ifadeyle karşılık verdi. Çalışma masası ve dolapları didik didik arandı, kağıtları,

mektupları, harcama kayıtları incelendi. Ve sonunda Bay Johausen’in profesörün hiçbir mal varlığı olmadığını söylediğinde hiç abartmamış olduğu anlaşıldı. Verdiği derslerin geliriyle yaşıyordu, bu olaylardan sonra bu gelirin de kesileceği öngörülemez miydi?...

Aramadan Johausen kardeşlerin çalman parasıyla ilgili hiçbir sonuç alınamadı. Zaten bankacının düşüncesine göre, Dimitri Nicolef cinayetin ertesi günü bu parayı güvenli bir yere sakladığına ve bu yeri açıklamak istemediğine göre, başka türlüsü beklenemezdi.

Bankacının numaralarını almış olduğu o paralara gelince, Bay Kerstorf la aynı fikirdeydi. Yargıç, hırsız kim olursa olsun, tehlike geçmeden paraları piyasaya sürmeyeceğini söylüyordu. Bu durumda paranın kullanıma sokul-masına kadar belirli bir süre beklenecekti.

Bu arada Dimitri Nicolef'in dostlan, bu dava nedeniyle gerilimin yalnızca Riga’da değil, diğer bölgelerde de arttığının farkındaydılaı

Halkın büyük çoğunluğunun profesörün karşısında olduğunu, Alman Partisi’nin tutuklanması ve yargılanması için yetkililer üzerim de baskı oluşturmaya çalıştığını biliyorlardı. Gündelikçi işçiler ve yerli halktan oluşan bir azınlık, suçsuz olduğuna tam anlamıyla inanmasa da ırksal bir içgüdü ile Nicolef'i destekliyordu. Doğrusu bu ya, bu zavallıların elinden ne gelirdi ki? Johausen kardeşler ve partilerinin ellerindeki olanaklarla onların üzerlerine gitmeleri, onları aşırılıklara yöneltmeleri ve valiyi karşı koyması tehlikeli bir hareket önünde boyun eğmeye zorlamaları hiç de zor değildi.

Kamu düzeninin sarsılmaya başladığı şehirde profesörün oturduğu mahalle, burjuva grupları ve kendilerine para verenin yanında yer almaktan geri kalmayan alt sınıf üyeleri tarafından gösteri alanına çevrilse de Dimitri Nicolef evinin önünde toplanan kalabalıklara hiç aldırmadan şaşılacak bir soğukkanlılık gösteriyordu. Çocukların ricası üzerine, Doktor

Hamine profesörü evden çıkmamak konusunda ikna etmeye çalıştı. Sokaklarda hakarete, hatta belki de saldırıya uğrama tehlikesiyle karşı karşıya kalabilirdi. Omuzlarını silkerek arkadaşının önerisini kabul eden Dimitri Nicolef, her zamankinden daha içe kapanmış bir halde gününü çalışma odasında geçiriyordu. Artık ders de veremiyordu, ne o öğrencilerine gidiyor, ne öğrencileri ona geliyordu. Hiç kimseyle konuşmuyor, kendisiyle konuşulmasından hoşlanmıyor, hedef olduğu suçlamalardan hiç söz etmiyordu, moral durumundaki gözle görünür değişiklik, çocukları ve dostlarını haklı olarak kaygılandırıyordu. Bu nedenle dostluğu mutlak

fedakarlık boyutlarına varan Doktor Hamine, işi dışındaki tüm zamanını Nicolef ailesine ayırıyordu. Bay Delaporte ve birkaç dostu, Albay Raguenofun talimatıyla nöbet bekleyen polislere rağmen, düşmanca çığlıkların işitildigi salonda her akşam bir araya geliyorlardı. Bu hüzünlü akşam toplantılarına Dimitri Nicolef katılmıyordu!... Yine de Jean ve İlka, havanın kararmasıyla daha da katlanılmaz bir hal alan ve geçmek bilmeyen bu akşam saatlerinde yalnız kalmıyorlardı! Sonra dostları evden ayrılıyorlardı. Yürekleri kaygıyla dolan Jean ve İlka birbirlerine sarıldıktan sonra odalarına çekiliyorlar, dışarıdan gelen gürültülere kulak kabartırken, uyuması imkansızmış gibi görünen babalarının gidiş gelişlerini duyuyorlardı.

Jean’ın Dorpat’a dönmeyi aklından bile geçirmediği ortadaydı. Üniversitedeki değişiklikler can sıkıcı bir hal almış olabilirdi?... O zamana kadar kendisine içten bir dostlukla yaklaşmış olanlar da dahil olmak üzere, arkadaşları tarafından nasıl karşılanacaktı?... Diğerleri karşı kampanyadan etkilenmişlerse, belki de yanında kendini savunmak için yürekli Gospodin’den başkasını bulamayacaktı?... Ve Kari Johausen ile karşılaştığında kendisine nasıl hakim olacaktı?...

“Ah! O Kari! diye tekrarlıyordu Doktor Ha-mine’e. “Babam suçsuz!... Gerçek katilin ortaya çıkmasıyla suçsuzluğu kanıtlanacak!... Ama öyle ya da böyle Karl’dan hakaretinin hesabını soracağım!... Zaten bunun için uzun süre beklemeye gerek var mı?...”

Doktor için genç adamı sakinleştirmek hiç de kolay olmuyordu,

“Sabırlı ol, Jean,” diye tavsiye ediyordu ona “tedbirsizlik etme!... Zamanı geldiğinde sana görevini yapmanı söyleyecek ilk kişi ben olacağım!”

Jean ikna olmuyordu ve belki ablasının ısrarları olmasa durumu daha da kötüleştirecek bir çılgınlık yapmaktan geri kalmayacaktı. Riga’ya dönüp sorgulandığı günün akşamı arkadaşları evden ayrılırken Dimitri Nicolef postacının kendisi için bir mektup getirip getirmediğini sordu.

Hayır... Postacı Slav haklarını savunan bir gazeteden başka bir şey getirmemişti. O sırada mahalle oldukça sessizdi, etrafta evin önünde gezinen birkaç polisin dışında kimse yoktu.

Babasının ayak seslerini işiten İlka, kapının eşiğine geldi.

“Postacıyı mı bekliyorsun?...” diye sordu. “Evet,” diye karşılık verdi Nicolef, “bu sabah geç gelecekmiş gibi görünüyor.”

“Hayır baba, vakit henüz erken, bana inan... Hava biraz soğuk... içeri

girsen daha iyi olur... Bir mektup mu bekliyorsun?...”

“Evet kızım. Ama burada beklemene gerek yok... sen odana çık..; ”

Huzursuz davranışlarına bakılırsa, İlka’nm yanında beklemesinden rahatsız olduğu söylenebilirdi.

O sırada postacı belirdi. Elinde profesöre ait bir mektup yoktu, Nicolef canının sıkıldığını belirten bir yüz ifadesini gizleyemedi.

Akşam ve ertesi sabah, postacı evin önünden hiç durmadan geçtiğinde Nicolef yine aynı tepkiyi verdi.

Beklediği mektup kimden gelecekti ve Dimitri Nicolef için neden bu kadar önemliydi?... Can sıkıcı sonuçlara yol açan yolculuğuyla mı ilgiliydi?... Bu konuyla ilgili tek bir söz bile etmiyordu.

O sabah saat sekizde aceleyle eve gelen Doktor Hamine ve Bay Delaporte, hemen çocuklarla görüşmek istediler. Niyetleri öğleden sonra Poch’un cenazesinin kaldırılacağını bildirmekti. Nicolef'e karşı bir gösteri düzenlenmesinden kaygılanılabilirdi, bu durumda bazı önlemler almak gerekiyordu...

Gerçekten de Johausen kardeşlerin kininden endişe duyulabilirdi. Banka kuryesinin cenaze töreninin ses getirmesine karar vermişlerdi.

Bunu otuz yıldır şirketlerinde çalışan sadık bir görevliye olan şükran duygularını dile getirmek için yapmaları kabul edilebilirdi! Ama bu törenle halkın duygularını istismar etmeye niyetli oldukları çok açık bir şekilde belliydi.

Kuşkusuz vali Slav karşıtı gazetelerde yer verilen bu gösteriyi iptal etmekle oldukça akıllıca davranmış olacaktı. Yine de kitlelerin ruh haline bakıldığında böyle bir müdahalenin misillemeleri kışkırtacağı düşünülemez miydi?

Bu durumda en iyisi profesörün malikanesinin şiddet olaylarına sahne olmaması için gerekli önlemlerin almmasıydı.

Kortejin Riga mezarlığına gitmek için mahalleden ve profesörün evinin önünden geçeceği hesaba katılmalıydı, bu kalabalıgin tepkilerini artırabilecek bir olumsuzluktu.

Bu nedenle Doktor Hamine Dimitri Nico-lefin durumdan haberdar edilmemesini önerdi. Yemek saatlerinin dışındaki zamanını sürekli olarak çalışma odasında geçirdiğine göre, onu endişelerden ve tehlikelerden uzak

tutmak en doğrusuydu.

İlka’nm Doktor Hamine ve Delaporte’den katılmalarını rica ettiği öğle yemeği sessiz geçti. Öğleden sonra yapılacak olan cenaze töreninden hiç söz edilmedi. Yine de birkaç kez duyulan öfkeli çığlıklar masadakilerin yüreklerini hoplatmaya yetmişti, oysa profesör onları hiç duymazmış gibi görünüyordu. Yemekten sonra dostlarının ellerini sıkarak yenider çalışma odasına çekildi.

Jean ve İlka, doktor ve konsolos salonda kaldılar. Kaygılı bekleyişin sessizliği toplananların gürültüsü ve kalabalığın uğultusuyla ara sıra bozuluyordu.

Her sınıftan insanın katılımıyla mahalleyi kaplayan kalabalığın uğultusu giderek artıyordu. İtiraf etmek gerekir ki, bu kitlenin büyük çoğunluğu cinayeti Dimitri Nicolef'in işlediğini düşünüyordu.

Aslında belki de onu kalabalığın eline düşmek tehlikesiyle karşı karşıya bırakmaktansa, tutuklanma emrini vermek daha hayırlı olacaktı. Suçsuzsa da kale zindanına kapatılacağı için suçsuzluğu yeterince kanıtlanmış sayılmazdı... Kim bilir belki de vali ve albay şu an Dimitri Nicolef'in selameti için bu önlemi almayı düşünüyorlardı?...

Saat bir buçuğa doğru haykırışların şiddetinden kortejin sokağın başına ulaştığı anlaşılıyordu. Evde öfkeli çığlıklar yankılanıyordu. Çalışma odasından dışarı çıkan profesör, oğlunun, kızının ve dostlarının kaygı dolu bakışları arasında salona indi.

“Neler oluyor?... diye sordu.

“Odana çekil, Dimitri,” diye karşılık verdi doktor. “Bahtsız Poch’un cenaze töreni var...

“Öldürdüğüm adamın!...” dedi soğuk bir ifadeyle Nicolef.

“Yalvarırım, odana çık...”

“Baba!” diye haykırdılar Jean ve İlka ona yalvararak.

Tasvir edilemeyecek bir ruh hali içinde olan Dimitri Nicolef kimseyi dinlemeye niyetli değildi, pencerelerden birine yönelerek onu açmaya çalıştı.

“Bunu yapamazsın!...” diye haykırdı doktor. “Bu çılgınlık!...”

“Yine de yapacağım!...”

Kendisine engel olmalarına fırsat bırakmadan pencereyi açarak dışarı

baktı.

Kalabalıktan binlerce ölüm çığlığı yankılandı.

O sırada kortej evin önüne ulaşmıştı. Dul giysilerine bürünmüş olan Zenaide Parensof, çiçekler ve çelenklerle süslenmiş tabutun arkasından yürüyordu. Geriden Johausen kardeşler ve şirket çalışanları geliyordu, onların arkasında ise bu cenaze törenini bir protesto gösterisine dönüştürmekten başka bir şey düşünmeyen dostları ve yandaşları yürüyordu.

Kortej profesörün evinin önünde durduğunda dört bir yandan yükselen haykırışlara ölüm çığlıkları eşlik ediyordu.

Albay Raguenof ve Binbaşı Verder, emirlerindeki çok sayıda polisle birlikte oradaydılar, ama Eck ve adamları bu kitlesel öfkeyi başarabilecekler miydi?...

Dimitri Nicolef'in pencerede belirmesinden sonra pencerenin altına dek yaklaşan göstericiler haykırıyordu;

“Katile ölüm!... Katile ölüm!”

O ise kollarını kavuşturmuş, başını mağrur bir şekilde kaldırmış bir halde, tıpkı onlara hiç değer vermeyen bir heykel gibi hiç kımıldamadan duruyor, tek bir söz bile etmiyordu. Bu tedbirsiz davranışına engel olamayan çocukları, doktor ve Bay Delaporte yanında duruyorlardı.

Bununla birlikte kortej bu kargaşanın ortasında yeniden yoluna devam etti. Çığlıkların şiddeti artarken, en öfkeliler eve doğru yönelerek kapıyı zorlamaya başlamışlardı.

Albay, binbaşı ve polisler onları geri püskürtmeyi başardılar. Ancak Nicolef'in hayatını kurtarmak için, onu tutuklamanın gerekli olduğunu, aksi takdirde hemen oracıkta linç

edilebileceğini anladılar.

Sonunda polisin çabalarına rağmen, evi koruma imkanın kalmadığı bir anda, kalabalığın arasından çıkan bir adam, merdivenleri çıkarak kapının önünde durdu.

“Durun!.”... diye haykırdı kalabalığın uğultusunu bastıran gür bir sesle.

Buyurgan tavırlanndan dolayı herkes geri çekilerek onu dinledi.

O zaman Bay Frank Johausen ona doğru ilerleyerek,

“Kimsiniz?... diye sordu.

“Evet! Kimsiniz?...” diye tekrarladı Binbaşı Verder.

“Ben Dimitri Nicolef'in şerefi pahasına kurtarmak istediği bir sürgünüm, ben de yaşamım pahasına onu kurtarmaya geldim!...”

“İsminiz?” diye sordu albay ileriye çıkarak.

“Wladimir Yanof!”

12

Bu olayların on beş gün öncesine dönülürse, o gece Peipous Gölü’nün doğu kıyısında bir adamın kendini buzlarla kaplı sulara attığı anımsanacaktır. Bir kaçakçının izini sürdüğünü düşünen gümrük devriyeleri peşine düşmüş, buz kütlelerinin arasında gizlendiği sırada ona ateş açmışlardı. Kurşunlara hedef olmayan bu kaçak, bir balıkçı kulübesine sığınarak günü orada geçirmişti. Hava kararıp yeniden yola koyulduğunda bir kurt sürüsü ile karşılaşmış ve bir değirmene sığınmak zorunda kalmıştı, orada saklandığı sırada yürekli değirmencinin kendisini ele vermediğine tanık olmuştu. Pernowa sapağında Onbaşı Eck ve mangası peşindeyken bir mucize eseri buzların ortasına atlayarak kaçmayı başarmıştı. Yine bir mucize eseri olarak buzlarla kaplı bu sularda boğulmamış ve hiç fark edilmeden

Pernau’da saklanmaştı.

Wladimir Yanof, tüm servetim Dimitri Nicolef'e emanet eden eski dostu Jean Yanofun oğluydu., Bir gün geri dönmesine izin verilirse, yirmi bin rublelik bu miras sürgüne teslim edilecekti.

Doğu Sibirya’daki Minnsinsk tuzlasına hangi siyasi mahkumiyet kararıyla gönderildiği bilinmekteydi. Ömür boyu sürgün cezasına mahkum edilmişti. Nişanlısı İlka Nicolef, onun hayatta kalan son yakınlarından oluşan bu ailenin yanına geri dönerek mutlu ve huzurlu bir yaşam süreceğini ümit edebilir miydi?...

Hayır, oradan kaçmayı başaramazsa, ikisinin bir araya gelebilmesi için İlka’ya onu sürgünde . ziyaret etme izninin çıkması gerekiyordu.

Oysa dört yıl sonra nihayet kaçabilmişti. Rus İmparatorluğu’nun Sibirya ve Avrupa’daki steplerini aşmış, bir gemiyle Fransa ya da İngiltere’ye hareket edebilmeyi umduğu Pernau’ya ulaşmıştı.

Orada polisi atlatarak Baltık Denizi yolculuk yapmaya elverişli hale gelene kadar saklanmıştı.

Pernau’da gizlenen Wladimir Yanof parası bitmek üzereyken Dimitri Nicolef'e yazmıştı, işte profesör bu mektuptan sonra babasının kendisine emanet ettiği parayı oğluna vermek için yola çıkmaya karar vermişti.

Nicolef'in dostlarına ve kızma bu yolculuktan söz etmemesinin nedeni, onun Per-nau’daki konumunu tehlikeye atmamaktı, bunun yanı sıra sürgün, Dimitri Nicolef'den ikinci bir mektupla yabancı bir ülkede güvence altında olduğunu bildirene kadar İlka’ya kendisinden bahsetmemesi sözünü almıştı.

Bunun üzerine profesör Riga’dan gizlice ayrılmıştı. Nereye gittiği anlaşılmasın diye bilet ücretini Revel’e kadar ödemişse de posta arabasından Pernau’da inmeyi düşünüyordu ve kente yirmi verst kala meydana gelen kaza olmasa, elverişli koşullar altında geçen yolculuğun sonunda akşam oraya varmış olacaktı. Aksiliklerin Dimitri Nicolef'in planını nasıl altüst ettiği bilinmekteydi. Geceyi banka kuryesi Poch ile birlikte Kırık Haç meyhanesinde geçirmek zorunda kalmış, Pernau’ya varmak için sürücüyü beklemek yerine sabah dörtte yola çıkmayı uygun görmüştü... Ve şimdi kendisini yol arkadaşını öldürmekle suçluyorlardı!

Dimitri Nicolef handan ayrıldığında henüz gün agarmamıştı. Kimsenin kendisini fark etmemesini ümit ederek o sırada ıssız olan Per-nau yoluna devam etmişti.

İki saatlik hızlı bir yürüyüşten sonra gün doğarken Pernau’ya ulaşmış, Wladimir Ya-nofun sahte bir isimle kaldığı otelin yolunu tutmuştu.

Yıllar boyunca yaşanan onca sıkıntıdan, onca tehlikeden sonra birbirlerini görebilmek ikisi için de ne büyük bir mutluluktu!... Oğluna kavuşan bir babadan faikı var mıydı?... Wladimir’e Jean Yanofun emanet ettiği paranın tamamının bulunduğu çantayı teslim eden Nicolef, gemiye binmesine eşlik etmek üzere sonraki iki günü orada geçirmiş, ancak Wladimir Yanofun gemisinin hareket tarihi ertelenince, daha fazla gecikmemek için Riga’ya dönmek zorunda kalmıştı. Genç sürgün, polisin takibini atlatmadan önce İlka’ya kendisinden bahsetmemesi sözünü alarak nişanlısına sevgilerini iletti. Güvenli bir yere ulaştığında kendisine yazacaktı, belki de o zaman profesör, lika ile onu buluşturacaktı?...

Nicolef, Wladimir’e sanldıktan sonra Per-nau’dan ayrılmış, 16 Nisan gece yansı kendisi hakkındaki korkunç suçlamadan habersiz olarak Riga’ya dönmüştü.

Zaten profesörün bu suçlama karşısında nasıl aldırmaz bir tavır

takındığından, yargıcın karşısındaki tutumundan daha önce söz edilmişti. Yine aynı yargıcın bu yolculuğun amacını ve Kırık Haç meyhanesinden ayrıldıktan sonra nereye gittiğini öğrenmek amacıyla kendisine ısrarlı sorular yönelttiği bilinmekteydi... Ancak Dimitri Nicolef bu soruları yanıtlamayı reddetmişti. Wladimir’den güvenli bir yere ulaştığını bildiren mektubu almadıkça konuşmayacaktı. Ama bu mektup gelmemişti, Nicolef'in iki gün boyunca bu mektubu ne büyük bir sabırsızlıkla beklediği anımsanacaktı!

Ve işte Wladimir Yanof'un ortaya çıktığı sırada bozmadığı suskunluğuyla suçlamalar karşısında güç durumda kaldığı, siyasi rakiplerinin amansız nefretine hedef olduğu, hatta kitlelerin şiddet dolu tepkileriyle can güvenliğinin kalmadığı bir anda, tutuklanmak üzereydi.

Şimdi bu sürgünün kim olduğu, Riga’ya neden geldiği biliniyordu. Evin kapısı açıldığında Wladimir, Dimitri Nicolef'in kollarının arasına yığıldı, nişanlısını bağrına bastı, Jean’ı kucakladı, kendisine uzatılan elleri sıktıktan sonra kendisini izleyen albay ve Binbaşı Verder’in önünde şunları söyledi,

“Pernau’da çıkan gazetelerden Nicolef'in Kırık Haç meyhanesi katili olarak alçakça suçlandığını ve beni tehlikeye atmamak için kendini temize çıkaracak bilgileri vermediğini öğrendiğimde görevimin ne olduğunu anlayarak hiç tereddüt etmeden orayı terk ettim ve işte buradayım!... Dimitri Nicolef, sen Jean Yanof'un dostu, sen ikinci babam, senin benim için yapmak istediğini ben senin için yaptım...”

“Ve iyi yapmadın, Wladimir, hiç iyi yapmadın!... Ben masumum, korkacak hiçbir şeyim yok, suçsuzluğum çok yakında kanıtlanacaktı.”

“İyi yapmadım mı, İlka?” diye sordu Wla-dimir, genç kıza yönelerek.

“Cevap verme, kızım,” dedi Nicolef, “babanla nişanlın arasında tercih yapmak zorunda değilsin!... Yaptığından dolayı, sana saygı duyuyorum Wladimir, ama bunu yaptığından dolayı aynı zamanda seni suçluyorum!... Biraz makul düşünseydin, güvenli bir yere sığınman gerektiğini anlayacaktın... Oradan bana yazacaktın ve mektubunu alır almaz, yolculuğumun nedenlerini açıklayacaktım... Seni tehlikeden uzak tutmak için bu can sıkıcı suçlamalara birkaç gün daha dayanamaz mıydım?” “Baba,” dedi o zaman İlka kararlı bir ses tonuyla “yanıtımı dinleyeceksin. Başına ne gelirse gelsin, Wladimir yüreğinden geçeni yaptı, ona olan minnet borcumu ödemeye yaşamım yetmeyecek...”

“Teşekkürler İlka, teşekkürler!” diye haykırdı Wladimir. “Babanızı bir gün

daha fazla suçlanmaktan kurtardığım için bu borcun karşılığı şimdiden ödendi!”

Şimdi Wladimir Yanof'un ortaya çıkmasıyla Dimitri Nicolef suçlamaların odak noktasında olmaktan kurtulmuştu. Johausen kardeşlerin bu habere inanmamak için kin dolu bir inatla karşı çıkmalarında, Binbaşı Verder’in bu Slavın suçlamalardan kurtulması karşısında duyduğu üzüntüde, bankacının dostlarının olaya temkinli olarak yaklaşmalarında şaşılacak bir şey yoktu, bu gerçek karşısında silahlarını bırakıp bırakmayacakları yakında anlaşılacaktı. Ancak kamuoyunun olmasa bile kitlelerin tepkilerinin akıldışı bir çabuklukla nasıl değiştiği bilinmekteydi. Şu an için de aynı şey geçerliydi. Kalabalığın öfkesi dinmişti. Artık Dimitri Nicolef'in evinin talan edilmesi ve polisin kızgın kalabalığa karşı profesörü savunması söz konusu değildi.

Ama Wladimir Yanof'un durumunun halledilmesi gerekiyordu. Çünkü fedakar yüreğinin dayattığı görev duygusuyla Riga’ya geldiğinden beri, siyasi bir suçlu olmasının yanı sıra Sibirya madenlerinden kaçmış bir mahkumdu.

Bunun üzerine Albay Raguenof, iyi niyetliliğini ve ılımlı yaklaşımını belli etse de bir devlet adamının tedbirliliğini yansıtan bir ses tonuyla ona şunları söyledi,

“Wladimir Yanof, bir sürgün kaçağısınız, bunu valiye bildirmem gerek. General Gorko ile görüşeceğim. Ancak, kaçmaya çalışmayacağınıza dair söz verirseniz, ben dönene kadar bu evde kalmanızda hiçbir sakınca görmüyorum.”

“Söz veriyorum, Albay,” diye yanıtladı Wladimir.

Onbaşı Eck ve caddede devriye gezen adamlarını orada bırakan albay generalin yanına gitmek için yola çıktı.

Birbirlerine içlerini dökerek hasret gideren

Jean, İlka ve Wladimir’in yaşadıkları mutluluk dolu anları tahmin edebilmek hiç de zor değildi. Doktor Hamine ve Bay Delaporte izin isteyerek yanlarından ayrılmışlardı. Profesörün ailesinin uzun zamandır unutmuş olduğu bir sevinç tablosu yaşanıyordu. Gözlerini birbirlerinden ayırmıyor, konuşuyor, hatta geleceğe dair projeler yapıyorlardı. Yanof'un mahkumiyeti, kaçışının tehlikeli boyutlara ulaşabilecek sonuçları, albayın birazdan valinin talimatlarını bildirmek üzere geri dönecek olması umurlarında değildi.

Bir saat sonra geri dönen albay, Wladimir’e,

“General Gorko’nun talimatıyla Riga kalesine götürülecek ve orada Petersburg’dan gelecek yazıyı bekleyeceksiniz.”

“İtaat etmeye hazırım, Albay,” diye karşılık verdi Wladimir. “Elveda baba,” dedi Nicolef'e, “elveda kardeşim,” dedi Jean’a ve İlka’nın elini tutarak, “elveda kızkardeşim,” dedi.

“Hayır, eşiniz!” diye yanıtladı genç kız. Ayrılık başlamıştı... Ne kadar sürecekti? Wladimir Yanof onca mutluluk getirdiği evden ayrıldı. O andan itibaren henüz sonuçlanmaktan uzak olan bu davada dikkatler özgürlüğünü, hatta siyasi suçlu olduğu için belki de yaşamını gözünü bile kırpmadan feda eden bu sürgüne çevrilmişti. Dimitri Nicolef hakkında ne düşünülürse düşünülsün, Wladimir’in davranışını takdir etmemek elde değildi. Profesöre karşı olanlar arasında bile, özellikle kadınların Wladimir Yanof'un cömert yüreğine övgüler düzmek için yarıştıkları kesindi, işin en dokunaklı yanı sürgünün İlka Nicolef e olan aşkı ve tam birleşecekleri anda ayrılmalarıydı. Çarın talimatı ne olacaktı?... Kaçak onca yorgunluğu ve tehlikeyi göze alarak kaçtığı Doğu Sibirya’ya geri mi gönderilecekti? Ona bir an için yeniden kavuşan nişanlısı sonsuza dek gözyaşı mı dökecekti?... Riga kalesinden ayrılırken, yaptığı iyiliğin karşılığını görecek miydi? Yoksa yeniden sürgün yolunu mu tutacaktı?...

Bununla birlikte Wladimir Yanof'un bu ani ve beklenmedik müdahalesinin Dimitri Nicolef'in suçsuzluğunu herkese kabul ettirdiğini söylemek doğru olmayacaktı. Almanların yoğun olarak yaşadığı bu Riga kentinde böyle olması mümkün değildi. Özellikle üst sınıflar, Slav haklarının savunucusu olan bu profesörün suçlamalardan kurtulmasını hazmedemiyorlardı. Parti gazeteleri kötü niyetlerini belli ederek olaya ihtiyatlı yaklaşıyorlardı. Sonuç olarak katil bulunamamıştı. Rus hakimiyetinin kindar ve iflah olmaz düşmanlarının ağızlarından, ortada intikamı alınması gereken bir kurban olduğu sözleri eksik olmuyordu.

Ve Frank Johausen, avlarını ellerinden bırakmak istemeyen birçoğunun düşüncelerine şu şekilde tercüman oluyordu,

“Şimdi Dimitri Nicolef'in yolculuk nedenleri öğrenilmiş bulunuyor... Pernau’ya Wladi-mir Yanof ile buluşmaya gidecekti, kabul!... Handan sabahın dördünde ayrılması, Pernau’ya gitmek içindi, buna da kabul!... Ama öyle ya da böyle ayın 13’ünü 14’üne bağlayan geceyi Kırık Haç meyhanesinde geçirmemiş miydi?... Öyle ya da böyle Poch o gece, adı geçen meyhanede öldürülmüş, sonra da soyulmamış mıydı?... Öyle ya da böyle

katil, bu bahtsızın penceresini zorladığı aletin bulunduğu yan odada kalan yolcudan başkası olabilir miydi?... Öyle ya da böyle bu yolcu Dimitri Nicolef değil miydi?...”

Bu tür sorulara yalnızca olumlu yanıtlar verilebilirdi. Ama bankacının “öyle ya da böy-lelerine” karşı su sorular sorulabilirdi: “Öyle ya da böyle cinayeti dışarıdan gelen biri işleyemez miydi?... Öyle ya da böyle katil hancı Kroff olamaz mıydı?... Öyle ya da böyle hancının, profesörün gidişinden sonra veya önce Poch’u öldürmesi daha kolay değil miydi?... Öyle ya da böyle Kroff banka kuryesinin çantasında yüklü miktarda para olduğunu bilmiyor muydu?...”

Araştırma sonuçları bu soruları hancı hakkında şüpheli bir veri olmadığı şeklinde yanıtlıyordu, ama bu yanıt hiç de inandırıcı değildi. Diğer yandan yargı cinayetin failinin bir süredir Yukarı Livonya’da görülen eşkıyalardan biri olabileceği düşüncesini reddetmiyordu.

Ertesi gün Binbaşı Verder ile görüşen Albay Raguenof'da böyle düşünüyordu, kolayca anlaşılacağı gibi onu ikna etmesi mümkün görünmüyordu.

“Baksanıza Binbaşı,” diyordu, “Nicolef'in geceleyin pencereden çıkıp Poch’un odasına girmesi bana hiç de inandırıcı gelmiyor...”

“Ya izler?...” diye karşı çıktı binbaşı, “izler?... Ama öncelikle onların yeni mi, eski mi olduğunu öğrenmek gerekirdi, böyle bir inceleme yapılmamış... Kırık Haç meyhanesi anayolun en ıssız noktasında... Yoldan geçen

birinin, o ya da bir başka gece pencereyi zorlamış olması hiç de ihtimal dışı değil.”

“Albayım, hatırlatmam gerekir ki, katil Poch’un yanındaki çantanın para dolu olduğunu biliyordu ve Nicolef bu durumdan haberdardı...”

“Poch’un tedbirsiz davranarak gevezelik ettiği ve çantasını herkese fark ettirdiği dikkate alınırsa, diğerleri için de aynı şeyin geçerli olduğu söylenebilir,” diye karşılık verdi Albay Raguenof. “Nicolef ve banka kuryesi meyhaneye girdiklerinde büyük salonda oturan oduncular ve köylüleri hesaba katmasak bile Kroff, Broks, sürücü ve her molada değişen muavinler bu durumun farkında değiller miydi?”

Bu değerlendirmeyi dikkate almak gerekiyordu. Suçlamalar yalnızca Dimitri Nicolef üzerinde odaklanmıyordu. Zaten profesörün hırsızlık yapmak için cinayet işleyecek derecede büyük bir para sıkıntısı içinde olduğunu

kanıtlamak lazımdı.

Her şeye rağmen, binbaşı ikna olmuyor, Nicolef'in suçlu olduğu konusunda diretiyordu.

“Benim vardığım sonuç, Almanların her zaman Alman olduğu...” dedi albay.

“Tipli Slavların her zaman Slav olduğu gibi” diye karşılık verdi binbaşı.

“Yargıç Kerstorf'un soruşturmayı tamamlamasını bekleyelim,” dedi Albay Raguenof. “Tüm veriler toplandıktan sonra her şeyin eğrisini doğrusunu tartışacağız.”

Dönemin politik gündemiyle bağlantılı olan bu düşüncelere hiç aldırmayan Yargıç Kerstorf, soruşturmasını büyük bir titizlikle sürdürüyordu. Artık profesörün açıklamayı sürekli olarak reddettiği yolculuk nedenlerini biliyordu ve bu bilgiler onun Nicolef'in suçluluğuna temkinli yaklaşmasını haklı çıkarıyordu. Ama bu durumda cinayetin faili kim olabilirdi?... Arabayı Riga’dan Pernau’ya kadar getiren sürücüleri, Poch geldiğinde meyhanede içen köylü ve oduncuları, nihayet banka kuryesinin Johausen kardeşler adına Revel’e para götürdüğünü bilen herkesi odasına çağırarak sorgulamış, ancak hiçbirini suçlayacak bir veriye ulaşamamıştı.

Birçok kez sorguya alman Broks, Poch’un durumunu ve yanında yüklü miktarda para bulunduğunu herkesten daha iyi biliyordu. Ama bu yürekli adamın durumunda şüphelenilecek hiçbir şey yoktu. Araba kazasından sonra muavini ve atlarla Pernau’ya gitmiş ve geceyi mola yerindeki handa geçirmiş olduğuna hiç kuşku yoktu. Suçun işlendiği sırada olay yerinde olmadığı kesindi, bu nedenle cinayetin faili olarak suçlanması mümkün değildi.

Aynı şekilde cinayeti dışarıdan gelen birinin işlemesi de uzak bir ihtimal olarak görünüyordu. Zaten banka kuryesini tanımıyorsa, yoldan geçen birinin aklına parayı çalmak nereden gelecekti?... Bunun için, en azından Riga’da Poch’un hangi amaçla Revel’e gittiğini bir şekilde öğrenmesi lazımdı. Bu durumda onu dikkatle takip etmiş ve araba kazası nedeniyle Kırık Haç meyhanesine sığınmasından yararlanmış olmalıydı...

Bu son tez kabul edilebilir olsa da cinayeti geceyi handa geçiren iki kişiden birinin işlemiş olması daha muhtemeldi. Bu durumda şüphelilerin sayısı ikiye iniyordu: meyhaneci ve Dimitri Nicolef.

Kroff soruşturma başladığından beri, handa polislerin gözetimi altında tutulmuştu. Birçok kez yargıcın karşısına çıkarılmış, uzun ve özenli

sorgulamalara maruz kalmıştı. Davranışlarında, yanıtlarında en ufak bir şüpheye yer yoktu. Dahası bir konuda ısrarlıydı; Katil, cinayeti işlemek için en elverişli koşullara sahip bulunan Dimitri Nicolef olmalıydı.

“Gece boyunca hiçbir gürültü duymadınız mı?...” diye soruyordu yargıç.

“Yine de ilk pencerenin açılmış, ikinci pencerenin ise zorlanmış olması gerekiyor.” “Odam bahçe tarafında kalıyor,” diye yanıtlıyordu Kroff, “diğer iki odanın pencereleri ise anayola bakıyor... Derin bir uykuya dalmıştım... Zaten o gece hava berbattı, fırtına hiçbir şeyin duyulmasına izin vermiyordu.” Yargıç, Kroff'un ifadesini dinlerken ona dikkatle bakıyor, önyargılı olmasına rağmen, hancının yalan söylediğine dair hiçbir belirti yakalayamıyordu.

Sorgulamanın tamamlanmasını ardından Kroff özgürce Kırık Haç meyhanesinin yolunu tutuyordu. Zaten suçlu olsa bile onu serbest bırakarak izlemek en iyisi değil miydi?... Belki bir şekilde açık verebilirdi?...

Wladimir Yanof'un Riga kalesine kapatılmasının üzerinden dört gün geçmişti.

Valinin talimatları doğrultusunda mahkuma bir oda verilmişti. Durumunun gerektirdiği şekilde gözetim altında tutuluyordu.

General Gorko, Wladimir Yanof ile ilgili karar açıklanana kadar, aldığı önlemlerin üst düzey yetkililer tarafından onaylanacağından emindi.

Yaşadığı tatsız olayların etkisiyle sağlığı hâlâ düzelmemiş olan Dimitri Nicolef odasından çıkamıyor, Nicolef ailesi ve dostları için Wla-dimir Yanof'la görüşme izni çıkmış olsa bile onu istediği kadar göremiyordu. Her gün Riga kalesine giden Jean ve İlka, mahkumun yanına götürülüyorlardı. Ve orada hâlâ umutların tükenmediğini gösteren uzun ve içten sohbetler yapılıyordu.! Evet! iki kardeş çarın bağışlayıcılığına inanıyor, inanmak istiyorlardı... Majesteleri, yaşamları bir süreden beri talihsiz olaylarla altüst olan bu bahtsız ailenin yakarışlarına duyarsız kalmayacaktı... Wladimir ve İIka’nın arasına binlerce fersah, özellikle mesafeden daha ürkütücü olan ömür boyu hapis cezası girmemeliydi... Wladimir çarın affından yararlanırsa, birbirlerini seven bu iki genç birkaç hafta içinde evleneceklerdi... Bilindiği gibi vali bu hususta bazı girişimlerde bulunuyordu... Yaklaşan seçimlerde Slav Partisi’ni temsil edecek olan Dimitri Nicolef'in Riga’daki özel konumu, hükümetin Baltık bölgesindeki yönetici kademelerini Ruslaştırma eğilimleri, kaçağın cezasının tamamıyla bağışlanması olasılıklarını güçlendiriyordu.

24 Nisan günü, önce Yanof'la, sonra da babası ve ablasıyla vedalaşan Jean,

Dorpat’a dönmek için Riga’dan ayrıldı. Bir katilin oğlu olarak suçlandığı üniversiteye aklanmış bir şekilde dönmek istiyordu.

Yakın arkadaşlarının ve özellikle Gospodin’in onu en sıcak duygularla, ne büyük bir içtenlikle karşıladıklarını tahmin etmek zor değildi.

Bunun yanı sıra Karl Johausen ve beraberindeki öğrencilerin ona duydukları öfkenin hiç azalmadığı da hemen hissediliyordu. Bu gerginliğin bir çatışmayla sonuçlanması kaçınılmaz gibi görünüyordu.

Nitekim Jean’ın dönüşünün ertesi günü olanlar olmuştu.

Karl’dan hakaretlerinden dolayı özür dilemesini isteyen Jean, daha da ağır sözlerle kendisiyle dövüşmeyeceği yanıtını almış, bunun üzerine onun yüzüne vurmuştu. Artık kaçınılmaz hale gelen düelloda Karl Johausen ağır bir şekilde yaralanmıştı.

Bu haberin Riga’da yarattığı etki kolayca tahmin edilebilirdi! Bay ve Bayan Johausen belki de ölümcül bir şekilde yaralanmış olan oğullarının tedavisi için derhal yola çıktılar. Ve geri döndüklerinde bu amansız düşmanların arasındaki mücadele ne büyük bir şiddetle devam edecekti!

Bu arada beş gün sonra Wladimir Yanof ile ilgili yanıt Petersburg’dan gelmişti.

Çarın bağışlayıcılığına güvenmekte haklı çıkmışlardı. Affedilerek Sibirya madenlerindeki sürgün cezasından kurtulan Wladimir Yanof derhal serbest bırakılmıştı.

13

Wladimir Yanof'un bağışlanması yalnızca Riga’da değil, Baltık bölgelerinin tamamında derin bir etki uyandıracaktı. Bu kararın, hükümetin Alman karşıtı eğilimlere yakınlık göstermesinin bir belirtisi olduğu düşünülüyordu. işçi kesiminin tamamı bu kararı alkışlarken, aristokrasi ve burjuvazi çarlığın Wla-dimir’den sonra Dimitri Nicolef'e kadar uzanacakmış gibi görünen bu hoşgörüsünü kınıyorlardı. Kaçağın yaşamını tehlikeye atarak fedakarca davranması bu affı ve beraberinde siyasi suçluların mahrum olduğu sivil hakların yeniden kazanılmasını getirmişti. Bu karar, o zamana dek onurlu ve dürüst bir yaşam sürdürerek gelecek seçimlerde Slav Partisi’nin temsilcisi haline gelen profesöre yöneltilen suçlamalara karşı bir protesto değil miydi?...

En azından çarın tutumu böyle olmuştu ve

General Gorko bu konuyla ilgili görüşlerini hiç gizlememişti.

Wladimir Yanof kendisine çarın buyruğunu iletmek üzere gelen Albay Raguenof ile birlikte Riga kalesinden ayrıldı. Haber gizli tutulduğundan hemen Dimitri Nicolef'lere giderek müjdeyi kendi ağzından verdi.

Mutluluğun nihayet geri dönmüş gibi göründüğü bu mütevazı evde yaşanan sevinç ve minnet tezahürlerini tasvir etmek güçtü!

Doktor Hamine, Bay Delaporte ve birkaç aile dostu kısa süre içinde onlara katıldılar. Wladimir herkes tarafından tebrik edilerek kucaklandı. Şu an profesörü bunaltan suçlamaları kim düşünebilirdi ki?...

“Mahkum olsaydınız bile” dedi Bay Delaporte, “hiçbirimiz masumiyetinizden şüphe duymayacaktık!”

“Mahkum olmak!...” diye haykırdı doktor. “Bunun gerçekleşmesi mümkün müydü?...” “Mahkumiyet kararı verilseydi,” dedi İlka, “Wladimir, Jean ve ben, tüm yaşamımızı senin suçsuzluğunu ispat etmeye adayacaktık baba!”

Heyecandan yüreği sıkışıp benzi solan Dimitri Nicolef tek bir söz bile söyleyemeden hüzünlü bir ifadeyle gülümsedi. İnsan adaleti-nin belirsizliğinden her şeyin beklenebileceği söylenmiyor muydu?...

Haksız ve çoğunlukla onarılması mümkün olmayan mahkumiyet kararlarına sık rastlanmıyor muydu?...

Akşam Wladimir ve Nicolef'in en yakın dostları çay sofrasının etrafında toplandılar. İlka'nın şu sözleri üzerine yürekler nasıl çarpmış, ne muhteşem bir sevinç yaşanmıştı,

"Wladimir, ne zaman isterseniz, eşiniz olmaya hazırım!"

Nikahın altı hafta sonra yapılması kararlaştırıldı, evin giriş katındaki odalardan biri Wladimir Yanof'a ayrıldı. Nişanlıların servetleri belliydi. İlka'nın hiçbir şeyi yoktu. Nicolef mali durumundan, Johausen şirketine babasından kalan borçlarından hiç söz etmemişti. Tasarruf ederek borcun önemli bir bölümünü ödemişti, geriye kalanı da ödemeyi umuyordu. İşte bu yüzden çocuklarına bir şey söylememişti ye çocuklar bu nedenle on sekiz bin rublelik borcun vadesinin on beş gün içinde sona ereceğini bilmiyorlardı. Yine de artık bu sırrını açıklaması gerekiyordu. Wladimir aile için böylesine endişe verici bir tehlikeden habersiz kalamazdı... Zaten bu durum genç kıza olan duygularını etkilemeyecekti. Zekasına ve çalışkanlığına, Dimitri Nicolef'in kendisine teslim ettiği sermayeyi de eklediğinde geleceğini kurmayı başaracaktı.

Şimdi Nicolef ailesinin, belki de hiç ummadıkları bir mutluluğu yaşaması, Johausen ailesinin durumuyla ne büyük bir tezat oluşturuyordu! Ağır bir şekilde yaralanmış olan Jean'ın zamanla ve özenli bir tedaviyle iyileşeceği söylenebilirdi, bu nedenle onun Riga'ya getirilmesine karar verilmişti. Bu arada Frank Johausen, defterini dürdüğüne inandığı profesör karşısındaki avantajını kaybetmeye başladığını hissediyordu. Duyduğu büyük nefretten dolayı kullanmakta hiç tereddüt etmediği korkunç silahlar ellerinde patlıyordu. Rakibinin içinde bulunduğu mali sıkıntı, vadesinde ödenemeyecek olan borç siyasi düşmanına karşı elinde kalan son kozdu.

Irk sorunuyla ilgisi olmayan ve olayları tarafsız bir şekilde degerlendirebilen kişiler yavaş yavaş Dimitri Nicolef'e yöneltilen suçlamaları inandırıcı bulmamaya başlıyor, hatta cinayetin Kırık Haç meyhanesinin sahibi tarafından işlenmiş olduğu düşüncesine yöneliyorlardı.

Bu cinayetten dışarıdan gelen birinin sorumlu olduğu ihtimali göz ardı

edildiğinde şüpheler Kroff üzerinde yoğunlaşıyordu. Geçmişindeki olaylara bakarak onun hakkında bir karara varılabilir miydi?... Doğrusu iyi ya da kötü oldukları söylenemezdi. Kroff sert mizaçlı, paraya düşkün ve içten pazarlıklı bir adam olarak tanınırdı. Ailesi yoktu, kimseyle yakınlık kurmuyor, müşterileri köylüler ve oduncular dan ibaret olan bu ıssız handa tek başına yaşıyordu. Alman kökenli ve Baltık bölgelerinde sık rastlandığı gibi Ortodoks olan anne ve babası, bu hanın geliriyle oldukça sefil bir yaşam sürmüşlerdi. Oğullarına bıraktıkları tek miras, değeri bin rubleyi, bile bulmayan bu ev ile bahçeydi.

Bekar olan ve yanında kimseyi çalıştırmayan Kroff her işini kendi yapıyor, erzak almak için Pernau’ya gitmek dışında handan ayrılmıyordu.

Yargıç Kerstof hancıya her zaman için belli bir ihtiyat payıyla yaklaşmıştı. Bu şüpheler bir temele dayanıyor muydu? Ve Kroff , banka kuryesiyle birlikte gelen yolcuyu suçlayarak üzerindeki kuşkulan ona yöneltmek istememiş miydi?... Oda penceresinde bulunan

izleri kendi bırakmış, pencere kanatlarını zorladıktan sonra maşayı şömineye yerleştirmiş ve nihayet profesörün gidişinden önce ya da sonra cinayeti işleyerek aldığı önlemler sayesinde soruşturmanın Dimitri Nicolef üzerinde yoğunlaşmasına neden olmuş olamaz mıydı?

Bu durumda araştırmanın yönünü değiştirmek, temkinli bir soruşturma yürüterek hedefe ulaşmak mümkün olamaz mıydı?...

Zaten Wladimir Yanof'un gelmesiyle Dimitri Nicolef suçlamaların odak noktasında yer almaktan kurtulmuş, Kroff durumunun belirsizleşmesinden kaygılanmaya başlamıştı. Bu durumda ne pahasına olursa olsun, katilin bir an önce bulunması gerekiyordu, bundan böyle soruşturma kendi üzerinde yogunlaşabilirdi...

Bilindiği gibi meyhaneci cinayetten sonra ifade vermek için Riga’ya gelmek dışında handan ayrılmamıştı. Özgür olmasına rağmen, polisler tarafından gece gündüz denetim altında tutulduğunu hissediyordu.

Yargıç, Poch ve yolcunun odalarının kilitlenmesinin ardından anahtarları yanına aldığı için, kimse içeri girememiş, her şey ilk aramadan sonraki halinde kalmıştı.

Kroff herkese, Nicolef'e yöneltilen suçlamaların hafifletilmesiyle soruşturmanın yanlış bir yöne gittiğini ve gerçek katilin yolcu olduğunu söylüyor, Yargıç Kerstorf'un önünde onu suçlamaya devam ediyor,

profesörün düşmanları tarafından destekleniyordu; diğer yandan Dimitri Nicolef'in dostları suçlunun hancı olduğunu iddia ediyorlardı. Adalet suçluyu ele geçiremedikçe, her ikisinin durumu da belirsizliğini koruyacak, karşılıklı suçlamaların ardı arkası kesilmeyecekti.

Wladimir Yanof ve doktor sık sık bu konuyu konuşuyorlardı. Johausen'ler ve yandaşlarının ağzını tıkayacak tek olasılığın, cinayetin failinin yalnızca yakalanması değil, aynı zamanda yargılanarak mahkum edilmesi olduğunu biliyorlardı. Dimitri Nicolef yürütülen davayla ilgilenmezmiş gibi görünüyor, gelişmelerden hiç söz etmiyor olsa da dostları soruşturmanın hızlandırılması için ellerinden geleni yapıyor, sağdan soldan topladıkları bilgileri mahkemeye sunuyorlardı.

Zaten hancıyı suçlarken kendilerinden o kadar emin görünüyorlardı ki, kamuoyunun baskısı üzerine Bay Kerstorf ve Albay Raguenof Kırık Haç meyhanesinde ikinci bir inceleme daha yapılmasına karar vermişlerdi.

Bu inceleme 5 Mayıs tarihinde gerçekleştirildi.

Bir gün önce yola çıkan Yargıç Kerstorf, Binbaşı Verder ve Onbaşı Eck ertesi sabah meyhaneye vardılar.

Handa nöbet tutan polisler yeni bir gelişme kaydedilmediğini bildiriyorlardı.

Yetkililerin ziyaretini bekleyen Kroff aceleyle yanlarına geldi.

“Bay Yargıç,” dedi, “hakkımdaki suçlamalardan haberdarım... Ama bu kez umarım buradan masum olduğuma kanaat getirmiş bir halde ayrılacaksınız...”

“Göreceğiz,” diye karşılık verdi Bay Kerstorf. “Başlayalım...”

“Yolcunun odasından mı?” diye sordu hancı, “Anahtarı sizde“

“Hayır,” diye yanıtladı yargıç.

“Niyetiniz evin tamamını gözden geçirmek mi?...” diye sordu Binbaşı Verder.

“Evet, Binbaşı.”

“Bay Kerstorf,” dedi binbaşı, “bulmamız gereken yeni bir ipucu varsa, bunun Dimitri Nicolef'in odasında olduğuna inanıyorum.”

Bu saptama binbaşının Nicolef ‘in suçlu olduğundan ve hancının masumiyetinden hiç kuşkusu bulunmadığını kanıtlıyordu. Hiçbir şey kanaatini değiştirememiş, katilin yolcu, yolcunun da Dimitri Nicolef olduğu

düşüncesine saplanıp kalmıştı.

“Bize yol gösterin,” dedi yargıç hancıya.

Kroff iyi niyetini gösterircesine acele etti.

Bahçedeki ek bina ve sundurmalar Onbaşı Eck’in yönetimindeki polisler tarafından, yargıç ve binbaşının gözetimi altında yeniden incelendi.

Sonra bahçe titizlikle araştırıldı, her ağacın dibi, çitin çevresi, tek tük sebzelerin yetiştiği evlekler didik didik arandı. Hırsızlığı Kroff yaptıysa, parayı toprağın altına gömmüş olabilirdi, bunu araştırmak gerekiyordu.

Araştırmalar sonuçsuz kaldı.

Meyhanecinin dolabında yüz civarında yirmi beş, on, beş, üç ve bir ruble vardı, bunların tutarı banka kuryesinin çantasındaki paradan çok azdı.

O zaman bir köşede yargıçla konuşan Binbaşı Verder şunları söyledi,

“Bay Kerstorf, Kroff'un cinayet gününden beri hiç tek başına kalmadığını unutmayın, polisler daha o sabah buraya ulaşmışlardı...”

“Biliyorum,” diye karşılık verdi Bay Kerstorf, “ama polislerin gelmesiyle Bay Nicolef'in yola çıkışı arasındaki birkaç saat boyunca, hancı yalnızdı.”

“Bay Kerstorf, görüyorsunuz ki, şüpheli hiçbir şey bulamadık...”

“Şu ana kadar öyle oldu. Ama henüz incelemelerimiz bitmedi. İki odanın anahtarları da sizde değil mi, Binbaşı?...”

“Evet, Bay Kerstorf.”

Gerçekten de polis karakoluna teslim edilmiş olan anahtarlar Binbaşı Verder’in cebindeydi.

Banka kuryesinin öldürüldüğü odanın kapısı açıldı.

Pencere kanatlarının dışarı doğru açılmasının ardından, odanın polislerin ilk aramadan sonra bıraktıkları gibi kalmış olduğu kolayca anlaşılabiliyordu. Yatak açıktı, yastıkta kan izleri, döşemede kapıya kadar uzanan kurumuş kan lekeleri vardı. Yeni bir ipucuna rastlanamadı. Katil kim olursa olsun, kendisiyle ilgili hiçbir iz bırakmamıştı.

Pencere kanatları yeniden kapandı, Bay Kerstorf, binbaşı, onbaşı, Kroff ve beraberlerindeki polisler büyük salona geri döndüler.

“İkinci odaya bakalım,” dedi yargıç.

Öncelikle kapı incelendi, dışarıdan bakıldığında hiçbir ize rastlamıyordu.

Zaten meyhanede bırakılan polisler kimsenin kapıyı açmayı denemediğini bildirmişlerdi! ikisi de on günden beri handan ayrılmamışlardı.

Oda koyu bir karanlığa gömülmüştü.

Onbaşı Eck pencereye yönelerek camı sonuna kadar açtı, çubuğu çekerek kanatları duvara yaslamasıyla odaya ışık doldu.

İlk aramadan sonra hiçbir değişiklik olmamıştı. Arkada Dimitri Nicolef'in yatağı, yatağın başucunda üzerinde yarı bitmiş bir mum bulunan demir bir şamdanın yer aldığı kaba görünümlü bir masa vardı. Bir köşeye hasır bir iskemle, diğerine bir tabure yerleştirilmişti. Sağda kapıları kapalı bir dolap vardı. Daha geride şömine, yani iki yassı taştan oluşan bir ocak görülüyordu. Üzerinde alt kısmı geniş olan ve bacaya doğru yükseldikçe daralan bir boru bulunuyordu.

Yatak incelendiğinde ilk seferde olduğu gibi hiçbir ipucuna rastlanmadı. Dolapta ve çekmecelerde ne bir giysi, ne bir kağıt vardı.

Ocağın bir köşesine bırakılmış olan maşa titizlikle incelendi. Bükülmüş uç kısmından diğer pencerenin kanatlarını zorlamak için kullanıldığı anlaşılıyordu. Ancak kanat iyi durumda olmadığından her hangi bir alet, örneğin sıradan bir sopa bile aynı işi görebilirdi.

Pencere pervazındaki sıyrıklara gelince, pencereden giren birine ait olup olmadıkları kesin değildi.

Yargıç ocağa yaklaştı.

“Yolcu ateş yakmış mıydı?...” diye sordu Kroff'a.

“Kesinlikle hayır,” diye yanıtladı hancı.

“Ya küller, ilk aramada incelenmiş miydi?...”

“Sanmıyorum,” diye karşılık verdi Binbaşı Verder.

“O zaman inceleyin.”

Şömineye doğru eğilen Onbaşı Eck, sol köşede yarı yanmış halde küllere karışmış, kare şeklinde bir kağıdın ucunu buldu.

Odadakiler bunun bir kağıt paradan geriye kalan bir parça olduğunu anladıklarında büyük bir şaşkınlık yaşadılar. Evet! bunun yüz rublelik destelerden birinden çekip çıkarılmış bir kağıt para olduğuna hiç şüphe yoktu, numarası yanmış olduğu için okunamıyordu, şömine yakılmadığına göre, parayı yakmak için kullanılan ateş mumunkinden başkası olabilir miydi?...

Ayrıca bu kağıt paraya kan bulaşmıştı.

Bu paraya dokunanın katilin elleri olduğu kesindi, kan bulaştığı için onu yakan ondan başkası olamazdı! Bu para Poch'un çantasından başka nereden alınmış olabilirdi ki?...

Ve bu tam olarak yanmamış para, soruşturmanın gidişatını değiştirecek bir delildi!

Artık tereddüt etmenin anlamı var mıydı?... Cinayetin dışarıdan gelen biri tarafından işlendiği nasıl iddia edilebilirdi?... Katilin bu odada kalan ve cinayeti işledikten sonra pencereden geri dönerek saat dörtte hanı terk eden o yolcu olduğu apaçık ortada değil miydi?...

Binbaşı ve onbaşı, kararlarını çoktan vermiş kişilerin yüz ifadesiyle bakıyorlardı. Ancak Yargıç Kerstorf sessiz kalmaya devam ediyordu.

Kroff kendini tutamadı.

"Size söylememiş miydim, Bay Yargıç," diye haykırdı, artık suçsuzluğumdan şüphe duyabilir misiniz?..."

Parayı kanıt olarak not defterinin içine yerleştiren Bay Kerstorf, "Araştırmalarımız şimdi tamamlanmıştır, beyler... Artık gidebiliriz." demekle yetindi.

On beş dakika sonra araba Riga yoluna koyulduğunda, polisler Kırık Haç meyhanesini gözetim altında tutmak için orada kalmışlardı.

Frank Johausen ertesi sabah erkenden araştırmanın sonuçlarından haberdar edildi. Numarası yandığı için belirlenemediğinden, paranın bankaya ait olup olmadığı saptanamamıştı. Ama Poch'un destelerinden birine ait olduğu muhakkaktı, çantasından çalınmış olduğuna hiç şüphe yoktu. Bu haber hızla yayıldı. Aramanın sonuçlarını öğrenen Dimitri Nicolef'in dostları hayretten dona kalmışlardı. Dava yeni bir aşamaya giriyor ya da daha doğrusu başlangıçtaki durumuna geri dönüyordu. Suçlamalardan kurtulduğunu zanneden bu aileyi daha ne korkunç gelişmeler bekliyordu!

Johausen'lerin yandaşlarına gelince, bu haberi zafer nidalarıyla karşıladılar. Onlara göre, Dimitri Nicolef'in tutuklama kararının çıkması gecikmeyecek, mahkemenin önüne çıktığında bu korkunç suçun hak ettiği cezayı alacaktı.

Wladimir Yanof, durumu Doktor Hamine'den öğrendi. Birlikte bu olaydan Nicolef'e hiç söz etmemeye karar verdiler. Profesör hakkındaki suçlamaları

sonradan öğrenecekti.

Wladimir bu söylentilerin nişanlısının kulağına gelmesini önlemek istemişti... Ama bu mümkün değildi, aynı gün onu kedere boğulmuş bir halde buldu.

“Babam suçsuz!... Babam suçsuz!...” diye tekrarlıyordu başka hiçbir şey söylemeden.

“Evet sevgili İlka, suçsuz. Katili bularak onu suçlayanları utandıracağız!... Doğrusunu istersen, kendi kendime bunun altında insanların en mükemmeli ve en dürüstünü ortadan kaldırmayı hedefleyen bir dolap olup olmadığını soruyorum.”

Bu fedakar adamın aklından geçenler gerçekten bunlardı. Siyasi tutkuların ne boyutlara varacağını fazla bilmiyordu. Yine de ne olacaksa olacaktı.

Öğleden sonra Dimitri Nicolef yargıcın odasına çağrıldı. Hemen salona inerek Wladimir ve İlka’dan neler olup bittiğini öğrendi.

“Yine aynı dava!” dedi omuzlarını silkerek. “Bu hiç bitmeyecek mi?...”

“Tanıklığına ihtiyaçları varmış, baba...” dedi genç kız.

“Size eşlik etmemi ister misiniz?...” diye sordu Wladimir.

“Hayır... teşekkürler, Wladimir.”

Yola koyulan profesör, hızlı adımlarla yürüyerek on beş dakika sonra yargıcın bürosuna vardı.

O sırada odada yargıç ve zabıt katibinden başka kimse yoktu. Bay Kerstorf, vali ve Albay Raguenofla görüştükten sonra profesörü ikinci kez sorgulamaya karar vermişti, tutuklama belgesini imzalama kararı kendisine bırakılmıştı.

Bay Kerstorf, Nicolef'i davet ederek oturmasını söyledi, sonra biraz heyecanlı olduğunu belli eden bir ses tonuyla,

“Bay Nicolef,” dedi, “dün Kırık Haç hanında, benimde katıldığım ikinci bir inceleme yapıldı... Hanın tamamını titizlikle araştıran polisler hiçbir ipucuna rastlayamadılar... Ancak, o gece kaldığınız odada bu kanıt bulundu...” Ve elindeki kağıt parçasını profesöre uzattı. “Bu kağıt da nesi?...” diye sordu Dimitri Nicolef

“Yakılarak şöminedeki küllerin arasına atılan bir paradan geriye kalanlar...”

“Poch'un çantasındaki paralardan biri

mi?...”

“Bunun aksini düşünebilmek çok zor,” diye karşılık verdi yargıç, “Bay Nicolef, bunun sizin aleyhinizde bir suçlama oluşturduğunu duyduğunuzda şaşırmayacağınızı sanıyorum...”

“Aleyhimde mi?...” diye yanıtladı sesi yeniden alaycı ve küçümseyen bir ton alan profesör. “Bu nasıl olur, Bay Yargıç, hakkımdaki şüpheler ortadan kalkmadı mı, Wladimir Yanof'un açıklamaları beni temize çıkarmadı mı?” Bay Kerstorf yanıt vermekten kaçındı. Büyük bir dikkatle yüzü peş peşe gelen sarsıcı olayların moral çöküntüsüyle oldukça bitkin görünen Nicolef e bakıyordu.

Ve diğer suçlamalar da dikkate alınırsa, bu sıkıntılı günlerin sonu gelmeyecekmiş gibi görünüyordu.

Dimitri Nicolef alnını ovuşturarak,

“Yani bu para kalıntısı geceyi geçirdiğim odada mı bulundu?...”

“Evet, Bay Nicolef.”

“Ve bu oda ilk aramadan beri kapalıydı?...” “Anahtarla kilitlenmişti ve kapı bir daha kesinlikle açılmadı...”

“Yani bu odaya kimsenin girmiş olması

mümkün değil mi?...”

“Mümkün değil.”

Rollerin değişmesi ve soruların karşı taraftan gelmesi yargıca makul gelmişti.

“Bu paraya kan bulaşmış,” diye devam etti Nicolef, parayı inceledikten sonra, “sonra yakılmış ve bu parça küllerin arasında bulunmuş, öyle mi?...”

“Küllerin arasında bulunmuş...”

“Bunun ilk aramada gözden kaçmış olmasını nasıl açıklıyorsunuz?...”

“Açıklayamıyorum ve bu duruma şaşırıyorum, çünkü hiç kuşkusuz aynı yerde olmalıydı, ne de olsa o günden beri kimse...”

“Ben de en az sizin kadar şaşırdım,” diye karşılık verdi Dimitri Nicolef, alaycı bir ses tonuyla. “Hatta şaşırmaktan da öte kaygılandım, çünkü bu parayı yakarak şömineye atmakla suçlanıyor olmalıyım?...”

“Söylediğiniz gibi” diye yanıtladı Bay Kerstorf.

“Ve,” diye devam etti profesör, daha da alaycı bir ses tonuyla “bu para banka kuryesinin çantasındaki destelerden birine ait olduğuna ve Poch öldürüldükten sonra çantasından çalındığına göre, hırsızın geceyi bu odada geçiren yolcu olduğuna hiç şüphe yok ve nihayet o gece odada ben kaldığıma göre katil benden başkası olamaz...”

“Bundan şüphe edilebilir mi?...” diye sordu Bay Kerstorf, gözlerini Nicolef'ten ayırmadan.

“Hiçbir şekilde, Bay Yargıç, her şey birbiriyle bağlantılı!... Mükemmel bir saptama... Yalnız bu saptamanıza karşı benim de aklımdan geçenleri açıklamama izin verir misiniz?.,.”

“Sizi dinliyorum, Bay Nicolef.”

“Kırık Haç meyhanesinden ayrıldığımda saat dörttü... O sırada cinayet işlenmiş miydi?... Katil bensem evet, ben değilsem hayır... Zaten bu o kadar önemli değil. Bay Yargıç, katilin yola çıkışımdan sonra tüm şüphelerin yolcunun, yani benim üzerimde toplanması için odaya girerek maşayı oraya bırakmadığını, kan bulaşmış paralardan birini bir köşesi sağlam kalana kadar yaktıktan sonra şömineye yerleştirmediğini, son olarak banka kuryesini öldürmek için pencereden geçmemin delili olarak pervazın dış kenarında izler bırakmadığını kanıtlayabilir misiniz?”

“Bay Nicolef, bunları söylerken doğrudan meyhaneci Kroff'u suçlamış oluyorsunuz...”

“Kroff ya da bir başkası!... Katilin kim olduğunu bulmak benim işim değil... Kendimi savunmam gerek ve savunuyorum!”

Bay Kerstorf Dimitri Nicolef'in bu saptaması karşısında hayretler içinde kalmıştı. Söylediklerini defalarca akimdan geçirmişti... Hayır! böylesine onurlu bir yaşam sürdüren bir adamın suçlu olduğunu kabul edemezdi... Ama yapılan araştırmalarda, toplanan delillerde Kroff'u suçlayabilecek hiçbir şey yoktu. Yargıç bir saati aşan bu sorgulama sırasında bu durumu Nicolef'e anlatmak zorunda kaldı.

“Bay Yargıç,” diye devam etti profesör, “suçlamaların Kroff'un mu, yoksa benim mi üzerinde yoğunlaştığına karar verecek olan sizsiniz... Olayları soğukkanlılıkla inceleyen her dürüst insan, delillerin aleyhimde olduğunu kolaylıkla görebilir... Bildiğiniz nedenlerden dolayı yolculuğumun amacını gizlemek zorunda kaldım... Wladimir Yanof'un gelişiyle bunun nedenlerini

öğrenmiş oldunuz... Hakkımda derin şüpheler uyandıran bu suskunluğun gerekçeleri kamuoyuna açıklandı... Cinayetin faili hancı ya da dışarıdan gelen biri olabilir mi?... Buna karar vermek yargının işi!... Kroff'un suçlu olduğundan hiç şüphem yok... Poch'un Johausen kardeşler adına yüklü miktarda bir para yatırmak üzere Revel'e gittiğini, sabah dörtte yola çıkmam gerektiğini, kısacası cinayeti işleyerek suçu banka kuryesiyle birlikte gelen yolcuya atmak için gereken her şeyi biliyordu... Ben gitmeden önce ya da sonra o zavallıyı öldürdü... Ben handan ayrıldıktan sonra odama girerek yanmış paradan geriye kalanları şömineye bıraktı ve suçluğumu kanıtlayacak önlemleri aldı... Hâlâ Poch'un katili olduğuma inanıyorsanız, beni mahkeme heyetinin önüne çıkarın... Kroff'u suçlayacağım... Mücadele ikimizin arasında olacak ve mahkeme beni mahkum ederse, insanların adaleti konusunda ne düşüneceğime karar vereceğim!"

Dimitri Nicolef suçsuzluğunu kanıtlayacağına inandığı bu savlan, düşünülebileceğinden daha sakin bir ifadeyle ortaya koymuştu.

Bay Kerstorf sözünü hiç kesmemişti, profesör savunmasını tamamlayıp,

"Tutuklama kararımı imzalayacak mısınız?... "diye sorduğunda,

"Hayır, Bay Nicolef," diye yanıtladı.

14

Soruşturmanın meyhaneci Kroff ve Profesör Dimitri Nicolef üzerinde yoğunlaşacağı kesinlik kazanmıştı. Şöminenin bir köşesinde bulunan köşesine kadar yanmış para kalıntısı, katilin, yakın zamanlarda Livonya'nın bu bölgelerinde polisin belirlediği eşkıyalardan birisi olması ihtimalini ortadan kaldırıyordu. Dışarıdan gelen birinin cinayeti işledikten sonra hiç fark edilmeden yolcunun odasına girmesi, pencere kanadını zorlamak için kullandığı varsayılan maşayı oraya bırakması, kağıt para parçasını şöminedeki küllerin arasına yerleştirmesi mümkün müydü?... Uykuları ne kadar derin olursa olsun, Dimitri Nicolef ve Kroff'un hiçbir şey duymamış olmaları kabul edilebilir miydi?... Ve nihayet, suçu yolcunun üzerine atmak, katilin akima nereden gelecekti?... Cinayeti işleyip paraları aldıktan sonra orayı hemen terk ederek gün doğduğunda uzaklarda olma şansı vardı.

Soruşturma oldukça farklı sosyal statüleri olan bu iki kişiyle sınırlı kalacaktı.

Bununla birlikte handa yapılan ikinci aramadan sonra sanıklardan birinin hâlâ tutuklanmamış olması en aklı başında insanları bile hayrete düşürüyordu.

Kolayca anlaşılabileceği gibi bu yeni kanıtlardan sonra taraflar arasındaki gerginlik giderek daha da şiddetlenmiş, yalnızca Riga'da değil, Baltık bölgesinin üç ülkesinde de halk iki kampa ayrılmıştı.

Dimitri Nicolef, Slavdı ve Slavlar ortak davaları için olduğu kadar, bu cinayeti işlemediğine olan inançları nedeniyle onu destekleyeceklerdi.

Kroff Alman asıllıydı ve Almanlar Dimitri Nicolef'e karşı mücadele etmelerinin yanı sıra taşradaki yoksul bir meyhane işletmecisinin yanında olmaları nedeniyle onu savunacaklardı.

Gazeteler savundukları düşünce doğrultusunda çarpıcı başlıklar atarak birbirleriyle yarışıyorlardı. Aristokrasinin konaklarında, burjuva

malikanelerinde, tüccar bürolarında, işçi evlerinde hep bu konudan söz ediliyordu.

Genel valinin işinin giderek zorlaştığını kabul etmek gerekirdi. Belediye seçimleri yaklaşıyordu. Slavlar artık Frank Johausen’in karşısına çıkaracakları aday olan Dimitri Nicolef'i daha büyük bir coşkuyla destekliyorlardı.

Zengin bankacının ailesi, dostları ve müşterileri mücadeleyi bırakmaya niyetli görünmüyor, ellerindeki tüm olanakları bu rekabet için kullanıyorlardı. Paranın gücünü ellerinde bulundurduklarını söylemeye gerek yoktu, bu gücü yandaş gazetelerinin hizmetine sunmaktan geri durmuyorlardı. Yetkililer, yargıçlar dirayetsizlikle, hatta tarafgirlikle suçlanıyorlardı. Dimitri Nicolef'in tutuklanması isteniyor, daha ılımlılar ise, en azından hem hancının, hem de profesörün tutuklanması gerektiğini iddia ediyorlardı. Ne olursa olsun, bu davanın partilerin seçim sandığında karşı karşıya gelmesinden önce sonuçlanması gerekiyordu, bu koşullarda ilk kez gerçekleşecek olan oylamaya fazla zaman kalmamıştı.

Ve kendisini hiç ilgilendirmeyen bu rekabetin ortasında Kroff ne yapıyordu?...

Kroff sıkı bir gözetim altında tutulduğu handan hiç ayrılmıyor, işini yapmaya devam ediyordu. Köylüler ve odunculardan oluşan müşterileri her akşam, tıpkı eskisi gibi büyük salonda bir araya geliyorlardı. Ancak bu gidişatın hancıyı kaygılandırdığı anlaşılıyordu. Profesör serbest bırakıldığı için, kendisinin tutuklanmasından korkuyordu. Her zamankinden daha içe kapanık bir halde, kendisine yöneltilen bakışlar karşısında gözlerini kaçırıyor, inatla ve öfkeyle hiç durmadan Nicolef'i suçluyordu, bu taşkınlıkları sırasında yüzü bir iç kanamayı anımsatacak şekilde kızarıyordu.

Nikah hazırlıkları yapılan ailelerinin evlerine genellikle büyük bir coşku hakim olurdu. Sevinç getiren yellerin içeri dolması için pencereler sonuna kadar açık bırakılır, evin her yanından mutluluk nidaları yayılırdı.

Aynı şey Dimitri Nicolef'in evi için geçerli değildi. Artık hayatını altüst eden bu soruşturmayı düşünmüyordu belki, ama en azılı düşmanı olan acımasız alacaklıların kendisini sıkıştırmasından endişelenmiyor muydu?...

Yargıç Kerstorf'un odasındaki sorgulamanın üzerinden yedi gün geçmiş, 13 Mayısa gelinmişti.

Ertesi gün Nicolef'in borcunun vadesi doluyordu. Sabah saatlerinde borcu

olan on sekiz bin rubleyi Johausen kardeşlerin veznesine yatırmazsa, kendisine ödeme ihtarnamesi gönderilecekti. Oysa bu parayı bir araya getirmesi mümkün olmamıştı. Babasından kalan borcun yedi bin rublelik bölümünü ödedikten sonra geriye kalan miktarı da ödeyebileceğini ummuş, ama vade günü geldiğinde borcu kapatamayacak bir durumda kalmıştı.

Johausen kardeşler onu bir açmaza almak için işte o günü bekliyorlardı.

Dimitri Nicolef borcu ya ödeyemeyecek ya da ödeyecekti.

İlk olasılıkta, Kırık Haç davası lehine sonuçlanır, Yargıç Kerstorf hancının aleyhine yeni suçlamalarda bulunur ve cinayetin faili olduğunun ortaya çıkmasıyla tutuklanıp mahkum edilirse, Johausen kardeşler onu bu alacakla sıkıştıracaklardı. Genç Karl'ın kanının ve zedelenmiş gururlarının acısını çıkaracak ve Panslavizm bayrağını Almanlara karşı yükselten bu rakibi dize getireceklerdi.

ikinci olasılıkta, yani Dimitri Nicolef borçlarını ödeyebilecek durumda ise, bu parayı meyhane soygunundan elde ettiğini ispatlayacaklardı. Johausen kardeşler profesörün yedi bin rubleyi son kaynaklarını da seferber ederek ne büyük güçlüklerle bulmuş olduğunu biliyorlardı. Bir hırsızlık olayına karışmadan geri kalan on sekiz bin rubleyi nasıl ödeyecekti?... Ve ödeme günü, paraların numaralarının alınmış olduğunu bilmediği için kendi kendini ele vermiş olacak, bu kez ne yetkililerin koruması, ne de dostlarının müdahalesi işe yaramayacaktı, işte o zaman yediği darbeyle bir daha ayağa kalkamayacaktı.

Ertesi sabah Dimitri Nicolef, Johausen kardeşlerin veznesine, uğramadı.

Öğleden sonra dörde doğru bankacıların gönderdiği ve vadesi dolan on sekiz bin rublelik borcu hatırlatan ödeme ihtarnamesi geldi.

Kötü kader ihtarnameyi banka görevlisinin elinden Wladimir Yanof'un almasını istemişti. Evet!... Kötü kaderin nelere sebep olacağı görülecekti.

Nicolef'in babasından kalan borç nedeniyle ödemesi gereken yüklü miktarda bir para olduğunu öğrenen Wladimir her şeyi anlamıştı, babası öldüğünde büyük para sıkıntısı çeken profesörün, babasının borçlarını üstlendiği belliydi. Ailesine, çocuklarına bundan hiç söz etmemesinin nedeni onca sıkıntıya bir yenisini eklemek istememesiydi, çalışıp para biriktirerek geri kalan borcu ödemeyi umuyordu.

Evet! Wladimir şimdi her şeyi ve görevinin ne olduğunu anlamıştı.

İmkanı olduğuna göre, görevi Dimitri Nicolef'i kurtarmaktı. Jean Yanof'un profesöre emanet ettiği ve onun da Pernau'ya gelerek kendisine teslim ettiği yirmi bin ruble bu ödemeyi fazlasıyla karşılamıyor muydu?...

Borcun tamamını ödemeye yetecek olan miktarı yanına alarak Johausen kardeşlerin parasını ödeyecek ve Dimitri Nicolef'i bu son felaketten kurtaracaktı.

Saat akşamın beşiydi, banka altıda kapanıyordu.

Wladimir Yanof'un kaybedecek zamanı yoktu. Ne yapacağını kimseye söylememeye karar vererek odasına girdi, yeterli miktarda parayı yanına alarak kimseye görünmeden evin kapısına yöneldi.

O sırada kapı açıldı. Jean ve İlka birlikte geri dönmüşlerdi.

"Gidiyor musunuz, Wladimir?" dedi genç kız elini uzatarak.

"Evet sevgili İlka," diye yanıtladı Wladi-mir, "fazla zamanımı almayacak bir işim var... Akşam yemeğinden önce geri dönmüş olacağım..."

Belki de neler olup bittiğini iki kardeşe söylemeliydi... Ama kendini tuttu. Gerek olmadıkça bunun nikahtan önce bilinmesini istemiyordu. İlka'nın eşi olmasının ardından ona her şeyi anlatacaktı, geleceklerini tehlikeye atmış olsa bile babasını kurtarmasını onaylayacağından emindi.

"Haydi gidin Wladimir," dedi, "hemen geri dönün... Burada olduğunuz zaman kaygılarım azalıyor... Her zaman babamın..."

"Her zamankinden daha bitkin ve hüzünlü görünüyor," dedi gözleri öfkeyle parlayan Jean. "Bu sefiller sonunda onu öldürecekler!... Hasta... sanıldığından daha çok hasta..." "Abartıyorsun, Jean," diye karşılık verdi Wladimir, "baban düşmanlarının üstesinden gelemeyeceği bir moral gücüne sahip!"

"Bunun doğru olduğundan emin misiniz?" diye yanıtladı genç kız.

"Bana güvenin, birkaç gün içinde tüm bu sıkıntılar sona erecek!"

Yola koyuldu, yirmi dakika sonra Johausen kardeşlerin bankasının önündeydi.

Kapının açılmasıyla veznedara doğru ilerledi.

Veznedar bu ödemenin, Nicolef'in alacaklısı olan banka sahiplerine yapılması gerektiğini bildirerek onu Johausen'lerin çalışma odasına davet etti.

İki kardeş yerlerindeydiler, Wladimir Yanof'un kartviziti kendilerine uzatıldığında, “Wladimir YanofL.” diye haykırdı kardeşlerden biri. “Onu Nicolef göndermiş olmalı... Bizden zaman ya da senetin yenilenmesini isteyecek...”

“Ne bir gün, ne bir saat!” diye karşılık verdi Frank Johausen, acımasızlığını belli eden bir ses tonuyla. “Yarından itibaren işlemleri başlatacağız.”

Wladimir Yanof, banka görevlilerinden birinin Johausen’lerin kendisini beklediklerini bildirmesiyle hemen içeri girdi.

Konuşma şu sözcüklerle başladı,

“Baylar,” dedi Wladimir, “Dimitri Nicolef'in vadesi bugün dolan ve kendisine ihtarname gönderdiğiniz borcu için geldim...”

“Evet gönderdik, bayım,” diye yanıtladı Frank Johausen.

“Bu borç, ana para ve faizleriyle on sekiz bin ruble tutuyor,” diye devam etti Wladimir. “Doğru... on sekiz bin.”

“Ve Bay Dimitri Nicolef'in babasının size

olan borçlarını üstlenmesinden kaynaklanıyor...”

“Tamamıyla doğru, “diye yanıtladı Frank Johausen, “ancak vadeyi uzatmamız söz konusu değil...”

“Baylar, bunu sizden kim istedi ki?...” diye karşılık verdi Wladimir aşağılayıcı bir ses tonuyla.

“Ah!” dedi kardeşlerden büyüğü. “Bu sabah ödenmesi gerekiyordu da...”

“Saat altıdan önce paranızı almış olacaksınız, hepsi bu, bankanızın ödemelerinin bu gecikme yüzünden aksadığını sanmıyorum...”

“Bayım!...” diye haykırdı, bu alaycı ve soğuk sözler karşısında öfkelenen Frank Johausen. “On sekiz bin rubleyi getirdiniz mi?...”

“İşte burada!” diye yanıtladı Wladimir, elindeki para destelerini göstererek. “Senetler nerede?”

Hayretler içinde kalan ve bir o kadar da öfkelenen Johausen kardeşler karşılık vermediler. Biri odanın köşesinde bulunan kasaya doğru giderek fermuarlı bir çantayı açtı, içinden senedi çıkararak masanın üzerine bıraktı.

Wladimir senedi alarak dikkatle inceledikten sonra bunun Dimitri Nicolef'in Johausen kardeşlere olan borcu nedeniyle imzaladığı belge

olduğunu anladı, elindeki para destelerini masanın üzerine koyarken,

“Lütfen sayar mısınız?” dedi.

Wladimir onu aşağılayıcı bakışlarla süzerken Frank Johausen’in benzi solmuştu. Paraları sayarken elleri titriyordu.

Aniden gözleri parladı. Yüzüne vahşi bir coşkunun izleri yayıldı ve kinini belirten bir ses tonuyla haykırdı,

“Bunlar, Bay Yanof, çalınmış olan paralar...”

“Çalınmış mı?...”

“Evet... zavallı Poch’un çantasından çalınan paralar!”

“Hayır!... Babamın bana bıraktığı bu parayı, Dimitri Nicolef kendi elleriyle Pernau’ya getirdi...”

“Her şey anlaşılıyor!” diye karşılık verdi Frank Johausen. “Bu parayı size ödeyecek durumda değildi ve bir fırsattan yararlanarak...” Wladimir bir adım geriledi.

“Bankamız paraların numaralarını almıştı, işte listesi burada,” diye ekledi Frank Johausen, masanın çekmecesinden üzeri rakamlarla kaplı bir kağıdı çıkararak.

“Bayım... bayım,” diye kekeledi hayretten dona kalan Wladimir, sözcükler ağzına tıkılıp kalırken.

“Evet,” diye devam etti Frank Johausen, “ve bu paraları Bay Nicolef adına getirdiğinize göre Dimitri Nicolef onları Kırık Haç meyhanesinde öldürdüğü banka kuryemizden çalmış olmalı!”

Wladimir Yanof verecek bir yanıt bulamadı. Aklını yitireceğini, mantıklı düşünebilmesinin imkansız hale geldiğim hissetti... Yine de bu karmakarışık düşüncelerin ortasında, Dimitri Nicolef'in işinin bittiğini anladı... Kendisine emanet edilen parayı harcadığı, Wladimir Yanof'un mektubunu aldıktan sonra Riga’ya gittiyse de bunun nedeninin parayı ona teslim etmek değil, aman dilemek olduğu düşünülebilirdi. Kader yolculuk sırasında karşısına Poch’u çıkartmış, yanında bankanın çantasını taşıyan kuryeyi öldürdükten sonra paralan çalmıştı. Jean Yanof'un oğluna, kendisine duyulan güveni istismar ederek harcadığı paranın yerine numarası alınmış rubleleri vermişti!...

“Dimitri!...” diye tekrarlıyordu Wladimir, “Dimitri....”

“Tabii bu sizin işiniz değilse...” diye karşılık verdi Frank Johausen.

“Alçak!”

Ama Wladimir’in, bu şahsi hakarete karşılık vermekten daha başka işleri vardı. Onu cinayetin faili olarak suçlamaları, kafasını karıştırmak için olabilirdi. Yalnızca Nicolef'i düşünüyordu.

“Nihayet,” dedi Frank Johausen, çalınmış para destelerini cebine yerleştirirken, “bu alçağın işini gördük!... Artık elimizde iddialar değil, gerçek kanıtlar var!... Bay Kerstorf paraların numaralarının alındığını gizli tutmamı tavsiye etmekte haklıymış!... Katil er ya da geç yakalanacaktı ve yakalandı!... Ben Bay Kerstorf'a gidiyorum, bir saat içinde Nicolef'in tutuklama emri çıkmış olacak!”

Bu arada Wladimir Yanof hızlı adımlarla, çıldırmış gibi profesörün evine doğru gidiyordu. Zihnini dolduran karmaşık düşüncelerden sıyrılmak istiyor, Nicolef'in yapacağı açıklamadan başkasına inanmak istemiyordu, bu açıklamayı ona yaptıracaktı. Çünkü Dimitri Nicolef bu paraları Pernau’ya kendi elleriyle getirmiş, henüz bir tekine bile el sürmemişti!...

Evin önüne ulaşan Wladimir Yanof kapıyı açtı.

Şans eseri giriş katında kimse yoktu, çünkü Wladimir Yanof'un tek bir bakışı bile ailenin üzerine bu kez telafisi olmayan yeni bir felaketin çöktüğünü, belli edecekti.

Wladimir, profesörün odasına giden merdiveni çıktı.

Başını elleri arasına almış olan Dimitri Nicolef çalışma masasında oturuyordu. Eşikte ayakta duran Wladimir’i fark edince ayağa kalktı.

“Neyin var?...” diye sordu Nicolef, yorgun bakışlarını ona yönelterek.

“Dimitri,” diye haykırdı Wladimir, “anlatın bana... bana her şeyi söyleyin... Bilemiyorum... kendinizi temize çıkarın... Hayır! bu mümkün değil!... Açıklayın... aklımı kaybedeceğim...”

“Ne oldu?...” diye yanıtladı Nicolef. “Onca felakete yeni bir tanesi daha mı eklendi?”

Bu umutsuz sözcükleri her şeye hazır olan ve kaderin hiçbir darbesinin şaşırtamayacağı bir adamın ifadesiyle söyledi.

“Wladimir...” diye devam etti, “benden konuşmamı isteme sırası şimdi sana mı geldi?... Kendimi hangi konuda temize çıkaracağım?... Yoksa benim...”

Lafını bitirmesine izin vermeyen Wladimir, insanüstü bir gayretle kendine

hakim olmaya çalışarak,

“Dimitri,” dedi, “bir saat önce, buraya bir ihtarname geldi...”

“Johausen kardeşlerden!...” diye karşılık verdi Nicolef. “O zaman şimdi ne durumda olduğumu biliyorsun... Borcu ödeyecek durumda değilim... Wladimir, gördüğün gibi şu andan itibaren damadım olman mümkün değil...” Derin bir kedere gömülen Wladimir Yanof bu son cümleye yanıt vermedi.

“Dimitri,” diye devam etti,” bu can sıkıcı duruma bir son vermem gerektiğini düşündüm...”

“Sen mi?

“Yanımda Pernau’ya gelerek bana teslim ettiğiniz para vardı...”

“O para senin, Wladimir!... Sana getirdiğim para sana babandan kaldı...’’

“Evet... biliyorum... biliyorum... bana ait olduğu için onu dilediğim gibi kullanmaya hakkım var... Bana getirdiğiniz paraları yanıma alarak bankaya gittim...”

“Bunu yaptın mı?... Bunu yaptın mı?...” diye haykırdı Nicolef, kollarını genç adama doğru açarak... “Bunu neden yaptın?... Bu senin tek servetindi!... Baban o parayı benim borçlarımı ödemen için bırakmadı!...”

“Dimitri,” diye karşılık verdi Wladimir sesini alçaltarak “Johausen’lere götürdüğüm paraların, Kırık Haç meyhanesinde Poch’un çantasından çalınan paralar olduğu ortaya çıktı, banka numaralarını almış...”

“Paralar... paralar!...”

Bu sözcükleri tekrarlayarak ayağa fırlayan Nicolef, evin her yanından duyulan korkunç bir çığlık attı.

Neredeyse aynı anda açılan kapıdan İlka ve Jean içeri girdiler.

Bu bahtsızın ne halde olduğunu görerek ona doğru koştuklarında Wladimir başını ellerinin arasına almıştı.

İki kardeş bir açıklama beklemeyi akıllarından geçirmediler. İstedikleri tek şey soluğu kesilmek üzere olan babalarına yardım etmekti. Onu ayağa kaldırmaya çalıştılar, ama hiç hali yoktu ve ağzından sürekli olarak şu sözcükler dökülüyordu;

“Çalınmış paralar... çalınmış paralar!...” “Baba...” diye haykırdı genç kız, “neyin var?...”

“Wladimir," diye sordu Jean, “neler oluyor?... Yoksa aklını mı...”

Nicolef ayağa kalktı ve Wladimir’e doğru yürüyerek yüzüne kapattığı ellerini açtı. Sonra onu gözlerinin içine bakmaya zorlayarak boğuk bir sesle,

“Benden alıp Johausen'lerin bankasına götürdüğün o paralar, öldürülen Poch’un çantasından çalınan paralar mı?...”

“Evet!” dedi Wladimir.

“Ben mahvoldum... mahvoldum!.. ."diye haykırdı Nicolef.

Ve ona engel olmalarına fırsat vermeden çocuklarını iterek çalışma odasından çıktı, kendi odasına geçti. Ama her zaman olduğu gibi odasına kapanmadı. Bir çeyrek saat sonra merdivenleri inerek sokak kapısını açtı, birazdan mahallenin koyu karanlığında gözden kaybolmuştu.

Jean ve İlka bu ürkütücü sahneden hiçbir şey anlamamışlardı. “Çalınmış paralar!... çalınmış paralar!...” sözcüklerinden, babalarının artık gerçeğin ezici gücüyle karşı karşıya kaldığını çıkar tamamışlardı!...

Bakışlarını yönelttikleri Wladimir, gözlerini yere eğerek acılı bir sesle neler olup bittiğini, Nicolef'i bankacıların elinden kurtarmak isterken onun mahvına nasıl sebep olduğunu anlattı!... Zavallı Poch’dan çalınan paraların, kendinde değilse de Wladimir Yanof'un üzerinde bulunmasının ardından masumiyetine kim inanabilirdi ki?... Zaten o da bankacıların önünde bu parayı kendisine Nicolef'in teslim ettiğini söylememiş miydi?...

Bu yeni gelişmeyle şoka uğramış olan Jean ve İlka ağlıyorlardı.

O sırada hizmetçi polislerin Dimitri Nicolef'i götürmek için geldiklerini bildirdi. Johausen’lerin ihbarı üzerine, sorgu yargıcı tarafından gönderilen bu görevliler Kırık Haç meyhanesi katilini tutuklamaya gelmişlerdi.

Bu tutuklama karan henüz şehirde yayılmamıştı. Kuşkusuz davanın son aşamasına girdiğini ve kısa süre içinde karara bağlanacağını kimse bilmiyordu.

Polisler Nicolef'in orada olup olmadığından emin olmak için evi ararlarken, Wladi-mir, Jean ve İlka aynı duygunun etkisiyle hiç düşünmeden sokağa fırladılar.

Babalarını bulmak istiyorlardı... onu yalnız bırakmayacaklardı... Hakkındaki onca suçlamaya, onca kanıta rağmen, onun cinayetin faili olduğuna inanmayı reddediyorlardı. Tek yürek halinde birleşen bu bahtsızlar, böyle bir düşünceye karşı çıkıyorlardı, yine de Nicolef'in “Ben mahvoldum!... ben mahvoldum!...” sözleri ağzından dökülen bir itiraf anlamına gelmiyor

muydu?...

Hava şimdiden kararmıştı. Nicolef ‘in kenar mahalleden çıktığı görülmüştü. O yöne doğru koşan Wladimir, Jean ve İlka şehrin eski girişine ulaştılar. Önlerinde karanlığa gömülmüş boş araziler uzanıyordu. İçgüdülerinin sesini dinleyerek Pernau yoluna doğru ilerlediler.

iki yüz adım sonra yolun kenarında yatan bir bedenin önünde durdular.

Bu Dimitri Nicolef'ti.

Yerde kanlı bir bıçak vardı.

İlka ve Jean babalarının üzerine atılırlarken, Wladimir en yakındaki evden yardım istemeye gitti.

Durumdan hemen haberdar edilen Doktor Hamine’e, köylülerin getirdiği sedye ile evine taşınan Nicolef'in ölüm nedenini teşhis etmekten başka bir şey kalmamıştı.

Dimitri Nicolef, tıpkı Poch gibi kalbine aldığı bir darbe sonucu ölmüştü, bıçağın yara-nın etrafında oluşturduğu iz banka kuryesininkiyle aynıydı.

Hiç çaresi kalmadığını anlayan bu bahtsız, işlediği suçun cezasından kurtulmak için intihar etmişti!

15

Baltık bölgesi halklarının hareketlenmesine neden olan ve seçimlerde boy ölçüşecek partiler arasındaki rekabeti kızıştıran bu hukuk dramı nihayet sona ermişti. Slavların temsilcisinin ani ölümüyle Almanlar bir kez daha kazanacaklardı. Bununla birlikte taraflar arasındaki çatışma er geç yeniden alevlenecek, hükümetin baskısıyla bu bölgelerin Ruslaştırılmasına devam edilecekti.

Dimitri Nicolef yalnızca intihar etmekle kalmamış, çalınmış paraların ortaya çıktığı sırada meydana gelen bu ürkütücü olayla suçlunun kendisi olduğunu da ortaya koymuştu. Bu durumda, Wladimir Yanof'un mektubunu alarak Riga’dan ayrıldığında kendisine emanet edilen paranın yanında olmadığı söylenebilirdi... Yola çıkma amacının, dostunun oğluna gerçeği söylemek mi, yoksa telafisi mümkün olmayan bu istismar nedeniyle ortadan kaybolmak mı olduğunu kestirebilmek kolay değildi. Ancak Nicolef'in, Sibirya madenlerinden kaçan sürgünün beklenmedik dönüşüyle zor durumda kaldığı, tüm şerefini lekeleyecek bir açmaza girdiği, babasının mirasını teslim edemeyeceği Wladimir Yanof ve birkaç hafta sonra vadesi dolacak olan borcunu ödeyemeyeceği Johausen kardeşler karşısında çaresizlik içinde olduğu ortadaydı... Tam bu sırada yoluna banka kuryesi Poch çıkmış, ondan çaldığı parayı, babasının mirası olarak Wladimir Yanof'a götürme fırsatı bulmuştu, ilk borcu, bir cinayet ve hırsızlık pahasına ödemişti.

Sonra her şey ortaya çıkmış, Wladimir Yanof'un bankaya götürdüğü paraların banka kuryesinin çantasından çalınmış olduğunun anlaşılmasıyla soruşturmanın üzerindeki esrar perdesi ortadan kalkınca, suçluluğu kanıtlanan Dimitri Nicolef kurbanını öldürdüğü bıçakla, aynı şekilde kalbine aldığı bir darbeyle ölmüştü.

Şüphesiz davanın bu şekilde sonuçlanması hancı Kroff'un temize çıkmasını sağlamıştı. Bu olay tam zamanında meydana gelmişti, ertesi gün Dimitri

Nicolef'in tutuklama kararı yukarıdan gelen bir müdahale ile ertelenirse, gözler kendisine çevrilecekti. Bu davada Nicolef ve Kroff dışında sanık yoktu. Zaten hancıya yöneltilen suçlamaların neler olduğu biliniyordu, Yargıç Kerstorf, Kroff'un masum, Nicolef'in ise suçlu olduğunu bildirmesini gerektiren olayı öğrendiğinde buna en çok şaşıranlardan biri olmuştu.

Bu işin içinden sıyrılmayı başaran Kroff, Kı-rık Haç meyhanesindeki yaşantısına devam ediyordu. Artık mahkumiyetinin haksız olduğu anlaşılan, temize çıkmış bir mahkum değil miydi?... Zaten birkaç gün konuşulduktan sonra her şey unutulmaya başlamıştı.

Bankacılara gelince, Dimitri Nicolef'in borcunun karşılığını alamamışlar, yine de en azından Wladimir Yanof'un kendilerine getirdiği on sekiz bin rubleyi kurtarmayı başarmışlardı.

Profesörün toprağa verilmesinin ardından, Ilka ve son olaydan sonra Dorpat Üniversitesi'ne dönmesi mümkün olmayan Jean, Wladimir Yanof, Doktor Hamine ve Bay Delaporte dışında artık eski dostlarının adım atmadığı evlerine döndüler.

İki kardeşin gelecekle ilgili hiçbir düşünceleri yoktu. Her şey, hatta Dimitri Nicolef'in suçsuzluğu bile belirsizdi, onun katil olduğuna inanmak eşyanın tabiatına aykırıymış gibi görünüyordu. Bazen bu sarsıcı haberin şokuyla aklını kaybettiğini, bir çılgınlık anında intihar etmiş olabileceğini ve bu durumun onun Kırık Haç meyhanesi cinayetinin faili olduğunun kanıtı olmayacağını düşünüyorlardı...

Kanıtların ortaya koyduğu gerçekliği kabul etmeyi reddeden Wladimir Yanof'un da aynı şeyi düşündüğünü söylemeye gerek var mıydı?... Ve yine de Poch'tan çalmış olmasa, numarası alınmış bu paraların Dimitri Nicolef'in elinde ne işi vardı?...

Ve bu konuyu en eski aile dostu Doktor Hamine'le konuştuğunda, onun reddedilemeyecek kadar mantıklı bir değerlendirmeyle şunları söylediğine tanık oluyordu,

"Sevgili Wladimir, her şeyi kabul edebilirdim, numarası alınmış olan paralar onda olmasına rağmen, hırsızlığı Nicolef'in yapmadığını, intiharının suçlu olduğunu kanıtlamadığını, hatta onca sarsıcı olaydan sonra bir çılgınlık anında kendini öldürmüş olduğunu bile kabul edebilirdim... Ama bir olay var ki, onu göz ardı etmek mümkün değil... Dimitri, Poch'u öldüren bıçağın darbesiyle vuruldu ve bu durum ne kadar ürkütücü, ne kadar inanılmaz olsa

da gerçeği kabul etmek lazım!...”

“Dediğiniz gibi olsaydı,” diye karşılık verdi Wladimir, son bir saptama daha yaparak “Dimitri Nicolef'in bıçağından oğlunun ya da kızının haberi olmaz mıydı?... Hayır Doktor, ne onlar, ne de kimse bıçağın ona ait olduğunu görmedi!.... Burada bir soru işareti var...”

“Size vereceğim tek bir yanıt var, Wladimir... Evet... Bu bıçak Nicolef'e aitti, onu Poch’a ve kendisine olmak üzere iki kere kullandığına göre bundan nasıl şüphe edilebilir ki?...”

Gerçekliğin önünde başını eğen Wladimir Yanof, ne yanıt vereceğini bilemiyordu...

O zaman Doktor Hamine,

“Ya şimdi bu bahtsız çocukların hali ne olacak?...” dedi.

“Ilka eşim olduğunda, Jean’da kardeşim olmayacak mı?”

Doktor, Wladimir’in elini kavrayarak hararetle sıktı.

“Babası suçlu olsa bile sevdiğim ve beni seven kadını reddedebileceğimi düşünebilir misiniz?...”

Doktorun söylediklerine rağmen, yalnızca aşkından aldığı güçle hâlâ kuşku duymakta ısrar ediyordu.

“Hayır Wladimir,” diye yanıtladı doktor, “Ilka ile evlenmeyi reddedeceğinizi asla düşünmedim... Bu olanların sorumlusu o bahtsız mı ki?...”

“Asla!...” diye haykırdı Wladimir. “Benim gözümde o dünyanın en erdemli, en soylu insanı, dürüst bir insanın aşkına layık olabilecek tek kadın!... Evliliğimiz biraz ertelendi, ama gerçekleşecek... Sonra bu şehirden ayrılmamız gerekirse, ayrılacağız...”

“Wladimir, ne yüce bir gönlünüz olduğunu görüyorum... Ilka ile evlenmek istiyorsunuz, ama Ilka bunu istiyor mu?...”

“İstemiyorsa, bu beni sevmediği anlamına gelir...”

“İstememesinin nedeni, Wladimir, sizi yüzünüzün kızarmamasını isteyecek kadar çok sevmesi olamaz mı?...”

Bu görüşme Wladimir Yanof'un duygularını hiç değiştirmedi, tam tersine İlka’yı evlilik için sıkıştırmaya, şartlar elverdiğinde bir an önce nikahı kıymaya kararlıydı. Şehirde neler söyleneceğine, hakkında neler düşünüleceğine, hatta dostlarının suçlamalarına aldıracak bir adam değildi!...

Zaten kafasını asıl meşgul eden bu değil, mali durumuydu.

Johausen kardeşlere ödeme yaptıktan sonra Dimitri Nicolef'in kendisine teslim ettiği paradan geriye iki bin ruble gibi cüzi bir miktar kalmıştı... Ama Dimitri Nicolef'in borcunu ödemeye karar verdiğinde zaten bu parayı gözden çıkarmamış mıydı?... O zaman gelecek kaygısı taşımıyorsa, şimdi neden taşıyacaktı ki?... Karısı ve kendisi için çalışacak, Ilka ile hiçbir şey imkansız olmayacaktı...

Aradan on beş gün daha geçti. Jean, Ilka, Wladimir ve Doktor Hamine neredeyse birbirlerinden hiç ayrılmıyorlardı. Doktor ve Bay Delaporte'nin dışında, profesörün evini kimse ziyaret etmiyordu.

Wladimir henüz evlilikten söz açmamıştı.

Ama davranışlarıyla bunu belli ediyordu. Diğer yandan ne Jean, ne de İlka bundan hiç söz etmiyorlardı. İki kardeş çoğunlukla hiç konuşmuyorlar, uzun saatler boyunca odalarından hiç çıkmıyorlardı.

Sonunda Wladimir, genç kızı bu içine kapanık halden kurtarmaya karar verdi, aynı gün salonda onunla yalnız kaldığında,

"Ilka," dedi heyecanlı bir sesle, "dört yıl önce, Sibirya madenlerine gönderilmek üzere Riga'dan ve sizden aynldığımda, sizi asla unutmayacağım konusunda söz vermiştim... Sizi unuttum mu?..."

"Hayır, Wladimir."

"Sizi her zaman seveceğimi söylemiştim... Duygularım değişti mi?..."

"Hayır, Wladimir, tıpkı benimkiler gibi ve izin verilseydi, yanınıza gelip eşiniz olacaktım..."

"Bir mahkumun eşi, Ilka..."

"Bir sürgünün eşi, Wladimir," diye karşılık verdi genç kız.

Wladimir bu yanıtın altında neler yattığını anlasa da aldırmazlıktan gelerek devam etti, "Tamam işte," dedi, "eşim olmak için oraya gelmenize gerek kalmadı, koşulların değişmesiyle kocanız olmak için ben buraya geldim..." "Koşulların değiştiğini söylemekte haklısınız, Wladimir... Evet!... koşullar korkunç bir şekilde değişti!"

Ilka bu son sözleri öylesine acılı bir ifadeyle söyledi ki, tüm bedeni tir tir titriyordu.

"Sevgili Ilka," diye karşılık verdi Wladimir, "size en acı anılan hatırlatsa bile sizinle konuşmam gereken bir şey var... Fazla uzatmayacağım... Sizden yalnızca sözünüzü tutmanızı istiyorum..."

"Sözümü mü, Wladimir?" diye yanıtladı, göğsünde düğümlenen hıçkırıkları tutamayan Ilka, "sözümü mü?... O sözü verdiğimde kendimi bu

evliliğe layık görüyordum... Oysa şimdi...”

“Şimdi, Ilka yine her zamanki gibi buna layıksınız!”

“Hayır, Wladimir, birlikte yaptığımız planlan unutmamız gerek.”

“Onları asla unutmayacağımı biliyorsunuz! Nikahımızın arifesinde meydana gelen o talihsiz olay olmasa, şimdi on beş günlük evli olmayacak mıydık?...”

“Evet,” diye karşılık verdi Ilka, kaderine boyun eğmiş bir ifadeyle “ve Tanrı’ya şükür nikahımız gerçekleşmedi!... Onursuzluğun bulaştığı bir aileye girerek pişman olmanıza, yüzünüzün kızarmasına gerek kalmadı!”

“Ilka,” dedi Wladimir, ciddi bir ifadeyle “sizi temin ederim ki, asla pişman olmayacaktım, bu onursuzluk ona ait olmadığı için Ilka Nicolef'in kocası olmak yüzümü asla kızartmayacaktı!...”

“Evet... Wladimir, size inanıyorum!” diye haykırdı yüreği kabaran genç kız. “Ne kadar soylu bir kişiliğiniz olduğunu biliyorum... Asla pişman olmayacaktınız... benle evli olmak yüzünüzü kızartmayacaktı!... Beni tüm yüreğinizle seviyorsunuz, ama benim sizi sevdiğim kadar değil...”

“Ilka, tapılası Ilka’m!..” diye haykırdı, sevdiği kızın ellerini ellerinin arasına almak isteyen Wladimir.

Ilka hafifçe geri çekilerek yanıtladı,

“Evet... birbirimizi seviyoruz... Aşkımız bize büyük bir mutluluk yaşatacaktı... Ama artık evlenmemiz mümkün değil.”

“Mümkün değil!” diye tekrarladı Wladi-mir. “Buna karar verecek olan benim... Ben çocuk değilim, Ilka!... Şu ana dek hayatım, ne yaptığıma ince eleyip sık dokuyarak karar verme alışkanlığı kazanacak kadar rahat ve mutlu geçmedi!... Sizi sevdiğim, siz de beni sevdiğiniz için sonunda mutluluğa ulaşacağımı sanıyordum!... Uygun bir karara varamadığınız takdirde, neyin doğru neyin yanlış olduğu konusunda benim görüşlerime hak vereceğinizi ummuştum...”

“Benim kararım da herkes gibi olacak, Wla-dimir!”

“Herkesin ne karar vereceği umurumda değil, sevgili İlka!... Benim dünyam yalnızca sizsiniz, sizin dünyanız da yalnızca ben olmalıyım!... İsterseniz, bu şehri terk edeceğiz!... Jean’da bizimle gelecek, nereye gidersek gidelim, orada mutlu olacağız, sizi temin ederim!... Ilka, sevgili Ilka’ın bana karım olmak istediğinizi söyleyin!...”

Wladimir dizlerinin üzerine çökerek ona yalvardı. Ama onu bu halde gördüğünde İIka’nın daha da ürktüğü anlaşılıyordu.

“Ayağa kalkın... ayağa kalkın!..” diye yalvardı. “Önünde diz çökeceğiniz

kişi bir...”

Wladimir lafını bitirmesine izin vermedi,

“Ilka... Ilka...” diye tekrarladı, gözleri yaşla dolarak kendini kaybetmiş bir halde, “karım olun...”

“Asla,” diye yanıtladı Ilka, “bir katilin kızı asla Wladimir Yanof'un karısı olmayacak.”

Bu sahne ikisinin de yüreklerini parçalamıştı. Ilka odasına dönerken, tüm umutlarını yitiren Wladimir evden çıkarak amaçsızca sokaklarda dolaştı, sonunda Doktor Hamine’in evine gitti.

Doktor artık toplumsal baskıların derin bir uçurumla ayırdığı iki nişanlının tartıştıklarını anlamıştı.

Wladimir, İlka’nın kararım değiştirebilmek için ne kadar yalvardığını tekrar tekrar anlattı.

“Çok yazık! sevgili Wladimir,” diye karşılık verdi Doktor Hamine, “size söylemiştim... İIka’yı tanırım, hiçbir şey ona kararını degiştirtemez...

“Ah! Doktor, içimde kalan son umut kırıntısını da yok etmeyin!... Kabul edecek...”

“Asla Wladimir... Uzlaşmaz bir kişiliği var... Şerefinin lekelendiğini hissediyor, bir katilin kızı olduğu için, asla karınız olmayacak...”

“Ya katil değilse?...” diye haykırdı Wladimir. “Babası cinayetin faili değilse?”

Doktor artık kesin olarak çözümlenmiş olan bir konuyla ilgili yanıt vermemek için kafasını çevirdi.

O zaman kendisine güçlükle hakim olmaya çalışarak inanılmaz bir kararlılığı belli eden ciddi bir ses tonuyla,

“Size yalnızca şunu söylemek istiyorum, Doktor... Ilka’yı Tanrı’nın önünde karım olarak kabul ediyorum... ve bekleyeceğim...”

“Neyi Wladimir?..."

“Tann’nın müdahale etmesini!”

Aradan aylar geçti. Durumda hiçbir değişiklik yoktu. Şehrin çeşitli sınıfları arasında bu dava nedeniyle ortaya çıkan gerginlik giderek yatışmaya başlamıştı. Artık bu konudan hiç söz edilmiyordu. Belediye seçimlerini Alman Partisi kazanmıştı, yeniden seçilen Frank Johausen, Nicolef ailesiyle ilgilenmezmiş gibi görünüyordu.

Ama Dimitri Nicolef'in bankacıya olan borcunun ödenmesi konusunda hemfikir olan Jean ve Ilka, bu hususu akıllarından hiç çıkarmıyorlar, bunu babalarının ruhunun en azından bu konuda özgürleşmesi için bir görev

sayıyorlardı.

Bunu başarmak için zamana ihtiyaçları vardı. Ellerinde kalan her şeyi paraya çevirmeleri, babalarının evi ve kütüphanesi de dahil olmak üzere para edecek her şeyi satmaları gerekiyordu. Belki de mal varlıklarını tamamını satarak borcu ödeyebileceklerdi.

Sonra ne yapacaklarına karar vereceklerdi... Talep olursa, Ilka ders verecekti. Belki de başka bir şehre taşınacaklardı. Jean orada bir ticarethaneye girmeye çalışacaktı.

Diğer yandan günlük ihtiyaçları karşılamak gerekiyordu. Ellerinde kalanlar tükenmeye başlıyor, Ilka'nın babasının kazancından artırdığı paralar her geçen gün azalıyordu. Bu tasfiye işleminin bir an önce tamamlanmalıydı. O zaman iki kardeş Riga'da kalıp kalmayacaklarına karar vereceklerdi.

Genç kızın kendini reddetmesinden sonra Wladimir Yanof, en azından görgü kuralları gereğince evden ayrılmıştı. Ancak aynı mahallede, biraz ötedeki bir eve yerleşerek Nicolef'lere sanki hâlâ orada oturuyormuşçasına sürekli olarak gidip geliyordu. Johausen kardeşlere olan borcun ödenmesi için desteğini sunuyor, bu desteği ailenin en sadık dostlarından birinden gelmişçesine dikkate almıyordu. İlka'ya babasının mirasından geriye kalanı vermek istiyor, ama genç kız bunu kabul etmiyordu.

O zaman, onun bu ruh yüceliğine, soylu kişiliğine hayran olan Wladimir, İlka'ya evlenmeye razı olması, kendisini değersiz hissetmekte ısrar etmemesi için yalvarıyor, babasının dostlarının sözlerine kulak vermesini diliyordu... Ama ondan hiçbir karşılık alamıyor, Ilka'nın sarsılmaz kararlılığıyla karşılaşınca, içinde tek bir ümit kırıntısı bile kalmıyordu.

Wladimir'in bu umutsuzluğuna tanık olan Doktor Hamine, bazen llka'yı yumuşatmayı deniyor, ama bunu başaramıyordu.

"Bir katilin kızı," diye tekrarlıyordu, "dürüst bir insanın karısı olamaz!"

Şehirde herkes bu durumdan haberdardı ve en içten acıma duygularını uyandıran bu sarsılmaz iradeye hayran olmamak elde miydi?...

Bu arada günler geçmeye devam etmiş, Ilka ve Jean'ın bir mektup aldıkları 17 Eylül gününe kadar yeni hiçbir gelişme yaşanmamıştı. Mektup, tüm Ortodoksların büyük saygı duyduğu Riga piskoposundan geliyordu. Yalnızca ibadet ederek teselli bulacağına inanan Ilka, bazen yetmiş yaşındaki bu din adamının yanına giderek dua ediyordu.

Piskopos, iki kardeşi aynı gün saat beşte Riga mezarlığına davet ediyordu. Benzer bir mektup alan Doktor Hamine ve Wladimir Yanof, sabah erkenden Dimitri Nicolef'in evine gelmişlerdi.

Jean, kendilerine piskopos Axieften gelen mektubu göstererek,

“Bu davetin anlamı nedir,” diye sordu, “bizi mezarlığa neden çağırıyor?....”

Dimitri Nicolef bu mezarlıkta toprağa verilmiş, intihar ettiği için kilise cenaze törenine katılmamıştı.

“Ne dersiniz, Doktor?...” diye sordu Wladi-mir.

“Piskoposun çağırdığı yere gitmemiz gerektiğini düşünüyorum... Saygıdeğer ve bilge bir din adamıdır, bize bu davet mektubunu gönderdiyse, önemli gerekçeleri var demektir.”

“Siz gelecek misiniz, Ilka?...” diye sordu Wladimir, sessizliğini bozmayan genç kıza dönerek.

“Şimdiye kadar dua etmek için birçok kez babamın mezarına gittim...” diye yanıtladı Ilka. “Geleceğim... Dilerim Tanrı, piskoposun eşlik edeceği dualarımızı duyar...”

“Saat beşte orada olacağız,” dedi Doktor Hamine.

Ve Wladimir ile birlikte evden ayrıldılar.

Jean ve Ilka kararlaştırılan saatte, kendilerini mezarlığın kapısında bekleyen dostlarıyla buluştular.

Mezarın üzerine dik çökmüş olan piskopos bahtsız profesörün ruhu için dua ediyordu.

Ayak seslerini duyduğunda, güzel beyaz başını kaldırarak tüm heybetiyle ayağa dikildi. Gözleri muhteşem bir parıltıyla ışıldıyordu, eliyle iki kardeşe, doktora ve Wladimir’e yaklaşmalarını işaret etti.

Wladimir ve Ilka bu mütevazı mezarın iki yanındaki yerlerini aldıklarında,

“Wladimir Yanof, elinizi uzatın, ”dedi piskopos.

Sonra genç kıza yönelerek,

“Ilka Nicolef... elinizi uzatın,” diye devam etti.

Ve bu iki eli mezarın üzerinde üst üste yerleştirdi. Bakışlarında öyle bir kararlılık, yüz ifadesinde öyle bir temizlik vardı ki, genç kız elini Wladimir’inkinin üzerine bıraktı.

Ve o zaman piskopos ciddi bir ses tonuyla şunları söyledi,

“Wladimir Yanof ve Ilka Nicolef, Tanrı’nın huzurunda birbirinizin oldunuz.”

Genç kız kendine hakim olamayarak elini çekmeye çalıştı...

“Bırakın, orada kalsın, Ilka Nicolef,” dedi piskopos yumuşak bir sesle, “o sizi seven kişiye ait...”

“Ben...” diye haykırdı Ilka, “bir katilin kızı?...”

“Bir masumun kızı, hatta kendini öldürmekten bile suçlu olmayan!...” diye

yanıtladı piskopos, Tanrı'nın buna şahit olduğunu belirterek.
"Ya katil kim?..." diye sordu, heyecandan titreyen Jean.
"Kırık Haç'ın hancısı... Kroff!"

16

Bir gün önce akciğer kanaması geçiren Kroff birkaç saat içinde ölmüştü.

Ölmeden önce beş aydır kendisini rahatsız eden vicdan azabını dindirmek, yaptıklarını itiraf etmek için piskoposu çağırmıştı.

Piskoposun yazılı olarak aldığı ve altına imzasını attırdığı bu itirafname ölümünden sonra kamuoyuna duyurulacaktı.

Bu, Kroff'un mahkumiyeti, Dimitri Nicolef'in ise temize çıkması anlamına geliyordu.

İşte cinayet failinin itirafları içerik olarak şöyleydi ve bu açıklamalarla Kroffun suçu Nicolef'in üzerine yıkabilmesi için olayların nasıl zincirleme bir şekilde geliştiği anlaşılacaktı.

13 Nisanı 14'üne bağlayan gece Dimitri Nicolef ve Poch Kırık Haç meyhanesine gelmişlerdi.

İşleri bir süredir oldukça kötü giden hancı,

Poch'un çantasını fark ettiğinde banka kuryesini soymayı tasarlamıştı. Yine de tedbirli davranarak sabah dörtte yola çıkacağını bildiren diğer yolcunun handan gitmesini beklemeye karar verdi. Yine de gece ikide sabırsızlığına karşı koyamayarak kimsenin kendisini fark etmeyeceği düşüncesiyle Poch'un odasına girmişti.

Ancak Poch uyumuyordu, fenerin ışığında onun yatağında doğrulduğunu fark edince, parayı çalabilmek için her şeyi göze almış olan Kroff, belindeki saplı İsveç bıçağını çekerek zavallının üzerine atılmış, öldürücü darbeyi kalbine indirmişti.

Hemen içinde her biri yüz rublelik destelerden oluşan on beş bin ruble bulunan Poch'un çantasını boşaltmıştı.

Ama çantanın kıvrımlarından birinde şu notu bulduğunda Kroff'un ağzından lanet dolu sözcükler dökülmüştü,

“Paraların numaralarının listesi, sureti Johausen kardeşlerdedir.”

Bu, Poch’un banka adına ödemeye gittiğinde her zaman için aldığı bir önlemdi.

Bu durumda numaraları banka tarafından bilinen bu paraları büyük riskleri göze almadan kullanamayacağı anlaşılıyordu!... Bu cinayet hiçbir işe yaramayacaktı!...

O zaman aklına, suçu bitişik odadaki yolcunun üzerine atmak düşüncesi gelmişti. Dışarı çıkarak diğer odanın penceresinin pervazının alt kısmında çizikler oluşturdu, ardından Poch’un penceresinin kanatlarını bir maşayla zorlayarak geri döndü.

Bu paraların hiçbir işe yaramayacağı, hatta kendisi için büyük bir tehlike oluşturacağı düşüncesiyle öfkeden deliye dönen Kroff'un zihninden planlann en caniyanesi geçiyordu.

Odasına gireceği yolcunun cebine yerleştireceği bu paralarla onunkileri değiştirmesinin önünde bir engel var mıydı?...

Bilindiği gibi Dimitri Nicolef'in yanında Wladimir Yanof'a teslim etmek üzere götürdüğü yirmi bin ruble vardı. Kroff derin bir uykuya dalmış olan profesörün cebindeki paraları bulmuştu... Bunların numaraları belirlenmemişti!... Banka kuryesinden çaldığı on beş bin rubleyi onlarla değiştirdikten sonra fark edilmeden odadan çıktı. Sonra bu parayla birlikte cinayeti işlediği bıçağı bir köknar ağacının dibine gizledi, bunu öyle ustaca yapmıştı ki, arama sırasında polislerin bulması mümkün olmamıştı.

Dimitri Nicolef, kendisini Pernau’da bekleyen Wladimir Yanof'a ulaşmak için sabah dörtte yola çıkmıştı. Şimdi hangi ustaca manevralardan sonra şüphelerin kendi üzerinde yoğunlaştığı, hatta kesin kanıtlara dönüştüğü anlaşılıyordu.

Dimitri Nicolef'in paralarını hiç fark ettirmeden ele geçiren Kroff, artık bu paraları hiçbir risk almadan harcayabilirdi. Yine de oldukça tedbirli davranarak bunu yapmamış, çaldıklarını yalnızca acil ihtiyaçlarını karşılamak için kullanmıştı.

Bay Kerstorf un yürüttüğü soruşturma sırasında, Onbaşı Eck tarafından tanınan Dimitri Nicolef'in yan odada kalan ve suçlamaların üzerinde yoğunlaştığı yolcu olduğu saptanmıştı. Cinayetin faili olduğunu inkar eden profesör, yolculuğun nedenini açıklamayı reddetmişti ve Wladimir Yanof zamanında yetişmese, tutuklanmış olacaktı.

Nicolef'in soruşturmanın odak noktası olmaktan uzaklaşması, suçlamaların kendine yöneleceğini anlayan Kroff'u ürkütmeye başlamıştı. Sürekli olarak polis gözetimi altında olmasına rağmen, yeni bir plan yaparak suçu kesin olarak yolcuya atmayı düşünüyordu. Kan bulaştırdığı paralardan birini köşesine kadar yaktıktan sonra gece yarısı hanın damına çıkmış, Nicolef'in kaldığı odanın bacasından şöminenin içine bırakmıştı.

Bilindiği gibi ertesi gün yapılan ikinci aramada para bulunmuş ve Dimitri Nicolef yeniden sorgulanmıştı, ama yine bilindiği gibi yüreği ve bilinciyle onun suçlu olmadığına inanan Bay Kerstorf tutuklama kararını imzalamamıştı.

Gittikçe daha da endişelenen Kroff, Nicolef'in yandaşlarının kendisini suçladıklarından haberdardı. Onu yolcunun handan ayrılmasının ardından, banka kuryesini öldürmekle, maşayı profesörün odasına yerleştirip ilk aramada gözden kaçan parayı şömineye atarak suçu onun üzerine yıkacak tüm önlemleri almakla itham ediyorlardı.

Bu durumda Nicolef kamuoyunun gözünde temize çıktıkça Kroff'un işi zorlaşıyordu. Yine de çalınmış paraların ortaya çıkmasıyla Nicolef'in bir daha belini doğrultamayacağı bir darbe almasını bekliyordu ve Wladimir Yanof henüz bu paralara hiç dokunmamıştı.

Sonunda Kroff tutuklanacağını ve bunun sonu olacağını anlamıştı. Ah! 14 Mayıs günü, Poch’un çantasından çalınan paraların Johausen’lerin eline geçtiğini ve bunun Dimitri Nicolef'in suçluluğunu kesin olarak kanıtladığını bilseydi, birinci suçun üzerini örtmek için ikinci bir suç işlemek üzere o caniyane planı yapmayacaktı!

Ama bunu bilmiyordu ya da daha doğrusu ancak ikinci cinayeti işledikten sonra öğrenecekti. ifade vermek için sık sık çağrıldığı Riga’ya gitmekte serbestti. O gün hava kararırken yine oraya gitmişti, kamuoyunu profesörün intihar ettiğine inandırmak için onu öldürmeye kararlı bir halde evin etrafında dolaşıyordu....

Koşullar elverişliydi. Nicolef'in Wladimir, Jean ve İlka’nın önünde yaşadığı sarsıcı gelişmenin ardından bir çılgın gibi dışarı çıktığını gördü. Onu bir süre izledikten sonra Poch’u öldürdüğü bıçağı ıssız yolun ortasında göğsüne indirerek aleti yanına bıraktı.

Çalınmış paraların ortaya çıkmasıyla şok geçiren Dimitri Nicolef'in intihar ettiğinden ve Kırık Haç meyhanesi cinayetinin faili olduğundan artık kim

şüphe duyabilirdi ki?...

Hiç kimse... Ve bu yeni cinayet, failinin is-tediği sonucu elde etmesini sağlamıştı.

Soruşturma böylece sona ermiş, vicdan azabından olmasa da suçlamalardan kurtulan Kroff bu çifte cinayetin sefasını sürmeye başlamıştı.

Poch’un çantasından çaldığı paraları yolcununkilerle değiştirdiği için onları riske girmeden kullanabilirdi.

Krofft'an yaptıklarının acısının çıkması uzun sürmemişti. Dün akciğer kanaması geçirerek ölümünün yaklaştığını anlamış, piskoposa itirafnamesini yazıp bunu kamuoyuna açıklamasını istedikten sonra yasal olarak Wladimir Yanof'a ait olan parayı neredeyse eksiksiz bir şekilde teslim etmişti.

Dimitri Nicolef'in tamamıyla suçsuz olduğu ortaya çıkmıştı. Ama şimdi oğlu, kızı ve dostlan için, onun bu mezarın altında yatması ne büyük bir üzüntü kaynağıydı!...

Baltık bölgelerini hukuk çevrelerinde büyük yankılanmalara neden olacak bu çarpıcı dram böylece sona eriyordu.